

**PREDLOG
SKRAJŠANI POSTOPEK
EVA 2016-1540-0001**

**ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ROMSKI SKUPNOSTI V REPUBLIKI
SLOVENIJI**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Ocena stanja na področju urejanja in navedba predpisov, ki urejajo to področje

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16) v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. Ustava RS v primerjavi z ustavno ureditvijo položaja in posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti (64. člen Ustave RS) ne določa kolektivnih in individualnih pravic, ki naj bi pripadale romski skupnosti in njenim pripadnikom, temveč njihovo urejanje v celoti prepušča zakonu. Navedena ustavna določba pomeni pooblastilo zakonodajalcu, da romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, kot posebni etnični skupnosti poleg splošnih pravic, ki grede vsakomur, z zakonom zagotovi še posebne pravice. V skladu z navedeno ustavno določbo je bil leta 2007 sprejet Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07; v nadaljevanju: zakon oziroma ZRomS-1).

Določbe, ki se nanašajo na urejanje položaja romske skupnosti, so vključene tudi v posamezne področne zakone. Gre za:

- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 76/16 – odl. US),
- Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 in 83/12),
- Zakon o evidenci volilne pravice (Uradni list RS, št. 98/13),
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj),
- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K),
- Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 55/17),
- Zakon o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOMK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16 in 39/16),
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16 in 61/17),
- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15),
- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16),

- Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDavP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B in 9/14),
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13 in 32/16),
- Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17),
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/10),
- Zakon o Slovenski tiskovni agenciji (Uradni list RS, št. 50/11),
- Zakon o socialnem podjetništvu (Uradni list RS, št. 20/11 in 90/14 – ZDU-11),
- Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16).

Poleg navedenih zakonov je skrb za uresničevanje pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja njenih pripadnic in pripadnikov (v nadaljevanju: pripadnik) vgrajena tudi v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij, med njimi v dopolnjeno Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji, sprejeto leta 2011, in pred tem v Strategijo vzgojo in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji iz leta 2004, v Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 (Uradni list RS, št. 84/15), Resolucijo o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 (Uradni list RS, št. 90/13), Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (Uradni list RS, št. 62/13), Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (Uradni list RS, št. 39/13) ter njihove izvedbene dokumente.

Na ravni Evropske unije (v nadaljevanju: EU) je bilo od sprejema ZRomS-1 sprejetih več dokumentov o vključevanju Romov v družbo in izboljšanju njihovega položaja. Prvič so bili Romi omenjeni v sklepih Evropskega sveta decembra 2007¹ in junija 2008², pozneje pa še v sklepih sveta o vključevanju Romov decembra 2008³, sklepih sveta o vključevanju Romov, ki so jim bila priložena skupna temeljna načela pri vključevanju Romov v družbo (junij 2009)⁴, in v sklepih sveta o spodbujanju vključevanja Romov junija 2010⁵. Za vključevanje Romov in tovrstni napredek so pomembni tudi sklepi Evropskega sveta o sprejetju strategije Evropa 2020 iz junija 2010⁶ ter sklepi sveta o petem poročilu o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji iz februarja 2011⁷. Ključni mejniki na ravni EU za vključevanje Romov so:

- Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020⁸,
- Priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah⁹,
- Sklepi Sveta o pospešitvi procesa vključevanja Romov, ki jih je Svet EPSCO sprejel na svoji 3507. seji 8. decembra 2016¹⁰.

Evropska komisija redno poroča o napredku držav članic pri vključevanju Romov – do zdaj je pripravila in objavila pet poročil o izvajanju okvira EU (prvega leta 2012 za leto 2011), Svetu EU pa poroča tudi o uresničevanju Priporočila Sveta iz decembra 2013.

¹ 16616/1/07 REV. 1; <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16616-2007-REV-1/sl/pdf>.

² 11018/1/08 REV. 1

³ 15976/1/08 REV. 1.

⁴ 10394/09 + COR 1.

⁵ 10058/10 + COR 1.

⁶ EUCO 13/1/10 REV 1.

⁷ 6738/11.

⁸ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 z dne 5. aprila 2011, COM(2011) 173 konč., http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf.

⁹ 16790/13; <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=SL&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2016790%202013%20INIT&r=http%3A%2F%2Fregister.consilium.europa.eu%2Fpd%2Fsl%2F13%2Fst16%2Fst16790.sl13.pdf>.

¹⁰ 15406/16; <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15406-2016-INIT/sl/pdf>.

Republika Slovenija je zavezana tudi k uresničevanju mednarodnih predpisov in dokumentov, ki obravnavajo položaj in pravice manjšin, ter k uresničevanju mednarodnopravnih dokumentov s področja varstva človekovih pravic:

- Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope (Uradni list RS, št. 20/98);¹¹
- Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih (Uradni list RS, št. 69/00);¹²
- Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 7/93 – MP).

Odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, ki obravnavajo področje urejanja oziroma primerljivo ureditev

Določbe ZRomS-1 je v delu, ki se nanaša na sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, in v delu, ki naj bi urejal položaj skupnosti Sintov, večkrat presoјalo Ustavno sodišče Republike Slovenije. Stvar presoје Ustavnega sodišča RS pa so bile večkrat tudi določbe zakona, ki ureja lokalno samoupravo, in sicer v delu, ki se nanaša na ureditev predstavništva romske skupnosti v občinskih svetih občin, na območju katerih romska skupnost biva avtohtono.

Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-134/07 z dne 2. 10. 2008

Zveza društev slovenskih Sintov, Jesenice, je na Ustavno sodišče RS vložila pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti 1. člena ZRomS-1. Pobudnica je zatrjevala, da je izpodbijana ureditev diskriminacijska, ker bi zakon moral izrecno urejati tudi položaj etnične skupnosti gorenjskih Sintov, saj ta določba ne vključuje vseh romskih etničnih skupin v Sloveniji.

Ustavno sodišče RS je pobudo s sklepom št. U-I-134/07 z dne 2. 10. 2008 zavrnilo kot očitno neutemeljeno, ker besedna zveza »romska skupnost« vključuje tudi Sinte. Zgolj okoliščina, da njeno ime ni posebej navedeno v ZRomS-1 oziroma v njegovem 1. členu, še ne pomeni zatrjevanega neskladja z Ustavo RS in z mednarodnimi akti. Ustava RS na podlagi 65. člena posebno varstvo zagotavlja romski skupnosti, zato navedbe pobudnice ne bi bile utemeljene niti, če bi bilo res kar trdi, to je, da besedna zveza »romska skupnost« ne vključuje Sintov. Ustavno sodišče RS je sklenilo, da izpodbijani ureditvi ni mogoče očitati, da je diskriminacijska oziroma v neskladju z ustavo.

¹¹ Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope je Republika Slovenija ratificirala 25. februarja 1998. Glede na to, da konvencija ne vsebuje definicije pojma narodne manjšine in prepušča državam pogodbenicam, da same določijo etnične skupine, ki jih v državi podpisnici obravnavajo kot narodne manjšine, na katere se konvencija nanaša, je Republika Slovenija v skladu z ustavo in zakonodajo RS, ob ratifikaciji Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope podala izjavo, da kot narodni manjšini šteje avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost v RS, če to ni v nasprotju z Ustavo RS in drugimi zakonskimi akti RS, pa se norme iz te konvencije nanašajo tudi na pripadnike romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji.

¹² Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih je Republika Slovenija ratificirala leta 2000 in se v skladu s petim odstavkom 7. člena listine obvezala, da bo določbe od prvega do četrtega odstavka 7. člena smiselno uporabljala tudi za romski jezik (cilji in načela, na katerih temeljijo politika, zakonodaja, praksa pogodbenic v zvezi z regionalnimi ali manjšinskimi jeziki na ozemljih, na katerih se ti jeziki uporabljajo, in glede na položaj vsakega jezika).

Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-166/07 z dne 26. 3. 2009

Ustavno sodišče RS je v postopku za preizkus pobude Zveze romskih skupnosti v Sloveniji – Bele krajine, Dolenjske, Črnomelj, na seji 26. marca 2009 sklenilo, da se pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 10. člena ZRomS-1 zavrne.

Pobudnica je izpodbijala prvi odstavek 10. člena ZRomS-1, ki določa sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: svet). Izpodbijana določba naj bi bila v neskladju s 14., z 42. in s 44. členom Ustave RS, ker »ni možnosti in jamstva«, da bi imela pobudnica, ki ni vključena v Zvezo Romov Slovenije (v nadaljevanju: ZRS), svojega predstavnika med štirinajstimi predstavniki ZRS v svetu. Z izpodbijano ureditvijo naj ne bi bilo zagotovljeno ustrezno zastopanje reprezentativnih romskih organizacij. Ker naj bi izpodbijana ureditev izključevala tiste romske organizacije, ki niso vključene v ZRS, naj bi bila diskriminacijska. Pobudnica meni, da bi morala biti organizacija sveta urejena tako, da bi bilo ustrezno zagotovljeno zastopanje vseh segmentov romske skupnosti, podobno kot pri italijanski in madžarski manjšini. Svoje mnenje o zatrjevani neustavnosti izpodbijane določbe je poslala varuhinja človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: varuhinja).

Glede neskladja s 14. členom Ustave RS Ustavno sodišče RS ugotavlja, da ker imeti svojega predstavnika v svetu ni človekova pravica ali temeljna svoboščina, niti članstva v zvezi društev (Zvezi Romov Slovenije) ni mogoče šteti za »katerokoli drugo osebno okoliščino«, na podlagi katere Ustava RS v prvem odstavku 14. člena prepoveduje razlikovanje, je očitok pobudnice o diskriminaciji očitno neutemeljen.

V obravnavanem primeru tudi ne gre za kršitev drugega odstavka 14. člena Ustave RS. Načelo enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave RS zakonodajalcu ne preprečuje, da v mejah svoje pristojnosti določa merila, po katerih bo določena podobna dejanska stanja med seboj razlikoval in na njih vezal različne pravne posledice. Tovrstno razločevanje, s katerim zakonodajalec zasleduje dopustne cilje, je bistvena sestavina zakonodajne pristojnosti. Pri izbiri vrste in vsebine ukrepov, s katerimi zakonodajalec romski skupnosti poleg splošnih pravic, ki gredo vsakomur, zagotavlja še posebne pravice, in v tem okviru tudi pri določitvi načina sodelovanja z romsko skupnostjo na državni ravni, ima zakonodajalec široko polje proste presoje. Ustavnosodna presoja take ureditve je zato zadržana. Načelo enakosti pred zakonom v takih primerih zahteva, da je zakonodajalčeva rešitev razumna, da ni arbitrarna in da obstaja razumna zveza med izbrano rešitvijo in zasledovanim ciljem.

Da bi lahko romska skupnost organizirano usklajevala svoje interese in jih na državni ravni učinkovito posredovala državnim organom, je zakonodajalec predvidel ustanovitev sveta in določil njegovo sestavo. Presoja primernosti zakonske ureditve je stvar zakonodajalca. Očitki pobudnice, da z izpodbijano ureditvijo ni zagotovljena ustrezna zastopanost vseh segmentov romske skupnosti (vseh organizacij oziroma društev romske skupnosti) in da merila za reprezentativnost niso določena, pomenijo vprašanje ustreznosti oziroma primernosti določitve načina zastopanosti relevantnih družbenih skupin romske skupnosti v svetu. Ustavno sodišče bi o tem vprašanju odločalo le, če bi izpodbijana ureditev ali njeno dejansko izvrševanje lahko posegla v ustavne pravice. Tega pobudnica v obravnavanem primeru ni izkazala.

Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-15/10 z dne 16. 6. 2010

Ustavno sodišče RS je v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje, na seji 16. junija 2010 odločilo, da prvi odstavek 10. člena ZRomS-1 ni v neskladju z Ustavo RS.

Varuhinja je izpodbijala prvi odstavek 10. člena ZRomS-1, ki določa sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Zatrjevala je, da izpodbijana določba neupravičeno zapostavlja

(diskriminira) del romske skupnosti, del lokalnih romskih skupnosti in del civilnopравnih organizacij romske skupnosti glede možnosti udeležbe v svetu, zato naj bi bila v neskladju s 14. členom Ustave RS in nekaterimi mednarodnimi dokumenti s področja varstva človekovih pravic. V primeru skupnosti Sintov naj bi bil ZRomS-1 v neskladju z 61. in 62. členom Ustave RS ter nekaterimi mednarodnimi dokumenti.

Bistveno, kar je varuhinja očitala izpodbijani ureditvi, je, da neupravičeno zapostavlja (diskriminira) del romske skupnosti, del lokalnih romskih skupnosti in del civilnopравnih organizacij romske skupnosti glede možnosti udeležbe v svetu. Izrazila je pomisleke glede vnaprejšnje zakonske določenosti reprezentativnosti Zvezi Romov Slovenije, ki predlaga dve tretjini članov sveta, saj ni razumnih razlogov, zakaj v svetu niso sistemsko zastopane vse romske skupnosti iz posameznih občin, v katerih je zagotovljeno njihovo interesno predstavništvo in so že konstituirane kot politični subjekti. Prav tako po njenem mnenju ni v naravi stvari utemeljenih razlogov za vnaprejšnje predpisovanje reprezentativnosti le eni od organizacij romske skupnosti in sta torej obe merili uporabljene izrazito selektivno. Varuhinja je menila, da je ZRS sicer organizacija, ki zastopa interese romske skupnosti iz večine slovenskih pokrajin, v katerih so Romi staroselski naseljenci, a takšna okoliščina, ki ima sicer lahko legitimen vpliv na opredelitev reprezentativnosti neke organizacije, je v danem primeru komaj razumna, saj ZRS ne združuje vseh romskih skupnosti, ki imajo zagotovljeno politično predstavništvo.

Ustavno sodišče se je do vprašanja ustavnosti izpodbijane ureditve že opredelilo v sklepu št. U-I-166/07 in odločilo, da je očitok o neskladju izpodbijane določbe z drugim odstavkom 14. člena Ustave RS neutemeljen. V istem sklepu št. U-I-166/07 je Ustavno sodišče presodilo glede očitkov, da z izpodbijano ureditvijo ni zagotovljena ustrezna zastopanost vseh segmentov romske skupnosti (vseh organizacij oziroma društev romske skupnosti) ter da merila za reprezentativnost ZRS niso določena – gre za vprašanje ustreznosti oziroma primernosti določitve načina zastopanosti upoštevnih družbenih skupin romske skupnosti v svetu, presoja primernosti zakonske ureditve pa je stvar zakonodajalca.

Ker imeti svojega predstavnika v svetu ni človekova pravica ali temeljna svoboda niti članstva v zvezi društev (ZRS) ni mogoče šteti za »katerokoli drugo osebno okoliščino«, na podlagi katere Ustava RS v prvem odstavku 14. člena prepoveduje razlikovanje, je ustavno sodišče tudi presodilo, da so očitki Varuhinje o diskriminaciji in posledično o kršitvi 15., 42., 44. in 65. člena Ustave RS očitno neutemeljeni, prav tako pa so očitno neutemeljeni tudi očitki o kršitvi mednarodnih obveznosti države.

Ustavno sodišče je že v sklepu št. U-I-134/07 očitok Zveze društev slovenskih Sintov, da je ZRomS-1 diskriminacijski, ker ne ureja izrecno tudi položaja etnične skupnosti gorenjskih Sintov, zavrnilo kot očitno neutemeljen. Zavzelo je stališče, da je besedno zvezo »romska skupnost« treba razumeti v najširšem smislu, torej tako, da vključuje tudi Sinte. Ob tako široki razlagi besedne zveze »romska skupnost« so Sinti le ena od upoštevnih družbenih skupin in v tem okviru tudi očitok predlagateljice o (ne)zastopanosti Sintov v svetu pomeni le vprašanje ustreznosti zakonske ureditve, ki je stvar zakonodajalca.

Ustavno sodišče je večkrat presojalo tudi določbe zakona o lokalni samoupravi, ki urejajo predstavništvo romske skupnosti v občinskih svetih občin, na območjih katerih romska skupnost biva avtohtono. Neskladja z Ustavo RS ni ugotovilo. V postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic, je ta je še predlagala, naj Ustavno sodišče po koneksiteti presodi tudi o ustavnosti ureditve posebnih pravic romske skupnosti v ZRomS-1, ker naj bi tudi ta zakon temeljil na merilu avtohtonega prebivanja te skupnosti v Sloveniji. Ustavno sodišče glede na svojo odločitev (U-I-176/08-10 z dne 7. 10. 2010) ni imelo podlage upoštevati predloga varuhinje za presojo ZRomS-1 po koneksiteti.

Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 76/16 – odl. US; v nadaljevanju: ZLS) v petem in šestem odstavku 39. člena določa, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika ter da občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogaševci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče morajo zagotoviti pravico v občini naseljene romske skupnosti do enega predstavnika v občinskem svetu. ZLS torej neposredno določa občine, v katerih je treba romski skupnosti, tradicionalno živeči na njihovem območju, zagotoviti pravico do predstavnika v občinskem svetu. S tem je bila zagotovljena ustrezna trdnost pravnega varstva tega predstavništva kot posebne pravice romske skupnosti. Zakonodajalec je torej vezal politično predstavništvo romske skupnosti v občinskem svetu na ustaljeno tradicionalno oziroma zgodovinsko naselitev te skupnosti na določenem območju občine. Razen v zakonu taksativno naštetih 20 občinah, kjer je avtohtono naseljena romska skupnost, zakonodajalec takšne naselitve ni ugotovil v drugih občinah (na primer v občini Ribnica, Škocjan ali v nekaterih večjih mestnih občinah).

Ustavno sodišče je o zadevni ureditvi že odločalo, in sicer tako na podlagi pobude za oceno ustavnosti Občine Grosuplje kakor tudi na pobudo varuhinje človekovih pravic, in obkraj ugotovilo, da določbi nista v neskladju z Ustavo RS (odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-315/02-11 z dne 3. 10. 2002, Uradni list RS, št. 87/02 in odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-176/08-10 z dne 7. 10. 2010, Uradni list RS, št. 84/10). Veljavno zakonodajo, ki ureja zgoraj navedeno vprašanje, ocenjuje kot primerno, ustrezno in ustavno nesporno tudi Vlada RS in je s tem v zvezi pobudniku, Združenju Forum romskih svetnikov Slovenije, ki je predlagal dopolnitev zakonodaje tako, da se na seznam občin iz 39. člena ZLS doda še občine Ribnica, Škocjan in nekatere večje mestne občine, pojasnila, da spremembe na tem področju niso potrebne.

Kot eno od posebnih pravic romske skupnosti Zakon o lokalni samoupravi v petem odstavku 39. člena ureja pravico romske skupnosti, avtohtono naseljene na območju občine, do najmanj enega predstavnika v občinskem svetu. Ustavno sodišče je do zdaj večkrat presoјalo ustavnopravne vidike te posebne pravice romske skupnosti. Tako je v odločbi št. U-I-416/98 poudarilo, da glede na 2. člen Ustave RS ni dovolj, da zakonodajalec posebno pravico romske skupnosti v zakonu le določi, temveč mora urediti njeno izvrševanje tako, da bo romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, zagotovljeno njeno dejansko izvrševanje. Zakonodajalcu je glede na to naložilo, da mora v zakonu natančneje določiti merila, na podlagi katerih bodo občine lahko ugotovile, ali na njihovem območju živi avtohtono naseljena romska skupnost, da mora presoditi, ali je treba zaradi uresničevanja te pravice predpisati še druga merila, ter da mora določiti rok, v katerem občine morajo izpolniti svojo obveznost. Zakonodajalec je to obveznost uresničil tako, da je v Zakonu o lokalni samoupravi neposredno naštel občine, v katerih tradicionalno živijo Romi. Na zahtevo več občin je takšno ureditev presoјalo ustavno sodišče. Z odločbo št. U-I-315/02 z dne 3. 10. 2002 določitev takšnih občin z zakonom ni spoznalo kot neskladno z Ustavo RS. V obrazložitvi je navedlo, da bi zakonodajalec posegel v pravice lokalne skupnosti, če bi takšne občine določil arbitrarno, torej tako, da pred tem ne bi ugotovil, ali na območju neke občine prebiva avtohtono naseljena romska skupnost, oziroma če bi med takšne občine uvrstil tudi občine, na območju katerih ne prebiva avtohtono naseljena romska skupnost. V zvezi s tem je ugotovilo, da je zakonodajalec pri določitvi teh občin izhajal iz ugotovitev Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti in da zato ni ravnal arbitrarno. To stališče je Ustavno sodišče ponovilo v odločbi št. U-I-345/02 z dne 14. 11. 2002. Ustavno sodišče je v tej odločbi ugotovilo, da so statuti nekaterih občin v neskladju z ZLS, ker ne določajo, da so člani občinskih svetov tudi predstavniki romske skupnosti. Hkrati je tem občinam naložilo razpis volitev članov občinskih svetov, predstavnikov romske skupnosti, v 30 dneh po objavi (uskklajenih) statotov v Uradnem listu RS. V obrazložitvi je navedlo, da ta odločba pomeni

ugotovitev, da v izreku navedene občine niso spoštovale Ustave RS in ZLS, zaradi česar jim je bilo treba določiti rok, v katerem morajo odpraviti nezakonitosti, in rok, v katerem morajo razpisati volitve predstavnikov romske skupnosti.

Ustavno sodišče RS je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo občinskega sveta Občine Grosuplje na seji 11. 2. 2010 odločilo, da šesti do deseti odstavek Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08 in 79/09) in 6. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 79/09) niso v neskladju z Ustavo RS (odločba št. U-I-267/09-19). Bistvo očitkov predlagatelja, občinskega sveta Občine Grosuplje, je bilo v tem, da naj bi zakonodajalec določil spisek občin s takšno obveznostjo brez ustreznih zakonskih meril glede avtohtonosti naselitve pripadnikov romske skupnosti v posamezni občini; predlagatelj je v zahtevi pred Ustavnim sodiščem izpodbijal uvrstitev Občine Grosuplje med občine, ki morajo zagotoviti romski skupnosti predstavnika v občinskem svetu, ker je trdil, da je zakonodajalec to odločitev sprejel arbitrarno. Tak očitek istega predlagatelja je Ustavno sodišče presojalo že z odločbama št. U-I-315/02 in št. U-I-345/02 ter ga zavrnilo.

Leta 2010 je Ustavno sodišče v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic, na seji dne 7. 10. 2010 odločilo tudi, da peti odstavek 39. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09 in 51/10) ni v neskladju z Ustavo RS (odločba št. U-I-176/08-10); hkrati je zahtevo za oceno ustavnosti šestega odstavka 39. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo in 76/08) zavrglo. Bistvo očitkov predlagateljice je bilo, da naj bi določba petega odstavka 39. člena ZLS učinkovala diskriminacijsko, ker naj bi manj ugodno obravnavala posamezne predstavnike in posamezne lokalne romske skupnosti pri dodeljevanju in uživanju posebnih pravic. Zahteva po avtohtonosti naj ne bi bila v bistveni zvezi s predmetom pravnega urejanja. Zaradi nastanka novih občin naj bi obstajal utemeljen dvom, da je ob delitvi občin kakšen del (avtohtono naseljene) romske skupnosti v kateri od novonastalih občin ostal brez pravice do zastopstva v občinskem svetu. Opozorila je tudi, da 65. člen Ustave RS ne veže priznavanja posebnih pravic romske skupnosti na pogoj avtohtone naseljenosti, kot je to primer pri ustavni ureditvi posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti, zato naj bi bilo treba to ustavno določbo razlagati v prid pravicam (in favorem libertatis), kot naj bi to sicer izhajalo iz petega odstavka 15. člena Ustave RS. Varuhinja je v svoji zahtevi tudi ocenila, da gre za sistemsko izključevanje »neavtohtone« romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, od uživanja posebnih pravic, kar naj bi pomenilo, da se tem Romom ne zagotavlja zadostnega varstva pred rasno oziroma etnično diskriminacijo, poleg tega pa naj bi izpodbijana ureditev povzročala tudi diskriminacijo na podlagi rojstva oziroma porekla med pripadniki same romske skupnosti in tudi med skupnostmi samimi. Varuhinja je še predlagala, naj Ustavno sodišče po koneksiteti presodi tudi o ustavnosti ureditve posebnih pravic romske skupnosti v ZRomS-1, ker naj bi tudi ta zakon temeljil na merilu avtohtonega prebivanja te skupnosti v Sloveniji.

Ustavno sodišče se je do zdaj že izreklo o več vidikih ustavnopravnega položaja romske skupnosti, ki živi v Sloveniji. Tako je že večkrat navedlo, da je namen ustavnega varstva v ohranitvi etničnih posebnosti romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, in sicer tako, da ji večinski narod z zakonom poleg pravic, ki gredo vsakomur, zagotovi še posebne pravice. Opozorilo je na razliko v primerjavi z ureditvijo posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti, ki jih ureja neposredno Ustava RS (64. člen). Ustava RS v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. S tem zavezuje zakonodajalca, da določi, katere posebne pravice ima romska skupnost, ki živi v Sloveniji. To pomeni, da jih zakonodajalec mora določiti, ima pa pri tem široko polje proste presoje. Po lastni presoji izbere take ukrepe (posebne pravice, privilegije), ki bodo v največji meri zagotavljali doseganje namena ustavnega varstva. Kot temeljni zakon, ki ureja pravice romske skupnosti, je zakonodajalec sprejel ZRomS-1. Nekatere posebne pravice ureja tudi v drugih zakonih. Tako je

v petem odstavku 39. člena ZLS predpisal, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj enega predstavnika. Ta posebna pravica pomeni, da ima romska skupnost v občini tako imenovani pluralni votum, to sta dve volilni pravici za isti občinski organ. Njihov predstavnik v občinskem svetu tako nima pooblastila za odločanje le o zadevah, ki bi se nanašale samo na romsko skupnost v občini, ampak enakopravno soodloča o vseh zadevah iz pristojnosti občinskega sveta, torej o zadevah, ki se nanašajo na vse prebivalce občine. Ta posebna pravica pa ne izhaja neposredno iz ustave, kot to velja za italijansko in madžarsko narodno skupnost, temveč gre za zakonsko pravico, kar pomeni, da ne bi bilo v neskladju z ustavo, če je zakon sploh ne bi predvidel.

Ustavno sodišče je že presojalo peti odstavek 39. člena ZLS, in sicer v času, ko ta člen ZLS še ni vseboval seznama občin z obveznostjo zagotoviti predstavnštvo romske skupnosti, ki živi v občini, ampak so občine morale tako obveznost ugotoviti in izvršiti same. Ustavno sodišče je v zvezi s tako ureditvijo ugotovilo, da dolžnost zakonodajalca ni le to, da določi posebno pravico romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, temveč tudi ureditev njenega izvrševanja na način, ki bo zagotavljal njeno učinkovitost; ker je bila določba petega odstavka 39. člena ZLS s tega vidika nepopolna, je ugotovilo protiustavno zakonsko praznino in je zato odločilo, da je ZLS v neskladju z Ustavo RS. Zakonodajalca je napotilo, naj natančneje določi merila, na podlagi katerih bodo občine lahko ugotovile, ali na njihovem območju živi avtohtona romska skupnost; navedlo je tudi, da naj pri tem oceni, ali bi bilo treba predpisati za uresničevanje te pravice še druga merila, na primer organiziranost, število pripadnikov. Ustavno sodišče je že presojalo tudi ureditev, s katero se je zakonodajalec odzval na to odločitev Ustavnega sodišča in izvedel uskladitev ZLS z Ustavo RS tako, da je neposredno v zakonu določil seznam občin, ki imajo tako obveznost. Ugotovilo je, da taka ureditev ni v nasprotju z Ustavo RS in da je očitke o arbitrarni določitvi teh občin neutemeljen.

V konkretni zadevi ni sporna ta posebna pravica, temveč zakonsko merilo, na podlagi katerega se določijo občine, v katerih mora biti romski skupnosti ta pravica zagotovljena. Tako varuhinja merilu avtohtone naseljenosti romske skupnosti na določenem območju očita, da sistemsko izključuje »neavtohtono« romsko skupnost, živečo v Sloveniji, od uživanja posebnih pravic. Meni, da so zato »neavtohtoni« Romi prikrajšani za ustrezno varstvo pred rasno oziroma etnično diskriminacijo, med romskimi skupnostmi in posamezniki, ki v njih živijo, pa naj bi taka ureditev povzročila diskriminacijo na podlagi rojstva oziroma porekla in neenakost pred zakonom. Poudarja, da so človekove pravice nedeljive in neločljivo medsebojno povezane, zato v skladu s petim odstavkom 15. člena Ustave RS tiste od njih, ki jih konkretizira na podlagi ustavnega pooblastila šele zakon, niso nič manj ustavno varovane. Stališču varuhinje o nedeljivosti človekovih pravic je ustavno sodišče pritrdilo, vendar pa tiste njene navedbe o omejevanju posebnih pravic romske skupnosti v Sloveniji, ki so posplošene, ne pomenijo utemeljene argumentacije za očitke o zatrevanih kršitvah človekovih pravic. Varuhinja namreč izpodbija ureditev, ki se nanaša na ureditev političnega predstavnštva lokalne romske skupnosti v občinskem svetu, hkrati pa očita splošno omejevanje uživanja posebnih pravic romske skupnosti zaradi merila avtohtonosti in v zvezi s tem kršitve 14. člena Ustave RS. Vendar se peti odstavek 39. člena ZLS, ki ga izpodbija, ne nanaša na druge posebne pravice, ki jih romska skupnost ali Romi v Sloveniji uživajo po drugih zakonih, in nanje niti posredno ne vpliva. Ker je merilo avtohtonosti uporabljeno le pri ureditvi političnega predstavnštva njihovih lokalnih romskih skupnosti in je le ta ureditev izpodbijana, je ustavno sodišče njene navedbe presojalo v tej povezavi. Zato je neupravičen posplošeni očitke, da v Sloveniji »neavtohtoni« Romi ne uživajo ali so omejeni v uživanju posebnih pravic, podeljenih zaradi varstva in zaščite njihove skupnosti. Romi uživajo v Sloveniji vse pravice, ki jim grede kot državljanom, in vse posebne pravice, ki jim jih dajejo zakoni, sprejeti na podlagi 65. člena Ustave RS. Merilo avtohtone naseljenosti je uporabljeno le pri pravici, da imajo Romi v občinskem svetu svojega predstavnika, ki ga sami izvolijo.

Dejstvo, da je zakonodajalec v skladu z ustavno zasnovo občine kot lokalne skupnosti (138., 139. in 140. člen Ustave RS) vezal politično predstavništvo romske skupnosti v občinskem svetu na ustaljeno (zgodovinsko) naselitev te skupnosti na določenem območju te občine, pomeni razumen razlog za različno obravnavo teh skupnosti. Zato je tako razlikovanje ustavno dopustno. Zakonodajalec glede na to z različno obravnavo romskih skupnosti in posameznikov pri ureditvi političnega predstavništva na lokalni ravni ni kršil načela enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave RS.

Posebna pravica do političnega predstavništva je oblikovana za zaščito romske skupnosti. Kot ugotavlja tudi varuhinja, gre za tako imenovano kolektivno zaščitno pravico. Ta torej ni dana posameznikom kot takim, ampak romskim skupnostim kot posebnim lokalnim skupnostim zaradi zavarovanja njihovih etničnih značilnosti. Posamezniki kot pripadniki teh skupnosti uživajo človekove pravice do sodelovanja in upravljanja javnih zadev v lokalni skupnosti (44. člen Ustave RS) z izvrševanjem svoje volilne pravice na lokalnih volitvah tako kot vsak drugi posameznik, ki ima pravico voliti in biti voljen na lokalnih volitvah. Ne glede na celovitost in medsebojno odvisnost sistema človekovih pravic, pripadniki romske skupnosti kot posamezniki niso nosilci posebne pravice do predstavništva v občinskem svetu. Pri izpodbijani ureditvi torej ne gre za človekovo pravico ali temeljno svoboščino posameznikov, zato njihov morebiti različen položaj glede tega vprašanja sam po sebi ne more pomeniti diskriminacije glede enakega zagotavljanja človekovih pravic Romov kot posameznikov po prvem odstavku 14. člena Ustave RS. Izpodbijana ureditev glede na navedene razloge tudi ni v neskladju s petim odstavkom 15. člena Ustave RS, ki vsebuje načelo sistemske in povezane razlage človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Ugotovitve pri spremljanju izvajanja veljavnega predpisa in poglobitve težave oziroma vprašanja na področju urejanja ter razlogi za spremembe in dopolnitve veljavnega ZRomS-1

Od sprejema in veljavnosti ZRomS-1 se je v praksi izkazalo, da so pri uresničevanju njegovih določb določene pomanjkljivosti in nejasnosti ter da bi bilo nekatere njegove določbe treba smiselno preoblikovati, dopolniti in spremeniti. Na potrebe po spremembi ZRomS-1 opozarjajo tudi varuh človekovih pravic Republike Slovenije, organizacije romske skupnosti in nekatere mednarodne organizacije oziroma njihovi nadzorni mehanizmi, ki spremljajo uresničevanje posameznih mednarodnopravnih dokumentov v državah pogodbenicah. Vsebinsko je mogoče bistvena opozorila in pozive prej naštetih organizacij po spremembah in dopolnitvah ZRomS-1 razdeliti v dva sklopa. Prvi se nanaša na sestavo krovne organizacije romske skupnosti, to je Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, kot jo določa 10. člen ZRomS-1, drugi pa na 5. člen ZRomS-1 ter s tem povezano urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti.

Sestava Sveta romske skupnosti Republike Slovenije

Namen zakonodajalca leta 2007, ko je bil sprejet ZRomS-1, je bil z ustanovitvijo krovne organizacije romske skupnosti okrepiti organiziranost romske skupnosti v Sloveniji, da bi romska skupnost lahko organizirano usklajevala svoje interese, jih na državni ravni učinkovito posredovala državnim organom in tako postala sogovornik državnih organov, ki bo v razmerju do države zastopal in predstavljal interese romske skupnosti. Leta 2007 je veljavna zakonska ureditev glede sestave krovne organizacije romske skupnosti izhajala iz začetne reprezentativnosti Zveze Romov Slovenije (do sprejetja ZRomS-1 je bila edini reprezentativni organ romske skupnosti) in je bila posledica evlucijskega procesa razvoja romske skupnosti. Veljavno ureditev je dvakrat presoјalo tudi Ustavno sodišče RS (sklep št. U-I-166/07 z dne 26. 3. 2009 in odločba št. U-I-15/10 z dne 16. 6. 2010) ter sprejelo stališče, da je glede na posebne lastnosti pripadnikov romske skupnosti in razlike med njimi utemeljena rešitev, po kateri država pri urejanju oziroma izboljševanju položaja romske skupnosti sodeluje s telesom, ki je relativno

stalno in v katero je vključena večina romskih društev ter je zato reprezentativno in sposobno zastopati interese pripadnikov romske skupnosti. Hkrati je Ustavno sodišče RS tudi navedlo, da ima zakonodajalec pri presoji primernosti zakonske ureditve široko polje proste presoje.

V praksi se je v letih od uveljavitve ZRomS-1 postopoma izkazalo, da je tudi romska skupnost sama nezadovoljna s sestavo sveta kot jo določa 10. člen ZRomS-1, kar slabi in celo hromi njegovo delovanje, poleg tega se je romska skupnost v tem obdobju začela povezovati v društva in zveze društev tudi zunaj Zveze Romov Slovenije. Vlada RS je v svojem odzivu v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic Republike Slovenije leta 2010 zagotovila, da bo spremljala dogajanja, povezana s sestavo reprezentativnega organa romske skupnosti, in bo, če se bo na podlagi spremenjenih okoliščin to izkazalo za potrebno, predlagala ustrezne spremembe ZRomS-1.

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije je sicer že v svojem letnem poročilu za leto 2007¹³ poudaril, da je po njegovem mnenju zakonodajalec na vprašljiv način določil reprezentativne organizacije romske skupnosti. Pri tem je dodal, da ne vidi razumnih razlogov, zakaj v svetu niso sistemsko zastopane vse romske skupnosti iz posameznih občin, v katerih je zagotovljeno njihovo interesno predstavništvo in ki so že konstituirane kot politični subjekti. Varuh je menil, da je sporno vnaprejšnje pripisovanje reprezentativnosti le eni izmed civilnodružbenih organizacij romske skupnosti. Čeprav ta morda pokriva interese romske skupnosti iz večine slovenskih pokrajin, ne združuje vseh romskih skupnosti niti v vseh tistih občinah, kjer imajo Romi zagotovljeno politično predstavništvo na lokalni ravni. Varuh je podal priporočilo Vladi Republike Slovenije, naj prouči potrebo po spremembi zakonskih določb, ki urejajo vprašanje reprezentativnih organizacij romske skupnosti ter njihove zastopanosti v občinskih svetih. Temu sta v letih 2009 in 2010 sledila že zgoraj omenjena sklep in odločba Ustavnega sodišča RS, varuh pa je Vladi RS leta 2010,¹⁴ glede na njegovo prepričanje, da sestava sveta prispeva k nesoglasjem znotraj romske skupnosti, predlagal, naj čim prej pripravi spremembo in dopolnitev ZRomS-1. Ta priporočila je ponovil tudi v svojih letnih poročilih za leta 2011,¹⁵ 2012,¹⁶ 2013,¹⁷ 2014¹⁸ in 2015¹⁹.

Priporočila, ki se nanašajo na izboljšanje delovanja in zastopanosti različnih romskih skupnosti v Svetu romske skupnosti Republike Slovenije in s tem v zvezi na potrebe po spremembah in dopolnitvah ZRomS-1 v delu, ki ureja sestavo sveta, so Republikli Sloveniji podali tudi (1) Odbor Združenih narodov za človekove pravice²⁰ ob obravnavi tretjega periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah leta 2016, (2) Svet OZN za človekove pravice leta 2014, ko je Republika Slovenija drugič zagovarjala stanje človekovih pravic v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda, (3) Odbor

¹³ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2007, http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/VCP-LP07-splet.pdf; glej zlasti strani 42–43.

¹⁴ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP10.pdf; glej zlasti strani 62–65.

¹⁵ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2011; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Letno_porocilo_Varuha_za_leto_2011.pdf; glej zlasti strani 48–66.

¹⁶ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2012; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Letno_porocilo_Varuha_2012.pdf; glej zlasti strani 50–54.

¹⁷ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2013; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Devetnajsto_redno_letno_porocilo_Varuha_CP_RS_za_leto_2013.pdf; glej zlasti strani 44–49.

¹⁸ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2014; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2014_-_SLO_-_dvostr_-_web.pdf; glej zlasti strani 63–68.

¹⁹ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2015; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP2015_VARUH.pdf; glej zlasti strani 59–64.

²⁰ Sklepne ugotovitve glede tretjega periodičnega poročila Slovenije; http://www.mzz.gov.si/fileadmin/page/uploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/sklepne-ugotovitveICCPR-objava.pdf; glej stran 4, točko 24b.

za odpravo rasne diskriminacije²¹ ob obravnavi osmega do enajstega periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in (4) Svetovalni odbor Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v svojem 4. mnenju²² o uresničevanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji.

Izvrševanje 5. člena ZRomS-1 ter s tem povezano urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti

Ob pripravi in sprejemu ZRomS-1 leta 2007 je zakonodajalec ugotavljal, da velik del pripadnikov romske skupnosti živi v naseljih, ki so izolirana od preostalega prebivalstva ali na robu naseljenih območij, v razmerah pod minimalnimi bivalnimi standardi in s tem namenom v ZRomS-1 vključil določbo 5. člena. Ta določa, da državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti med drugim zagotavljajo tudi pogoje za urejanje prostorske problematike romskih naselij. V skladu s področno zakonodajo so prostorske ureditve, kakršne so praviloma potrebne za reševanje te problematike, prostorske ureditve lokalnega pomena. V drugem odstavku 5. člena ZRomS-1 je predvidena možnost, da se kljub dejstvu, da bo gre v osnovi za prostorske ureditve lokalnega pomena, z njihovim načrtovanjem ukvarja tudi država. To lahko stori na predlog občine, na lastno pobudo pa samo v primeru izrednih okoliščin, navedenih v tretjem odstavku 5. člena ZRomS-1, ki so posledica neuspešnega reševanja problematike s strani občine. Predvidenega posega države v sicer občinsko pristojnost in s tem uresničevanja oziroma izvrševanja 5. člena ZRomS-1 od leta 2007 nikoli ni bilo, saj se je v praksi izkazalo, da določba ni dovolj jasna.

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije je v svojih letnih poročilih²³ Vladi RS večkrat priporočal, naj na podlagi tretjega odstavka 5. člena ZRomS-1 sama sprejme potrebne ukrepe za ureditev razmer v tistih občinah, kjer je v romskih naseljih hujše ogroženo zdravje, kjer so že dalj časa trajajoče motenje javnega reda in miru ali kjer obstaja trajnejše ogrožanje okolja. Varuh je pripravil in izdal tudi Posebno poročilo o bivanjskih razmerah Romov v jugovzhodni Sloveniji²⁴ (v nadaljevanju: posebno poročilo), ki je bilo izdelano predvsem po ugotovitvah iz poročila varuha za leto 2011 na tem področju. Bistvene ugotovitve varuha v tem poročilu so: prvič, da razmere v romskih naseljih in njihovi okolici ogrožajo uresničevanje človekovih in posebnih pravic romske skupnosti na eni strani ter uresničevanje človekovih pravic prebivalcev iz okolice romskih naselij na drugi. Drugič, da so vzroki za skrb vzbujajoče razmere na Dolenjskem v pravni in komunalni neurejenosti romskih naselij. In tretjič, da so za ureditev romskih naselij po zakonodaji pristojne predvsem občine, vendar pa so na tem področju neučinkovite. V priporočilih je varuh predlagal, da v utemeljenih in nujnih primerih njihova dejanja nadomesti vlada oziroma pristojna ministrstva na podlagi pooblastila iz ZRomS-1.

²¹ Sklepne ugotovitve o osmem do enajstem periodičnem poročilu Slovenije; http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/sklepne-ugotovitveCERD_8-11_koncne.pdf; glej stran 4, točko 11.

²² Četrto mnenje o Sloveniji – sprejeto 21. junija 2017; http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/4th_OPINION_SI_2.-SI.pdf; glej zlasti stran 36.

²³ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2011: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Letno_porocilo_Varuha_za_leto_2011.pdf, glej zlasti strani 48–66; Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2012: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Letno_porocilo_Varuha_2012.pdf, glej zlasti strani 50–54; Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2013: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Devetnajsto_redno_letno_porocilo_Varuha_CP_RS_za_leto_2013.pdf, glej zlasti strani 44–49; Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2014: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2014_-_SLO_-_dvostr_-_web.pdf, glej zlasti strani 63–68; Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2015: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP2015_VARUH.pdf, glej zlasti strani 59–64 in Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2016: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Porocilo_VCP_2016_koncno_za_www.pdf; glej zlasti strani 104–113.

²⁴ http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/posebna_porocila/POSEBNO_POROCILO_ROMI_-_maj_2012_-_za_splet.pdf.

Priporočila, ki se nanašajo na učinkovito urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti ter zajemajo pravno in komunalno ureditev romskih naselij, dostop do pitne vode in sanitarij, so Republiki Sloveniji podali tudi (1) Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice ob obravnavi drugega poročila Republike Slovenije o izvajanju Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah²⁵, (2) Svet OZN za človekove pravice leta 2014, ko je Republika Slovenija drugič zagovarjala stanje človekovih pravic v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda, (3) Odbor za odpravo rasne diskriminacije²⁶ ob obravnavi osmega do enajstega periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, (4) Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti v svojem četrtem poročilu o stanju rasizma in nestrpnosti²⁷ ter (5) Svetovalni odbor Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v svojem 4. mnenju²⁸ o uresničevanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji.

Vsebina posebnih pravic romske skupnosti in definiranje območja njihovega izvrševanja

Poleg zgoraj izpostavljenih dveh vsebinskih sklopov iz pregleda in spremljanja uresničevanja ZRomS-1 v praksi izhaja, da so spremembe in dopolnitve veljavne ureditve potrebne še na drugih področjih. Eno od takšnih je napačno razumevanje opredelitve in vsebine posebnih pravic, ki pripadajo romski skupnosti kot manjšinski skupnosti v Republiki Sloveniji. V 3. členu ZRomS-1 so zdaj naštetá področja, na katerih Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic; gre za področja izobraževanja, kulture, zaposlovanja, urejanja prostora in varstva okolja, zdravstvenega in socialnega varstva, obveščanja in soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. Namen zakonodajalca leta 2007 je bil, da se tako poudarijo zlasti področja, na katerih so potrebni posebni ukrepi, s katerimi se bo izboljšalo slab socialno-ekonomski položaj romske skupnosti, ki se kaže zlasti v slabših bivanjskih razmerah pripadnikov romske skupnosti, nižji izobrazbeni ravni, višji stopnji brezposelnosti in slabšem zdravstvenem stanju. Ob tem pa je bil namen zakonodajalca leta 2007 tudi, da se romski skupnosti kot manjšinski skupnosti v Sloveniji, ki jo kot takšno pojmuje tudi Ustava RS v 65. členu, podeli posebne pravice, ki bodo romski skupnosti omogočale ohranjanje in razvijanje njihove kulture, jezika in etničnih posebnosti ter urejale participacijo tako na lokalni kot državni ravni. Zaradi pomanjkanja jasnosti veljavne ureditve je treba vsebino posebnih pravic natančneje definirati. Hkrati s tem je treba definirati tudi območja, kjer romska skupnost uresničuje svoje posebne pravice, torej vsebino, ki v veljavnem ZRomS-1 manjka.

ZRomS-1 dejansko posebnih pravic romske skupnosti oziroma konkretnih pravic romske skupnosti nikjer izrecno ne ureja, temveč gre le za naštevanje področij, na katerih naj bi pripadniki romske skupnosti imeli pravice, kar se dejansko izkazuje tudi iz prakse. To ne pomeni urejanja posebnih pravic, ampak le njihovo omenjanje. Da bi namreč lahko govorili o urejanju oziroma določanju pravic, bi bila potrebna konkretna opredelitev teh pravic, poleg tega pa tudi določitev njihovega obsega in načina uveljavljanja. Pri urejanju položaja romske skupnosti je tudi v Komentarju Ustave Republike Slovenije (Šturm, 2002: 631)²⁹ pri komentarju 65. člena Ustave RS zapisano, da urejanje položaja romske skupnosti »med drugim obsega določitev

²⁵ Sklepne ugotovitve so dostopne na spletni strani Ministrstva za zunanje zadeve: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/clovekove_pravice_v_slovenski_zunanijp_olitiki/mednarodnopravni_dokumenti_s_podrocja_clovekovih_pravic_in_porocanja_slovenije/, glej točko 11 in točko 21.

²⁶ Sklepne ugotovitve o osmem do enajstem periodičnem poročilu Slovenije: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/sklepne-ugotovitveCERD_8-11_koncne.pdf; glej tč. 7.

²⁷ Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti (četrta faza spremljanja) <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Slovenia/SVN-CbC-IV-2014-038-SLV.pdf>.

²⁸ Četrto mnenje o Sloveniji – sprejeto 21. junija 2017: http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/4th_OPINION_SI_2.-SI.pdf; glej zlasti strani 34 – 36.

²⁹ Šturm, Lovro idr. (2002) Komentar Ustave Republike Slovenije, Ljubljana: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije; glej zlasti strani 630–633.

območij, na katerih se priznavajo te pravice, ter druge pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za priznanje teh posebnih pravic (na primer avtohtonost)«.

Krepitev medresorskega usklajevanja in učinkovitosti izvajanja ukrepov za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti

Vlada Republike Slovenije v svojih vsakoletnih poročilih o položaju romske skupnosti ugotavlja, da so kljub napredku pripadniki romske skupnosti še vedno občutljiva, ranljiva skupina prebivalstva, saj so na nekaterih področjih v neenakem položaju z drugimi državljani, zato bodo še vedno potrebna intenzivna prizadevanja za izboljšanje njihovega položaja, pri čemer je treba izboljšati tudi sodelovanje državnih organov, organov lokalnih skupnosti in Romov. Vlada RS je na podlagi določb ZRomS-1 leta 2010 sprejela Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010–2015 (v nadaljevanju: NPUR 2010–2015), leta 2017 pa Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2017–2021 (v nadaljevanju: NPUR 2017–2021). V obeh omenjenih dokumentih je bilo na podlagi izraženih potreb romske skupnosti in poznavanja razmer na terenu ugotovljeno, da se pripadniki romske skupnosti srečujejo z največjimi izzivi na področju bivalnih razmer, kar je posledica zgodovinskega procesa naseljevanja romske skupnosti na izolirana, od drugih naselij ali delov naselij ločena območja, in ne posledica politik in ukrepov Republike Slovenije, na področju slabih socialnih razmer in revščine ter na področju izobraževanja, zaposlovanja in zdravstvenega varstva. Zato so bila ta področja opredeljena kot prednostna v NPUR 2010–2015 in NPUR 2017–2021, saj zahtevajo največjo pozornost ter konkretne kratkoročne in dolgoročne ukrepe za izboljšanje stanja. Poleg teh prednostnih področij država še vedno namenja in bo tudi v prihodnje namenjala posebno pozornost ohranjanju in razvoju oblik romskega jezika, kulture ter informativne, medijske in založniške dejavnosti, vključevanju Romov v družbeno in politično življenje ter ozaveščanju tako večinskega kot manjšinskega prebivalstva o obstoju diskriminacije in boju proti njej, zavedanju predsodkov posameznikov, še posebej pa javnih uslužbencev, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadniki romske skupnosti.

Iz poročil Vlade Republike Slovenije izhaja, da so pri izboljšanju položaja romske skupnosti sicer pozitivni premiki na vseh področjih, ki so opredeljena v ZRomS-1, vendar pa so ti premiki počasni. Poleg tega so ukrepi za izboljšanje položaja romske skupnosti pogosto medsebojno povezani na različnih področjih, saj gre pri socialnem vključevanju Romov za zelo kompleksen proces, ki ga je treba izvajati sistematično in dolgoročno, pri čemer je ključno tudi tesno in konstruktivno partnerstvo vseh angažiranih akterjev, tako državnih kot lokalnih in tudi Romov. Zaradi teh razlogov je smiselno okrepiti jasnost namenov in ciljev, ki se zasledujejo z ukrepi, ki se sprejemajo v obliki nacionalnega programa ukrepov, ter medresorsko sodelovanje ključnih resorjev na državni ravni.

Uskladitev določb s spremenjenim in dopolnjenim Zakonom o financiranju občin

Potrebna je uskladitev določb ZRomS-1 z Zakonom o spremembah Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 71/17), ki v svojem spremenjenem 20. členu ne vsebuje več določbe o sofinanciranju občin s stalno naseljeno romsko skupnostjo za namen uresničevanja z zakonom določenih pravic romske etnične skupnosti.

Temeljni razlogi za pripravo sprememb in dopolnitev ZRomS-1 so torej naslednji:

a. Spremeniti sestavo krovne organizacije romske skupnosti, Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in z njim povezanih členov zakona.

b. Odpraviti pomanjkljivosti veljavnega 5. člena ZRomS-1 ob zavedanju, da je izboljšanje bivanjskih razmer romske skupnosti nujen predpogoj za uspešnost posebnih ukrepov, katerih cilj je dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti.

c. Odpraviti napačno razumevanje opredelitve in vsebine posebnih pravic romske skupnosti kot manjšinske skupnosti v Republiki Sloveniji ter zagotoviti ustrezno pravno podlago za sprejem ukrepov za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti ob upoštevanju specifičnega položaja, v katerem so.

d. Okrepiti medresorsko sodelovanje in izvajanje posebnih ukrepov, potrebnih za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti kot nujnega predpogoja za njihovo vključenost v slovensko družbo.

e. Uskladiti določbe o financiranju s spremenjenimi določbami v predlogu zakona in v spremenjenem Zakonu o financiranju občin.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji zakona

Osnovni cilj predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: novela ZRomS-1) je odpraviti poglobitve pomanjkljivosti veljavnega zakona, ki je bil sprejet leta 2007 in od takrat ni bil spremenjen ali dopolnjen. Razloge, ki so podlaga za pripravo sprememb in dopolnitev ZRomS-1, in so bili podrobneje opisani v prejšnjem poglavju, je mogoče strniti v štiri temeljne cilje, ki se zasledujejo s predlogom novele ZRomS-1.

Prvi cilj je odpraviti napačno razumevanje opredelitve in vsebine posebnih pravic romske skupnosti ter zagotoviti zakonsko podlago za izvajanje posebnih ukrepov, potrebnih za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti, ki po svoji vsebini pomenijo zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin vseh državljanov Republike Slovenije, vključno s pripadniki romske skupnosti.

Pogosto se je pokazalo, da prihaja do netočnega razumevanja različnih deležnikov glede razlikovanja med posebnimi pravicami romske skupnosti, ki tej skupnosti pripadajo za to, da se z njimi ohranja in ščiti njihove manjšinske, etnične posebnosti, ter med zagotavljanjem človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki po Ustavi Republike Slovenije ter zakonih pripadajo vsem državljanom in prebivalcem Republike Slovenije, tudi pripadnikom romske skupnosti. Veljavni ZRomS-1 te ločnice ne vzpostavlja dovolj jasno, saj tako posebne pravice romske skupnosti kot človekove pravice in temeljne svoboščine pripadnikov romske skupnosti, ki jim pripadajo tako kot vsem drugim državljanom Republike Slovenije, v 3. členu našteva skupaj, pri čemer jih podrobneje ne definira. Pri tem je treba poudariti, da je bila vzpostavitev takšne razmejitev med posebnimi pravicami in tako imenovanimi ukrepi tudi osnovni namen zakonodajalca leta 2007. Zakonodajalec je leta 2007 ob zavedanju in upoštevanju posebnega položaja romske skupnosti v Sloveniji, zlasti vidika slabšega socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov, predvidel, da se na področjih izobraževanja, zaposlovanja, urejanja prostora in varstva okolja ter zdravstvenega in socialnega varstva sprejmejo potrebni ustrezni ukrepi, ki omogočajo njihovo dejansko zagotavljanje tudi za romsko skupnost v Republiki Sloveniji in njene pripadnike – v veljavnem ZRomS-1 je bila konkretizacija teh ukrepov predvidena s sprejemom vladnega programa ukrepov na večini od prej navedenih področjih. Z novelo ZRomS-1 se tako sledi osnovnim namenom zakonodajalca iz leta 2007.

Eden od ciljev novele ZRomS-1 je prek opredelitve posebnih ukrepov na ravni države, njihovega spremljanja, poročanj in financiranja zagotavljati ustrezen oziroma ustrežnejši položaj romske skupnosti, ki živi v Republiki Sloveniji. Zakon daje pravno podlago, da bo Republika Slovenija zagotavljala posebne ukrepe za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov ter za ustvarjanje pogojev za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti. Kot omenjeno, ti ukrepi izhajajo iz obveznosti države, da vsem državljanom zagotavlja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Hkrati je eden od ciljev novele ZRomS-1 natančneje definirati posebne pravice, ki pripadajo romski skupnosti, ki živi v Republiki Sloveniji, kot manjšinski skupnosti, s katerimi bo romska skupnost lahko ohranjala in razvijala svojo lastno etnično identiteto. V noveli ZRomS-1 se sledi osnovnim namenom zakonodajalca iz leta 2007, ki je posebne pravice razumel kot pravice, ki izhajajo iz ravni zgodovinsko pridobljenih posebnih pravic, ki so zagotovljene na podlagi avtohtone poselitve teh skupnosti v skladu s teritorialnim načelom, ne glede na število pripadnikov. Te pravice uresničujejo pripadniki teh skupnosti individualno in v skupnosti z drugimi člani skupine. V zvezi s posebnimi pravicami romske skupnosti v Republiki Sloveniji je tako mogoče izpostaviti naslednja načela: načelo do lastnega kulturnega razvoja in informiranja, načelo pravice do ohranjanja in spoštovanja romskega jezika, načelo pravice do svobodnih stikov in načelo pravice do politične participacije pripadnikov te skupnosti.

Novela ZRomS-1 ne posega oziroma ne spreminja obsega posebnih pravic romske skupnosti, ki živi v Republiki Sloveniji, kot je opredeljen v veljavnem zakonu, saj je bilo že po vsebini njihovega razumevanja in uresničevanja v praksi razvidna ločnica med posebnimi pravicami in posebnimi ukrepi, ki se z novelo ZRomS-1 samo natančneje opredeljuje in definira. Novela ZRomS-1 izhaja iz zavedanja, da ni dovolj opredeliti le posebne pravice romskih skupnosti, ampak da je še posebej pomembno razumevanje, da mora država oziroma na njeni strani predvsem vlada zagotavljati pogoje, ki omogočajo spoštovanje vseh človekovih pravic tudi za pripadnike romske skupnosti v Sloveniji (proaktivno zagotavljanje uresničevanja človekovih pravic – zlasti prvi, tretji in peti odstavek 15. člena Ustave Republike Slovenije). Zato je za zagotavljanje teh pravic in ustreznega položaja romske skupnosti v Sloveniji nujno določiti pomen posebnih ukrepov. Ti posebni ukrepi se sicer že zdaj izvajajo po ministrstvih in v okviru nacionalnega programa ukrepov, sprejetega na podlagi 6. člena ZRomS-1 (NPUR 2010–2015 in NPUR 2017–2021), vendar do zdaj niso bili jasno oziroma neposredno opredeljeni v področnem zakonu.

Za doseganje večje jasnosti pri definiranju posebnih pravic romske skupnosti in posebnih ukrepov, potrebnih za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja njenih pripadnikov, je za to, da je sploh mogoče govoriti o urejanju oziroma določanju pravic, poleg konkretne opredelitve teh pravic in določitve njihovega obsega in načina uveljavljanja treba opredeliti še območje uveljavljanja pravic. Tudi v pri komentarju 65. člena Ustave RS³⁰ je zapisano, da urejanje položaja romske skupnosti med drugim obsega določitev območij, na katerih se priznavajo te pravice, ter druge pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za priznanje teh posebnih pravic (na primer avtohtonost). Novela ZRomS-1 to pomanjkljivost odpravlja, pri čemer v ničemer ne odstopa od osnovnih načel in namenov zakonodajalca iz leta 2007. Namen zakonodajalca, ki izhaja tudi iz obrazložitve 3. člena ZRomS-1, je bil, da pripadniki romske skupnosti posebne pravice uresničujejo na območjih občin z zgodovinsko, avtohtono romsko poselitvijo.

Drugi cilj je odpraviti pomanjkljivosti veljavnega 5. člena ZRomS-1, ki se nanaša na zagotavljanje pogojev za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

³⁰ Šturm, Lovro idr. (2002) Komentar Ustave Republike Slovenije, Ljubljana: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije; glej stran 631.

Cilj predloga novele ZRomS-1 je dodatno zavezati in spodbuditi samoupravne lokalne skupnosti oziroma občine pri njihovi vlogi pri ustreznem urejanju prostorske problematike v občini, vključno z zagotavljanjem ustreznih bivalnih razmer in izboljševanjem bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti. Na tem področju je v nekaterih primerih pomembno sodelovanje med samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in državo, posebej v primerih, ki se nanašajo na škodljive posledice za življenje ali zdravje tam bivajočega prebivalstva, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje v romskem naselju. Cilj je zagotoviti mehanizem, ki bo omogočal odpravo tovrstnih situacij.

Tretji cilj je zagotoviti kakovostnejše in bolj demokratično delovanje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

Zagotavljanje ustreznega delovanja Sveta romske skupnosti Republike Slovenije uresničuje samoorganiziranje romske skupnosti in zagotavljanje, da se opozarja na aktualno problematiko, s katero se ta srečuje v sodobni družbi. Poleg ustrezne organiziranosti sveta je pomembna tudi jasna opredelitev njegovih nalog.

Četrty cilj je okrepiti ukrepanje države v primerih, kjer so potrebni posebni ukrepi za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov ter za ustvarjanje pogojev za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti.

Čeprav veljavni ZRomS-1 vključuje določbo, da vlada z namenom uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti sprejme program ukrepov na področjih, ki jih ZRomS-1 navaja v 4. in 5. členu, in čeprav je vlada v obdobju od veljavnosti ZRomS-1 sprejela NPUR 2010–2015 in NPUR 2017–2021, v katerih so bili oziroma so vključeni ukrepi, ki zasledujejo zlasti cilje izboljšanja položaja pripadnikov romske skupnosti na področjih izobraževanja, zaposlovanja, socialnega varstva, socialne izključenosti, zdravstvenega varstva in bivalnih razmer³¹, se v praksi izkazuje potreba po dodatni krepitvi na teh področjih sprejetih zavez. Pri tem se misli tako na potrebo po dodatni konkretizaciji določb o vsebini, ki mora biti zajeta v programu ukrepov, ciljnih, ki jih mora zasledovati, finančnih sredstvih, ki morajo biti zagotovljena za uresničevanje v njem zapisanih ukrepov v celotnem obdobju, za katero je sprejet, kot tudi na potrebo po dodatnem in okrepljenem medresorskem sodelovanju in koordinaciji, ki jo zahtevata narava in vsebina ukrepov.

2.2. Načela zakona

Predlog zakona ne odstopa od načel, ki so bila vodilo pri pripravi osnovnega zakona.

³¹ Tako v NPUR 2010–2015 in NPUR 2017–2021 so bili oziroma so vključeni tudi ukrepi, ki se nanašajo na področja boja proti predsodkom in stereotipom ter na področja ohranjanja in razvoja kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter ohranjanja in razvijanja romskega jezika. V NPUR 2017–2021 je vključen tudi ukrep krepitve dialoga in sodelovanja z lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi.

2.3. Poglavitne rešitve

a) Predstavitev poglavitnih rešitev

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji prinaša naslednje poglavitne rešitve po naslednjih vsebinskih sklopih:

1. Razmejitev koncepta varstva posebnih pravic romske skupnosti od koncepta posebnih ukrepov, potrebnih za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov, ki živijo v Republiki Sloveniji, ter opredelitev območja uresničevanja posebnih pravic

Predlog novele ZRomS-1 s 1. členom, ki spreminja 3. člen ZRomS-1, in 2. členom, ki spreminja 4. člen ZRomS-1, bolj natančno in jasno uvaja razlikovanje med konceptoma varstva posebnih pravic romske skupnosti, ki tej skupnosti in njenim pripadnikom grede kot pripadnikom manjšinske skupnosti v Republiki Sloveniji, od koncepta posebnih ukrepov, ki jih mora sprejeti država z namenom, da se izboljša socialno-ekonomski položaj romske skupnosti in njenih pripadnikov, ter z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin, pri čemer gre predvsem za zagotavljanje uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki po Ustavi RS in zakonih pripadajo vsem državljanom in prebivalcem Republike Slovenije.

Manjšinske pravice so sestavni del človekovih pravic. S stališča filozofije človekovih pravic so pravice posameznikov pojmovane kot zadostne, da ti lahko ohranjajo svojo posebno identiteto, medtem ko je s skupnostnega vidika identiteta pojmovana in obravnavana kot kolektivna zadeva, zaradi česar manjšine potrebujejo skupinske pravice, da lahko ohranjajo in razvijajo svoje posebne značilnosti.³² Manjšinske pravice nadgrajujejo niz splošnih človekovih pravic, kot jih med drugimi dokumenti vzpostavljata Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin³³ ter Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, zlasti tiste splošne človekove pravice, ki so posebej relevantne za manjšinske skupnosti.³⁴ Benoît-Rohmer³⁵ (1996: 16 v Roter 2014: 157) tako ugotavlja, da so posebne manjšinske pravice »nujne prav zaradi tega, ker načelo nediskriminacije pri uživanju splošnih človekovih pravic zagotavlja zgolj *de jure* enakost; samo zase ni dovolj, da bi omogočalo »ohranjanje identitete in specifičnih značilnosti manjšinskih skupnosti«. Lerner (1991: 27 v prav tam) pojasnjuje, da »lahko obstaja *de facto*, realna, materialna neenakost, in sicer kot posledica družbenih, ekonomskih ali kulturnih pogojev, včasih tudi, če ne obstaja nikakršen namen diskriminirati«. Roter (prav tam) pa na podlagi zapisanega sklene, da so posebni ukrepi (pravice) na različnih ravneh mednarodnega režima in nediskriminatorni v odnosu do večine potrebni prav zato, »da bi manjšine lahko uživale enakopravnost oziroma enakost ne zgolj pred zakonom, ampak tudi v praksi«, saj bi bile le tako v položaju, ko bi lahko »ohranjale svojo posebno manjšinsko identiteto kljub svojemu nediskriminatornemu položaju«.

Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije tako v 2. členu navaja, da morajo »države pogodbenice konvencije /.../, če je to zaradi okoliščin potrebno, na socialnem,

³² Roter, Petra (2014) Narodne manjšine v mednarodnih odnosih. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV; glej strani 152–153.

³³ Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s protokolom št. 2, ter njenih protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11 (Uradni list RS – MP, št. 7/94).

³⁴ Te po Roter (2014: 156) med drugim vključujejo: svobodo izražanja, vesti in veroizpovedi (18. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (MPDPP); 9. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP)), svobodo izražanja (19. člen MPDPP; 10. člen EKČP) ali svobodo mirnega združevanja in povezovanja z drugimi (21. in 22. člen MPDPP; 11. člen EKČP).

³⁵ Benoît-Rohmer, Florence (1996) *The minority question in Europe: towards a coherent system of protection for national minorities. Texts and commentary.* Strasbourg: Council of Europe.

gospodarskem in kulturnem področju ter na drugih področjih s posebnimi in konkretnimi ukrepi zagotoviti primeren razvoj in varstvo določenih rasnih skupin in pripadnikov teh skupin z namenom, da se jim v celoti in enakopravno zagotovi uživanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin«. V skladu z Mednarodno konvencijo o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije je torej cilj posebnih ukrepov, da se s posebno, dodatno zaščito omenjenim subjektom zagotovi popolno in enako uživanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Hkrati tudi Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin v svojih določbah razlikuje med posebnimi ukrepi in posebnimi pravicami. Tako v drugem odstavku 4. člena določa, da se pogodbenice »obvezujejo sprejeti, če je to potrebno, na vseh področjih gospodarskega, družbenega, političnega in kulturnega življenja ustrezne ukrepe za pospeševanje polne in učinkovite enakosti med pripadniki narodne manjšine in pripadniki večinskega naroda. V tem pogledu morajo dovolj upoštevati posebne razmere pripadnikov narodnih manjšin«. Nadalje v 5. členu določa, da se pogodbenice »obvezujejo spodbujati take razmere, ki so potrebne, da pripadniki narodnih manjšin ohranjajo in razvijajo svojo kulturo ter ohranjajo bistvene sestavine svoje identitete, in sicer svojo vero, jezik, tradicijo in kulturno dediščino«. Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin v 15. členu še določa, da naj pogodbenice »ustvarijo razmere, potrebne za učinkovito sodelovanje pripadnikov narodnih manjšin v kulturnem, družbenem in gospodarskem življenju ter v javnih zadevah, še zlasti pri tistih, ki jih neposredno zadevajo«.

Deklaracija o pravicah pripadnikov narodnih ali etničnih, verskih in jezikovnih manjšin³⁶ prav tako razlikuje med pravicami (2. člen) in ukrepi (1. člen). V 1. členu tako določa, da države varujejo obstoj in narodno ali etnično, kulturno, versko in jezikovno identiteto manjšin znotraj svojih ozemelj in spodbujajo razmere za podpiranje te identitete, in sicer tako, da sprejmejo ustrezne zakonodajne in druge ukrepe za doseganje teh ciljev. V 2. členu pa omenjena deklaracija določa, da imajo pripadniki narodnih ali etničnih, verskih in jezikovnih manjšin »pravico zasebno in javno, svobodno in brez vmešavanja ali kakršnekoli oblike diskriminacije uživati svojo lastno kulturo, izpovedati in izvrševati svojo lastno vero in uporabljati svoj lastni jezik /.../, učinkovito sodelovati v kulturnem, verskem, družbenem, gospodarskem in javnem življenju /.../, na državni in – kjer je to primerno – na regionalni ravni učinkovito sodelovati/ pri odločitvah v zvezi z manjšino, ki ji pripadajo, ali pri odločitvah v zvezi z regijami, v katerih živijo /.../, ustanovljati in vzdrževati svoja lastna združenja /.../, brez vsake diskriminacije vzpostavljati in vzdrževati svobodne in miroljubne stike z drugimi člani svoje skupine in s pripadniki drugih manjšin kakor tudi stike prek državnih meja z državljani drugih držav, s katerimi jih vežejo narodne ali etnične, verske ali jezikovne vezi«. Nadalje 4. člen Deklaracije o pravicah pripadnikov narodnih ali etničnih, verskih in jezikovnih manjšin določa, da kjer je to potrebno, države sprejmejo »ukrepe, s katerimi zagotavljajo, da pripadniki manjšin lahko popolno in učinkovito uresničujejo vse človekove pravice in temeljne svoboščine brez vsake diskriminacije in ob popolni enakosti pred zakonom« in hkrati »ukrepe, s katerimi ustvarijo ugodne razmere, da pripadnikom manjšin omogočijo izražanje njihovih značilnosti in razvijanje njihove kulture, jezika, vere, tradicij in običajev, razen če bi določeno ravnanje pomenilo kršitev državne zakonodaje in bi bilo v nasprotju z mednarodnimi standardi«.

Pri bolj jasni in natančneje razdelani razmejitvi oziroma razlikovanju med (1) posebnimi pravicami romske skupnosti, ki romski skupnosti in njenim pripadnikom pripadajo kot ustavno priznani in varovani manjšini in ki jih skladno s spremenjenim 4. členom predloga novele ZRomS-1 Republika Slovenija zagotavlja na področjih ohranjanja in razvijanja kulture in kulturne dediščine romske skupnosti, razvijanja in ohranjanja jezika romske skupnosti, informativne, založniške in medijske dejavnosti romske skupnosti ter soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti, in (2) posebnimi ukrepi, ki jih mora v

³⁶ *Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities*, Resolucija Generalne skupščine 47/135 (anke), sprejeta 18. decembra 1992, 32 ILM 911 (1993) in v Roter (2014: 282–288)

skladu s spremenjenima 3. in 5. členom ZRoms-1 sprejeti Vlada Republike Slovenije z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin in s ciljem dviga socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti, ob upoštevanju specifičnih okoliščin, v katerih so pripadniki romske skupnosti, se sledi zgoraj predstavljenim določbam iz mednarodnih dokumentov s področja varstva človekovih pravic in pravic manjšin. Ti prav tako ločujejo med (1) ukrepi, ki jih morajo sprejeti države, da bodo pripadniki manjšin lahko popolno in učinkovito uresničevali vse človekove pravice in temeljne svoboščine brez vsake diskriminacije in ob popolni enakosti pred zakonom, ter med (2) posebnimi pravicami pripadnikov narodnih manjšin, ki segajo na področja ohranjanja in razvijanja svoje kulture, ohranjanja bistvenih sestavin svoje identitete, to je vere, jezika, tradicije in kulturne dediščine ter sodelovanja v zadevah javnega odločanja, ki jih zadevajo.

S predlaganimi spremembami v predlogu novele ZRomS-1 se tako med področja, na katerih so potrebni posebni ukrepi, ki jih mora sprejeti država, da bodo lahko pripadniki romske skupnosti popolno in učinkovito uresničevali vse človekove pravice in temeljne svoboščine brez vsake diskriminacije in ob popolni enakosti pred zakonom, uvršča področja, naštetá v četrtem odstavku spremenjenega 5. člena ZRomS-1. Gre torej za področja vzgoje in izobraževanja, trga dela in zaposlovanja, izboljšanja stanovanjskih pogojev, socialnega varstva, zdravstvenega varstva ter odpravljanja in preprečevanja diskriminacije.

Predlog novele ZRomS-1 z 2. členom, ki spreminja 4. člen ZRomS-1, odpravlja dosedanjo pomanjkljivost veljavne ureditve, ki ni določala območja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti. Pri oblikovanju rešitve za odpravo te pomanjkljivosti se je sledilo namenu zakonodajalca, ki je v spremljajočem gradivu za sprejem ZRomS-1 leta 2007 zapisal, da posebne pravice »izhajajo iz ravni zgodovinsko pridobljenih posebnih pravic, ki so zagotovljene na podlagi avtohtone poselitve teh skupnosti v skladu s teritorialnim načelom, ne glede na število pripadnikov. Te pravice uresničujejo pripadniki teh skupnosti individualno in v skupnosti z drugimi člani skupine.« Predlog novele ZRomS-1 tako uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti omejuje z območjem, kjer romska skupnost že uresničuje eno od svojih pravic, to je pravico do politične participacije. Merilo, na podlagi katerega pripada romski skupnosti posebna pravica iz 39. člena Zakona o lokalni samoupravi, je merilo avtohtonega bivanja v natančno navedenih 20 občinah. S tem je zakon določil ozemlje, na katerem Romi v Sloveniji prebivajo zgodovinsko, torej avtohtono.

Z odločbo št. U-I-315/02 z dne 3. 10. 2002 Ustavno sodišče RS določitev takšnih občin z zakonom ni spoznalo kot neskladno z Ustavo RS. V obrazložitvi je navedlo, da bi zakonodajalec posegel v pravice lokalne skupnosti, če bi takšne občine določil arbitrarno, torej tako, da pred tem ne bi ugotovil, ali na območju neke občine prebiva avtohtono naseljena romska skupnost, oziroma če bi med takšne občine uvrstil tudi občine, na območju katerih ne prebiva avtohtono naseljena romska skupnost. V zvezi s tem je ugotovilo, da zakonodajalec pri določitvi teh občin ni ravnal arbitrarno. V odločbi U-I-267/09-19 z dne 11. 2. 2010 pa je ustavno sodišče tudi zapisalo, da bi bil zakonodajalec ob spremembi okoliščin, kot so avtohtonost, pa tudi npr. organiziranost in število pripadnikov, obveznost občine, da zagotovi predstavništvo romski skupnosti v občinskem svetu, dolžan spremeniti oziroma ukiniti le na podlagi celovitih in prepričljivih argumentov, temelječih zlasti na podlagi preučevanj v naseljenosti Romov na območju občine. Ustavno sodišče v vseh svojih presoajah te ureditve doslej tudi ni prepoznalo kot neustavne ureditve, ki uresničevanje posebne pravice romske skupnosti veže na območja, kjer pripadniki te skupnosti bivajo avtohtono. Le na območjih, določenih z območjem občin, v veljavi na dan 12. 6. 2002, pripadajo torej Romom, ki tam prebivajo, posebne pravice, ki jih zakonodajalec zanje ustanavlja s posebnimi zakoni. Prav tako iz obrazložitve veljavnega ZRomS-1 k 3. členu izhaja, da je bil namen zakonodajalca, da pripadniki romske skupnosti svoje posebne pravice uresničujejo na območju občin z zgodovinsko, avtohtono romsko poselitvijo. Namen zakonodajalca leta 2007 kot tudi predlagatelja novele ZRomS-1 je, da se

poudari, da se uresničevanje pravic in določitev položaja in zastopstva romske skupnosti ne nanaša na katerekoli Rome, ki bivajo v Republiki Sloveniji, temveč na tiste, zaradi katerih je bil leta 1991 v slovensko ustavo zapisan 65. člen in ki so v Republiki Sloveniji prisotni oziroma tudi bivajo skozi daljše zgodovinsko obdobje, torej tradicionalno. Tudi zagotavljanje in uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji je skladno s 64. členom Ustave RS vezano na avtohtonost. Glede na to, da 65. člen Ustave RS, s katerim se predvideva urejanje posebnih pravic romske skupnosti, sledi 64. členu Ustave RS, ki posebne pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti veže na avtohtonost, je namen ustavodajalca mogoče razumeti na način, da se tudi pravice romske skupnosti vežejo na avtohtonost oziroma koncept tradicionalne, zgodovinske poselitve oziroma bivanja. V nasprotnem primeru bi bilo mogoče razumeti, da se romski skupnosti in njenim pripadnikom v primerjavi s položajem italijanske in madžarske narodne skupnosti zagotavlja višja raven pravic, saj bi se ta zagotavljala vsakemu pripadniku romske skupnosti, ki biva v Sloveniji ne glede na to, kdaj je v Slovenijo prišel, torej tudi Romom, ki so v Slovenijo migrirali nedavno ali ki bodo v Slovenijo še prišli. S predlaganim 2. členom novele ZRomS-1 se sledi tudi komentarju k 65. členu Ustave RS, da urejanje položaja in posebnih pravic romske skupnosti med drugim obsega tudi določitev območij, na katerih se priznavajo te pravice, ter druge pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za priznanje teh posebnih pravic (na primer avtohtonost).

2. Konkretizacija določb glede namena, ciljev, obveznih sestavin in načina izvajanja nacionalnega programa ukrepov

Že zakonodajalec je leta 2007 prepoznal, da je v smislu socialne izključenosti položaj romske skupnosti v Sloveniji poseben ter da so za uspešno vključevanje Romov v slovensko družbo potrebni posebni ukrepi. Prav zato je v 6. členu ZRomS-1 predviden sprejem nacionalnega programa ukrepov za Rome, katerega cilj je z naborom ustreznih ukrepov s področij, ki jih določa ZRomS-1 v 4. in 5. členu (vzgoja in izobraževanje, trg dela in zaposlovanja, ohranjanje in razvoj romskega jezika, kulturne, informativne in založniške dejavnosti ter urejanja prostorske problematike romskih naselij in izboljšanja bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti), pospešiti in izboljšati integracijo romske skupnosti.

Ob upoštevanju na novo določene razmejitve med posebnimi pravicami romske skupnosti in posebnimi ukrepi so v 3. členu predloga novele ZRomS-1, ki spreminja 5. člen ZRomS-1, na novo opredeljeni na ravni zakona posebni ukrepi za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov ter za ustvarjanje pogojev za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti. Ob upoštevanju specifičnega položaja pripadnikov romske skupnosti te posebne ukrepe z nacionalnim programom ukrepov sprejme Vlada Republike Slovenije, pred sprejemom nacionalnega programa ukrepov pa pridobi tudi predhodno mnenje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Zaradi ciljev, ki jih zasledujejo, to je dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti in njihova polna vključenost v slovensko družbo, so posebni ukrepi, kot so predlagani v noveli ZRomS-1, začasni ukrepi in so zlasti spodbujevalni.

S predlaganim 3. členom novele ZRomS-1 se natančneje določa obdobje, za katero vlada sprejme nacionalni program ukrepov, česar veljavni ZRomS-1 ni določal. Pri določitvi obdobja šestih let se je sledilo praksi do zdaj sprejetih dveh nacionalnih programov ukrepov (NPUR 2010–2015 in NPUR 2017–2021) ter cilju, da se na podlagi nacionalnega programa ukrepov sprejmejo tudi dvoletni izvedbeni periodični načrti. Že 6. člen ZRomS-1 določa, da morajo ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti sprejeti podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih predvideti za to potrebna sredstva. Praksa pa je pokazala, da je smiselno podrobne področne programe oziroma periodične načrte, kot jih uvaja 3. člen novele ZRomS-1, sprejeti za krajše obdobje, predlagano je obdobje dveh let, saj se tudi proračuni in finančni načrti oblikujejo za dvoletna obdobja. Zagotovljena ustrežna

finančna sredstva za izvajanje ukrepov pa so ključni pogoj za njihovo učinkovito uresničevanje in doseganje ciljev.

S spremenjenim 5. členom ZRomS-1 se torej ohranja prvotni namen določb iz 4. in 5. člena ZRomS-1 ter prvih dveh odstavkov 6. člena ZRomS-1, pri čemer novela ZRomS-1 natančneje konkretizira vsebino nacionalnega programa ukrepov in njegovo izvedbo. Novela ZRomS-1 tako natančneje definira namen sprejema nacionalnega programa ukrepov, določa cilje, ki jim morajo slediti v njem zapisani in predvideni ukrepi, vsebuje obvezo določitve ministrstev in vladnih služb, pristojnih za izvajanje ukrepov, določa obvezo določitve okvirnega obsega potrebnih sredstev za izvedbo ukrepov in način njihovega zagotavljanja. Predlagani 3. člen novele ZRomS-1 tudi konkretno navaja cilje na posameznih področjih, ki naj bi jih zasledovali posebni ukrepi, pri čemer ta nabor ni dokončen, saj bodo cilji, ki jih bodo posebni ukrepi zasledovali, izhajali predvsem iz ugotovitev analize stanja. Novela ZRomS-1 določa tudi, da vlada za konkretizacijo in izvedbo nacionalnega programa ukrepov sprejme dvoletne periodične načrte, v katerih se določijo konkretni ukrepi, kazalniki, potrebna finančna sredstva, način njihovega zagotavljanja ter ministrstva ali vladne službe, pristojne za izvajanje ukrepov.

Predlagani 3. člen novele ZRomS-1 uvaja novost, in sicer je podlaga za sprejem nacionalnega programa ukrepov analiza, ki temelji na socialno-ekonomskih kazalnikih o obstoju manj ugodnega položaja pripadnikov romske skupnosti in ki utemeljuje potrebne in ustrezne ukrepe za odpravo takšnega položaja.

Predlog novele ZRomS-1 določa še način in periodiko poročanja o izvajanju nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov. Vlada sprejme poročila najpozneje dva meseca po izteku periodičnih načrtov in nacionalnega programa ukrepov ter vsakokratno poročilo predloži v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije. Redno letno poročanje vlade Državnemu zboru Republike Slovenije se torej ohranja, saj ga določa že 4. člen veljavnega ZRomS-1.

Z novelo ZRomS-1 se samoupravnim lokalnim skupnostim, na območju katerih živi romska skupnost, nalaga obveznost, ki je sicer izhajala tudi iz drugega odstavka 6. člena ZRomS-1, da sprejmejo lokalne programe ukrepov. Tovrstni lokalni programi ukrepov so namreč prav tako pomembni za doseganje cilja dviga socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti ter preprečevanja in odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin romske skupnosti, saj se lahko z njimi naslovijo in odpravljajo konkretne težave in ovire v lokalni skupnosti, kjer bivajo pripadniki romske skupnosti.

3. Krepitev spremljanja ter koordiniranja izvajanja ukrepov in zakonskih določb

Novela ZRomS-1 s predlaganim 5. členom primerneje določa oblikovanje oziroma sestavo vladnega delovnega telesa, saj na podlagi dela vladnega delovnega telesa v praksi trenutno veljavna ureditev glede številčnosti različnih predstavnikov v vladnem delovnem telesu ni primerna. Predlog zakona zato kot cilj zasleduje prožnejšo in manj omejeno zakonsko ureditev v tem delu, ki bo omogočila ustrezno in s potrebami usklajeno sestavo vladnega delovnega telesa v posameznem mandatu. Ker pravice romske skupnosti in urejanje njihovega položaja segajo na številna področja, ki so v pristojnosti večine ministrstev bi bilo primerneje, da ima Vlada Republike Slovenije ob vsakokratnem oblikovanju vladnega delovnega telesa možnost, da sama določi število predstavnikov iz vrst državnih organov. V praksi se je namreč izkazalo, da obravnava položaja romske skupnosti spada v pristojnost in delovno področje več kot osem ministrstev in vladnih služb. Število predstavnikov organov samoupravnih lokalnih skupnosti in Sveta romske skupnosti Republike Slovenije v delovnem telesu ostaja nespremenjeno.

V skladu s spremembami in določbami 3. člena novele ZRomS-1 se s 5. členom novele ZRomS-1 spreminjajo tudi naloge posebnega delovnega telesa – to zdaj spremlja uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov.

V spremenjenem 6. členu, ki se predlaga s 5. členom novele ZRomS-1, se z novima tretjim in četrtem odstavkom uvaja novost, s katero se bodo na pristojnih ministrstvih in vladnih službah na najvišji ravni vzpostavili koordinatorji, ki bodo pristojni za izvajanje nalog, ki jih ima posamezno pristojno ministrstvo ali vladna služba na podlagi tega zakona. To zajema tudi naloge ministrstev in vladnih služb, določene v nacionalnem programu ukrepov in periodičnih načrtih iz spremenjenega 5. člena ZRomS-1. Zaradi izrazito horizontalne narave in prepletenosti ter medsebojne povezanosti posameznih področij družbenega življenja, na katerih je treba sprejeti posebne ukrepe z namenom izboljšanja socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in dviga njihove socialne vključenosti, je tesno medresorsko sodelovanje ključnega pomena. To se bo poskušalo dodatno okrepiti z imenovanjem koordinatorjev na posameznih ministrstvih in vladnih službah, ki bodo znotraj posameznih ministrstev in vladnih služb ter v sodelovanju z drugimi pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami koordinirali in izvajali naloge, vezane na romsko skupnost. Potrebo po dodatnem okrepljenem medresorskem sodelovanju z imenovanjem koordinatorjev in kontaktnih oseb na posameznih ministrstvih in vladnih službah je Vlada Republike Slovenije prepoznala tudi ob sprejemanju Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za obdobje 2017–2021, ko je med drugim sprejela sklep, da se za izvajanje ukrepov in spremljanje njihovega uresničevanja na pristojnih ministrstvih zadolžijo državni sekretarji, za koordinacijo dela v zvezi z izvajanjem ukrepov in njihovim spremljanjem ter za sodelovanje z Uradom Vlade Republike Slovenije za narodnosti pa pristojna ministrstva in vladne službe imenujejo kontaktne osebe.

4. Urejanje izboljšanja bivanjskih razmer romske skupnosti

Spremembe in dopolnitve zakona so potrebne zaradi neustrezne in neučinkovite trenutno veljavne zakonske ureditve pristojnosti državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti na področju zagotavljanja pogojev in urejanja prostorske problematike romskih naselij ter izboljšanja bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti. Naloge, ki so osrednjega pomena za izboljšanje bivalnih razmer v romskih naseljih, so še naprej izvirne naloge samoupravnih lokalnih skupnosti, izvaja pa se jih v skladu s področnimi predpisi. Predlog zakona jih tako ne določa izvirno, temveč jih samo povzame in jim dodeli ključno vlogo pri urejanju bivalnih razmer, predvsem pa vzpostavlja tako podporne/dogovorne kot tudi nadzorne/oblastne mehanizme med državo in samoupravnimi lokalnimi skupnostmi za njihovo realizacijo.

Predlog zakona določa, da pogoje za izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti zagotavljajo samoupravne lokalne skupnosti, na območju katerih so naselja oziroma deli naselij ali posamična poselitev, kjer večinsko prebivajo pripadniki romske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: naselja), in Republika Slovenije. Pri tem morajo samoupravne lokalne skupnosti zagotavljati izboljševanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti z izvajanjem celotnega obsega njihovih nalog in pristojnosti, kot jih določajo predpisi, ki urejajo urejanje prostora, predpisi, ki urejajo stanovanja, in predpisi, ki urejajo gospodarske javne službe varstva okolja. Republika Slovenija pa zagotavlja sredstva za sofinanciranje projektov, namenjenih izboljšanju bivalnih razmer. Predlog zakona tako določa redne naloge za urejanje ustreznih bivalnih razmer v romskih naseljih ter določa s tem povezane pristojnosti in financiranje.

Pomembna novost predloga zakona je, da naslavlja tudi ravnanje, ko pride do opustitve teh nalog ali do situacij, ki zahtevajo interventno ukrepanje. Predlog zakona tako določa, da kadar neustrezne bivalne razmere v romskem naselju privedejo do škodljivih posledic za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje v romskem naselju, vlada v sodelovanju z občinami sprejme interventni program, v katerem določi potrebne ukrepe, njihove

nosilce ter roke, sredstva in vire za izvedbo. S temi določbami je prepoznana možnost, da v romskem naselju lahko nastanejo razmere, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje in ki jih ni možno nasloviti skozi redno izvajanje nalog. S tem se vzpostavlja tudi prepotrebno sodelovanje med vlado in občinami, ko se interventno urejajo bivalne razmere.

Predlog zakona nadalje kot pomembno novost naslavlja tudi neustrezno delovanje ali neaktivnost občin, in sicer nalaga pristojnim ministrstvom in vladi, kako ukrepati v primerih, kadar zaradi nepravilnega opravljanja nalog ali neaktivnosti občine lahko pride do hujših posledic v romskem naselju. V tem primeru gre v prvem koraku za razmerje resornih ministrstev do organov lokalne samouprave, ki je poznano že iz ureditve veljavnega zakona, ki ureja področje lokalne samouprave, in za prvi korak reševanja neustreznega delovanja ali pasivnosti občine. V naslednjem koraku pa sledi izvršba v skladu z določbami zakona, ki ureja upravno izvršbo, kar pomeni izvršbo na nedelarne obveznosti v skladu z zakonom, ki ureja področje splošnega upravnega postopka. Kljub tej ureditvi, ki se generalno nanaša na ukrepanje v primeru neizvrševanja celotnega nabora občinskih nalog, povezanih z urejanjem problematike romskih naselij, je treba vendarle poudariti tudi, da v področnih predpisih že obstajajo tudi druge možnosti ukrepanja. Kot takšno je treba izpostaviti možnost, ki jo ponujajo predpisi s področja prostorskega načrtovanja, in kadar občina ne bi sprejela prostorskega akta, kar bi posledično lahko ogrozilo življenje in zdravje ljudi, da država nadomestno ukrepa in sama sprejme te prostorske akte. Ta mehanizem že zdaj daje državi možnost, da nadomestno ukrepa, in sicer že po tem, ko ni odziva občine na podlagi poziva pristojnega ministrstva. Skupaj z določbami tega predloga zakona bo torej obstajalo več mehanizmov za doseganje izvajanja nalog glede urejanja bivalnih razmer v romskih naseljih, kar daje možnost izbire tistega pristopa, ki bo glede na okoliščine posameznega primera ustrežnejši, saj se med seboj ti mehanizmi ne izključujejo.

5. Spremenjena sestava Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in njegovih nalog

V skladu z veljavnim ZRomS-1 Svet romske skupnosti Republike Slovenije sestavlja 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in sedem predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena ZRomS-1. Po mnenju večine organizacij romske skupnosti in tudi varuha človekovih pravic Republike Slovenije takšna sestava neupravičeno zapostavlja (diskriminira) del romske skupnosti, lokalnih romskih skupnosti in civilnopравnih organizacij romske skupnosti pri možnostih za udeležbo v svetu.

Vlada Republike Slovenije je ob presoji ustreznosti določb ZRomS-1, ki določajo sestavo sveta, sprejela stališče, da je ZRomS-1 prvi sistemski zakon na tem področju in da je trenutna zakonska ureditev sestave krovne organizacije romske skupnosti posledica dolgoletnega evolijskega procesa ter izhaja iz začetne reprezentativnosti romske skupnosti. Zveza Romov Slovenije je bila do sprejetja ZRomS-1 namreč edini reprezentativni organ romske skupnosti in je tudi leta 2010 predstavljala kontinuiteto pri organiziranosti Romov.

Veljavno ureditev je Ustavno sodišče RS presojalo dvakrat (sklep št. U-I-166/07 z dne 26. 3. 2009 in odločba št. U-I-15/10 z dne 16. 6. 2010) ter sprejelo stališče, da je glede na posebne lastnosti pripadnikov romske skupnosti in razlike med njimi utemeljena rešitev, po kateri država pri urejanju oziroma izboljševanju položaja romske skupnosti sodeluje s telesom, ki je relativno stalno in v katero je vključena večina romskih društev ter je zato reprezentativno in sposobno zastopati interese pripadnikov romske skupnosti. Hkrati je Ustavno sodišče RS tudi navedlo, da ima zakonodajalec pri presoji primernosti zakonske ureditve široko polje proste presoje. Ustavno sodišče RS je v odločbi št. U-I-15/10-13 z dne 16. 6. 2010 med drugim poudarilo, da svet predstavlja skupne interese celotne romske skupnosti, da gre predvsem za zastopanje interesov glede urejanja zadev s splošno veljavnostjo za vse pripadnike romske skupnosti na celotnem območju Slovenije, torej tudi tistih, ki nimajo svojega predstavnika v svetu, in ne morebitnih parcialnih ali političnih interesov zgolj tistih družbenih skupin romskih skupnosti, ki

imajo predstavnike v svetu. Poudarilo je tudi, da po naravi stvari v svetu kot reprezentativnem telesu ne morejo biti zastopane vse različno misleče družbene skupine romske skupnosti. Ne glede na navedeno pa je Ustavno sodišče RS zapisalo, da navedbe varuha sicer kažejo na to, da uzakonjeni način zastopanosti upoštevni družbenih skupin romske skupnosti morda ni najbolj ustrezen, ne utemeljujejo pa same po sebi sklepa, da je ureditev protiustavna. Kljub temu po oceni Ustavnega sodišča RS obstoječa nesoglasja med posameznimi romskimi društvi in okoliščina, da je tudi zaradi uzakonjenega načina zastopanosti v svetu porušeno zaupanje v svet kot krovno organizacijo romske skupnosti, lahko dajejo podlago pobudi varuha Vladi Republike Slovenije in Državnemu zboru Republike Slovenije za spremembo izpodbijane določbe.

Vlada RS je v svojem odzivu v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic Republike Slovenije leta 2010, zagotovila, da bo spremljala dogajanja, povezana s sestavo reprezentativnega organa romske skupnosti, in bo, če se bo na podlagi spremenjenih okoliščin to izkazalo za potrebno, predlagala ustrezne spremembe ZRomS-1. Vlada tako ugotavlja, da se je v letih od uveljavitve ZRomS-1 postopoma izkazalo, da je romska skupnost nezadovoljna s sestavo sveta, kot jo določa 10. člen ZRomS-1, kar slabi in celo hromi njegovo delovanje, poleg tega se je romska skupnost v tem obdobju začela povezovati v društva in zveze društev tudi zunaj Zveze Romov Slovenije.

S predlaganim 6. členom novele ZRomS-1 se tako ureja drugačna, nova sestava sveta, pri oblikovanju katere se je izhajalo iz treh temeljnih izhodišč:

- zagotoviti, da bodo v svetu sistemsko zastopane vse romske skupnosti iz posameznih občin, v katerih je zagotovljeno njihovo interesno predstavništvo in so že konstituirane kot politični subjekti;³⁷
- zagotoviti zastopstvo v svetu tudi zvezam, v katera se združujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, pri čemer pa je treba opredeliti merila,³⁸ pod katerimi lahko posamezna zveza društev pridobi status reprezentativnosti;
- zagotoviti možnost sodelovanja tudi drugim predstavnikom romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, za katere svet meni, da bi lahko pomembno doprinesli k delovanju in opravljanju nalog sveta;
- svetu prepustiti možnost, da sam določi postopek in način določitve predstavnikov zvez društev in dodatnih predstavnikov romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, v svet.

Glede na očitke romske skupnosti o neustrezni zastopanosti predstavnikov zvez društev v svetu se v predlogu novele ZRomS-1 postopek in način določitve predstavnikov zvez društev, ki bodo člani sveta, prepuščata svetu oziroma romski skupnosti. Pri tem predlog novele ZRomS-1 vseeno določa tudi pogoje, ki jih morajo izpolnjevati zveze društev, ki imenujejo svoje predstavnike v svet. Glede na vlogo in naloge, ki jih bo opravljal svet kot reprezentativna organizacija romske skupnosti, so ti pogoji določeni z namenom, da se zagotovi sodelovanje v svetu tistim zvezam društev oziroma njihovim predstavnikom, ki dejansko aktivno delujejo na področjih uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti oziroma posebnih ukrepov. Pri tem se smiselno sledi pogojem, ki jih morajo izpolnjevati društva, ki želijo pridobiti status društva, ki na določenem področju deluje v javnem interesu. Svetu se tudi prepušča določitev postopka in načina določitve dodatnih predstavnikov romske skupnosti v Republiki Sloveniji, kar svet določi v statutu ob upoštevanju enakopravnega in dodatnega zastopanja interesov, ki se nanašajo na položaj vseh pripadnikov romske skupnosti v Republiki Sloveniji.

³⁷ To je v svoji pobudi za presojo ustavnosti 10. člena ZRomS-1 predlagal tudi varuh, poleg tega so to pobudo večkrat izrazili tudi romska skupnost, njen pripadniki in društva.

³⁸ Na potrebo po ustreznih merilih reprezentativnosti društev je opozorila tudi mag. Jadranka Sovdat v svojem odklonilnem ločenem mnenju k odločbi Ustavnega sodišča RS U-I-15/10, ki se mu je pridružil mag. Miroslav Mozetič.

Zakonodajalec je ob upoštevanju ustavnega okvirja in širokega polja svoje proste presoje, pa tudi pobud civilne družbe in varuha človekovih pravic, vključno iz javne razprave o predlogu novele ZRomS-1, določil možnost širšega zagotavljanja demokratične participacije predstavnikov vseh Romov v Republiki Sloveniji v svetu.

Namen te novele ZRomS-1 je torej okrepiti vključenost pripadnikov romske skupnosti v krovno organizacijo, odpraviti do zdaj identificirane pomanjkljivosti glede njene sestave ter s spremenjeno sestavo sveta prispevati k njegovemu boljšemu, aktivnejšemu in učinkovitejšemu delovanju v korist romske skupnosti v Sloveniji. Predlog zakona z namenom, da se krepí učinkovitost njegovega delovanja, na novo opredeljuje tudi naloge sveta.

Predlog novele ZRomS-1 podrobneje opredeljuje relevantne vsebinske in postopkovne vidike, ki izhajajo iz spremenjene sestave sveta.

6. Spremenjene določbe o financiranju

Zaradi sprememb, ki jih uvaja predlog novele ZRomS-1, je treba ustrezno urediti določbe glede financiranja. V spremenjenem 13. členu ZRomS-1 se spreminja prvi odstavek tako, da jasno določi, da se sredstva za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti iz 4. člena spremenjenega ZRomS-1 določijo v proračunu Republike Slovenije, drugi odstavek spremenjenega 13. člena pa določi, da se sredstva, ki so potrebna za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov iz 5. člena spremenjenega ZRomS-1, zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Spremembe, ki se jih uvaja z novelo ZRomS-1, so potrebne tudi zaradi uskladitve z novosprejetim Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 7/17), ki v svojem spremenjenem 20. členu ne vsebuje več določbe o sofinanciranju občin s stalno naseljeno romsko skupnostjo za namen uresničevanja z zakonom določenih pravic romske etnične skupnosti.

b) Način reševanja:

Vse predlagane rešitve se ureja s predlaganim zakonom, podzakonski predpisi niso predvideni.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Zakon je usklajen z obstoječim pravnim redom in splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava ter mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo.

č) Usklajenost predloga predpisa:

Vlada Republike Slovenije je s sklepom št. 01201-4/2017/4 z dne 11. 5. 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Članice in člani te medresorske delovne skupine so bili predstavnice in predstavniki pristojnih ministrstev in vladnih služb, pri delu medresorske delovne skupine pa je v skladu z vladnim sklepom sodeloval tudi Jožek Horvat Muc, predsednik Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Medresorska delovna skupina je pripravila prvi predlog zakona, obravnavala pa je tudi pripombe, prejete v javni razpravi.

Urad Vlade RS za narodnosti je z dopisom št. 00701-1/2017/1 predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji poslal v javno obravnavo dne 20. 11. 2017 z objavo na portalu E-demokracija in z objavo na spletnih straneh Urada Vlade RS za narodnosti (pod zavihkom Aktualno in pod zavihkom Zakonodaja in dokumenti –Predpisi v pripravi – Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji). Zainteresirana javnost je lahko v 30 dneh po objavi posredovala svoje predloge k temu gradivu na elektronski naslov gp.un@gov.si.

Rok za pripombe je bil 20. 12. 2017. Do vključno 20. 12. 2017 je Urad Vlade RS za narodnosti prejel odzive:

1. Jožeka Horvata Muca (elektronsko sporočilo z dne 20. 11. 2017);
2. Varuha človekovih pravic (dopis št. 0.1 – 28 / 2017 – 2 – AD z dne 11. 12. 2017);
3. Zveze za razvoj romske skupnosti (elektronsko sporočilo z dne 13. 12. 2017);
4. Zveze romskih skupnosti Slovenije Umbrella – Dežnik in Romskega informacijskega centra Slovenije Anglunipe (elektronsko sporočilo z dne 13. 12. 2017);
5. Jožeka Horvata Muca (elektronsko sporočilo z dne 14. 12. 2017);
6. Mestne občine Novo mesto (dopis z dne, prejet 18. 12. 2017);
7. Skupen odziv Amnesty International Slovenije, Društva za osveščanje in varstvo – center antidiskriminacije, Mirovnega inštituta, Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, Romskega informacijskega centra Anglunipe ter Zveze romske skupnosti Slovenije Umbrella–dežnik (elektronsko sporočilo z dne 18. 12. 2017);
8. Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (elektronsko sporočilo z dne 18. 12. 2017);
9. Skupnosti občin Slovenije (elektronsko sporočilo z dne 18. 12. 2017);
10. Občine Kočevje (dopis št. 095-1/2017-638-66 z dne 18. 12. 2017);
11. Občine Krško (dopis št. 007-1/2017 O301 z dne 18. 12. 2017);
12. Občine Lendava (dopis št. 007-0087/2017-2 z dne 15. 12. 2017, prejet 18. 12. 2017);
13. Francija Žoharja (elektronsko sporočilo z dne 19. 12. 2017);
14. Občine Brežice (dopis št. 007-15/2017 z dne 19. 12. 2017, prejet 20. 12. 2017);
15. Združenja občin Slovenije (dopis št. 007-1/2017 z dne 20. 12. 2017);
16. Društva za osveščanje in varstvo – center antidiskriminacije – OVCA in Boštjana Vernika Šetinca (elektronsko sporočilo z dne 20. 12. 2017).

Dne 4. 12. 2017 je v Mestni občini Novo mesto potekala 7. seja Komisije Skupnosti občin Slovenije za integracijo romske skupnosti, katere osrednja točka dnevnega reda je bila obravnava predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Na sejo je Skupnost občin Slovenije poleg članov omenjene komisije povabila predstavnike tudi drugih občin, kjer živijo Romi.

Dne 14. 12. 2017 je v Ljubljani potekala izredna seja Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, na katero so bili poleg članic in članov sveta povabljeni tudi predstavniki ostalih zvez društev, v katere se združujejo društva, ki povezujejo pripadnike romske skupnosti. Osrednja točka dnevnega reda izredne seje sveta je bila obravnava predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji.

Obeh razprav, tako s predstavniki občin kot s predstavniki romske skupnosti, so se udeležili tudi mag. Lilijana Kozlovič, generalna sekretarka vlade, Snežana Džidić, namestnica generalne sekretarke vlade, in mag. Stanko Baluh, direktor Urada Vlade RS za narodnosti, ki so predstavili vsebino in namen zakona ter podali pojasnila v zvezi z izpostavljenimi dilemami.

Ključne pripombe, prejete v javni razpravi so se nanašale na naslednje vsebinske sklope:

- Svet romske skupnosti Republike Slovenije, njegovo sestavo ter pogoje, ki jih morajo izpolnjevati zveze društev, ki povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, ki živijo v Sloveniji;
- urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti in njenih pripadnikov ter v tem smislu zlasti na problematiko pravne in komunalne neurejenosti romskih naselij, neaktivnost občin pri urejanju bivanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti in s tem v zvezi na potrebno nadomestno ukrepanje države, na potrebo po jasnejši določitvi romskih naselij ter na vzpostavitev moratorija na prisilne izselitve;
- uvajanje razmejitev med konceptom posebnih pravic in posebnih ukrepov;
- teritorialno omejevanje uživanja posebnih pravic na območje 20-ih občin, kjer romska skupnost biva avtohtono;

- financiranje zvez društev, v katera se povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, in občin ter s tem v zvezi na potrebo po dodatnih finančnih sredstvih;
- zbiranje podatkov na etnični podlagi (predlog zakona bi bilo treba dopolniti z določbo, ki bi omogočala zbiranje in obdelovanje podatkov o narodnosti pripadnikov romske skupnosti);
- urejanje položaja Sintov.

Pripombe so bile upoštevane v največji možni meri, spremenjena in dopolnjena sta bila 4. člen (novi 5.a člen) in 6. člen (spremenjeni 10. člen) predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, pojasnila na večino pripomb pa so podana v uvodnem delu gradiva kot tudi v obrazložitvah k posameznim členom.

Dne 30. 1. 2018 je predlog zakona, kot je bil dopolnjen na podlagi pripomb in predlogov, prejetih v javni razpravi, na svoji izredni seji obravnaval tudi Svet romske skupnosti Republike Slovenije. Na sejo sveta so bili poleg njegovih članov vabljeni tudi predstavniki drugih zvez društev, v katera se povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti. Udeležili so se je predstavniki Zveze romske skupnosti Slovenije Umbrella–dežnik, Zveze za razvoj romske skupnosti in Zveze za razvoj romske manjšine Preporod. Svet romske skupnosti Republike Slovenije je predlagani predlog zakona podprl. Menil je, da so spremembe in dopolnitve veljavnega ZRomS-1 potrebne, da so rešitve, ki jih vključuje predlog zakona, ustrezne, in da jih romska skupnost podpira. Predlagal je, da se predlog zakona dopolni v delu, ki določa sestavo sveta in sicer tako, da se doda določba, iz katere bo razvidno, da izvoljeni predstavnik romske skupnosti soglaša tudi s članstvom v svetu. Predlog je upoštevan.

Dne 30. 1. 2018 je potekala tudi 7. seja Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti. To je delovno telo vlade, ustanovljeno na podlagi 6. člena ZRomS-1, katerega člani so poleg osmih predstavnikov ministrstev in vladnih služb, tudi štirje predstavniki občin, v katerih biva romska skupnost in v katerih se voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet, in štirje predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Komisija je na seji opravila razpravo o predlogu zakona in ga podprla. Komisija se je seznanila tudi z informacijo, da je predlog zakona na svoji izredni seji isti dan obravnaval Svet romske skupnosti Republike Slovenije in ga ob upoštevanju pripombe glede dopolnitve določbe o sestavi sveta v predlogu zakona podprl. Razpravo z izredne seje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije je na seji komisije povzel Jožek Horvat Muc, predsednik sveta.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ima finančne posledice za državni proračun in občinske proračune, in sicer za občine, v katerih živijo pripadniki romske skupnosti.

Predlog zakona predvideva v 3. členu, da Vlada Republike Slovenije z nacionalnim programom ukrepov sprejme posebne ukrepe s ciljem dviga socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti in z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin, v katerih so ti pripadniki. Cilji, ki naj jih posebni ukrepi, vključeni v nacionalni program ukrepov, zasledujejo, so navedeni v predlogu zakona, prav tako pa tudi ostale obvezne sestavine, ki jih mora vsebovati tak program ukrepov. Med njimi je tudi okvirni obseg sredstev za izvedbo ukrepov in način njihovega zagotavljanja. Poleg tega predlog zakona predvideva, da bo vlada za izvedbo nacionalnega programa ukrepov sprejela periodične načrte za obdobje dveh let, kar pomeni tri periodične načrte v obdobju veljavnosti nacionalnega programa ukrepov, ki ga vlada sprejme za obdobje šestih let. V skladu s predlogom zakona se sredstva za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije. Prehodne določbe predloga

zakona določajo, da mora vlada nacionalni program ukrepov v skladu z določbami predloga zakona sprejeti v treh letih od uveljavitve predloga zakona, saj je vlada v letu 2017 sprejela Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021, za izvajanje katerega so sredstva v sprejetem proračunu Republike Slovenije zagotovljena. Za nacionalni program ukrepov, sprejet v skladu z določbami predloga zakona, se bodo sredstva zagotavljala v proračunu Republike Slovenije na proračunskih postavkah ministrstev in vladnih služb, ki bodo pristojni za izvajanje ukrepov. Ker predlog zakona v 3. členu predvideva, da je nacionalni program ukrepov utemeljen na predhodnih analizah, so za to potrebna dodatna finančna sredstva za opravljanje nalog Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti, in sicer predvidoma leta 2020 v okvirni višini 15.000,00 eur letno.

Predlog zakona v prehodnih določbah predvideva, da vlada spremeni in dopolni Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 v delu, ki se nanaša na področje izboljšanja stanovanjskih pogojev v šestih mesecih od uveljavitve zakona. Podlaga in izhodišče za to bo opravljeno delo Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov, ki jo je Vlada RS ustanovila maja 2017 in ki jo vodi predstavnica Ministrstva za okolje in prostor. Naloge te medresorske delovne skupine so priprava pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih v Sloveniji, priprava pregleda in analiza dobrih praks urejanja prostorske problematike in bivalnih razmer Romov ter priprava predloga ukrepov (zakonodajnih, organizacijskih, finančnih) za ureditev prostorske problematike in izboljšanje bivalnih razmer Romov. Rok za izvedbo teh nalog je 31. 5. 2018. Ker ta medresorska delovna skupina z delom še ni zaključila, še ni mogoče podati ocene finančnih posledic, ki bi jih dopolnitev Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 v delu, ki se nanaša na področje izboljšanja stanovanjskih pogojev, lahko imela.

Predlog zakona v 3. členu tudi predvideva, da samoupravne lokalne skupnosti, na območju katerih živijo pripadniki romske skupnosti, sprejmejo lokalne programe ukrepov z namenom preprečevanja in odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin pripadnikov romske skupnosti in s ciljem dviga njihove socialne vključenosti. Za te namene te samoupravne lokalne skupnosti v svojih proračunih predvidijo za to potrebna sredstva. V skladu s prehodnimi določbami predloga zakona morajo samoupravne lokalne skupnosti te lokalne programe ukrepov sprejeti v treh letih od uveljavitve zakona. Tekoči izdatki za navedene naloge občin se upoštevajo pri izračunu povprečnih stroškov za financiranje nalog občin na podlagi 12. člena Zakona o financiranju občin.

Predlog zakona v 8. členu predvideva tudi potrebna finančna sredstva za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti, ki se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije in v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti. V primeru proračuna Republike Slovenije gre za sredstva, ki jih Urad Vlade RS za narodnosti namenja za delovanje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (uresničevanje posebne pravice romske skupnosti do soodločanja v javnih zadevah) in tudi zvez društev, v katera se povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji. Preko podpore njihovim aktivnostim se finančno podpirajo tudi aktivnosti za ohranjanje in razvijanje kulture in kulturne dediščine romske skupnosti, ohranjanja in razvijanja jezika romske skupnosti ter informativne, založniške in medijske dejavnosti romske skupnosti. Finančna sredstva iz proračuna Republike Slovenije za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti na področjih ohranjanja in razvijanja kulture in kulturne dediščine romske skupnosti, ohranjanja in razvijanja jezika romske skupnosti ter informativne, založniške in medijske dejavnosti romske skupnosti pa se zagotavljajo na podlagi področne zakonodaje, in sicer v finančnih načrtih pristojnih ministrstev (Ministrstvo za kulturo) in vladnih služb (Urad Vlade RS za narodnosti).

Samoupravne lokalne skupnosti uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti s sredstvi iz svojih proračunov zagotavljajo v primerih volitev predstavnikov romske skupnosti v občinski svet, vendar na podlagi področne zakonodaje (zakona, ki ureja lokalno samoupravo in lokalne volitve; predlog zakona je po svoji vsebini krovni zakon, ki področja posebnih pravic opredeli, njihovo podrobno urejanje pa prepušča področni zakonodaji), ter v primerih, ko občine preko razpisov pripadnikom romske skupnosti (so)financirajo aktivnosti za uresničevanje posebne pravice romske skupnosti za ohranjanje in razvijanje kulture in kulturne dediščine romske skupnosti, pa tudi ohranjanja in razvijanja jezika romske skupnosti ter informativne, založniške ali medijske dejavnosti romske skupnosti.

Predlog zakona prinaša finančne posledice s predlogom 6. člena, ki spreminja sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, saj se sestava sveta širi iz prvotnih 21 članov na predlaganih 30. Sredstva za delovanje sveta so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije, in sicer v finančnem načrtu Urada Vlade RS za narodnosti.

Predlog zakona v predlaganem novem 5.a členu (4. člen predloga zakona) predvideva, da za uresničevanje nalog občin iz tega člena predloga zakona občine sredstva zagotovijo v svojih občinskih proračunih, medtem ko se sredstva za uresničevanje nalog države po tem členu zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije. Zaradi sprejema predloga zakona so potrebna dodatna finančna sredstva za opravljanje nalog Ministrstva za okolje in prostor na podlagi 4. člena predloga zakona (novi 5. a člen), in sicer v tekočem letu in v naslednjih treh letih, in sicer v višini 55.000,00 eur letno. Ti predvideni stroški (55.000,00 eur vsako leto) pri Ministrstvu za okolje in prostor vključujejo pripravo pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih za spremljanje stanja in izvajanja ukrepov v romskih naseljih (za novo delovno mesto in za stroške izvajanja predvidene dodatne naloge oziroma aktivnosti). Načrtovani pregled stanja po posameznih romskih naseljih, ki ga predvideva predlog sprememb in dopolnitev ZRomS-1 pomeni dodatno nalogo za Ministrstvo za okolje in prostor. Predlog zakona v 4. členu predvideva tudi, da vlada v sodelovanju z občinami v okoliščinah, ki jih določba predloga zakona podrobneje opredeljuje, sprejme interventni program ukrepov za ureditev bivalnih razmer, v katerem opredeli ukrepe, njihove nosilce ter roke, sredstva in vire za njihovo izvedbo. Glede na specifične in naravo tega ukrepa finančnih posledic ni mogoče vnaprej predvideti.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti

Za obdobje, za katerega je bil državni proračun že sprejet, so sredstva za naloge, ki jih bo moral po sprejemu zakona opravljati Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, zagotovljena v finančnem načrtu urada na naslednjih proračunskih postavkah PP-131004 (Sofinanciranje romske skupnosti) in PP-131002 (Materialni stroški) v skupni višini 355.327,00 eur za leto 2018 in v enaki višini za leto 2019.

Ministrstvo za okolje in prostor

Zaradi sprejema predloga zakona so potrebna finančna sredstva za opravljanje nalog Ministrstva za okolje in prostor na podlagi 4. člena predloga zakona (novi 5. a člen) leta 2018 in 2019. Zagotovljena so na PP 160105 (Upravljanje s prostorom) in PP 153213 (Plače) v skupni višini 55.000,00 eur. Predlog zakona ima kadrovske posledice in sicer bo potrebno za njegovo izvajanje na Ministrstvu za okolje in prostor, Direktoratu za prostor, graditev in stanovanja zvečati skupni kadrovski načrt v korist Ministrstva za okolje in prostor za ena (1).

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Za položaj Romov so pomembne določbe v mednarodnih dokumentih, ki zagotavljajo spoštovanje človekovih pravic vsakemu posamezniku brez diskriminacije, in zagotovila za varstvo manjšin kot skupin. Še posebej pa je za pravno varstvo Romov pomembna dejavnost mednarodnih organizacij, ki je usmerjena k odpravi predsodkov, nestrpnosti, ksenofobije in rasizma ter socialne izključenosti.

Romi so še vedno največja manjšina v Evropski uniji (v nadaljevanju: EU), vendar ne le največja, temveč tudi tista, katere življenjske razmere so praviloma najdlje od standarda, ki ga EU želi zagotoviti svojim prebivalcem. V nekaterih državah članicah je Romom v preteklih nekaj letih njihov položaj uspelo izboljšati, ponekod pa se je ta še poslabšal.

Področje vključevanja Romov je od leta 2011 tudi ena od prioritet EU, saj je takrat Evropska komisija sprejela Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020³⁹ (v nadaljevanju: okvir EU), istega leta pa so mu sledili tudi sklepi Sveta EU⁴⁰ (v nadaljevanju: svet). Del okvira EU je tudi Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010–2015 (v nadaljevanju: NPUR 2010–2015). Evropska komisija Evropskemu parlamentu in svetu vsako leto poroča o izvajanju nacionalnih strategij ter doseganju zastavljenih ciljev pri vključevanju romske populacije v državah članicah, države članice pa morajo vsako leto poročati Evropski komisiji o doseganju ciljev iz okvira EU. Evropska komisija je v pomoč pri izvajanju zavez iz okvira EU vzpostavila Mrežo kontaktnih točk za vključevanje Romov (v nadaljevanju: mreža), ki je sestavljena iz predstavnikov vseh držav članic (predstavnikov pristojnih organov). Nacionalno kontaktno točko za vključevanje Romov ima tudi Slovenija, njene naloge od leta 2012 opravlja organ, pristojen za narodnosti. Predstavniki nacionalnih kontaktnih točk se udeležujejo sestankov mreže, preko katere želi Evropska komisija ponuditi podporo državam članicam pri implementaciji njihovih nacionalnih strategij, hkrati pa naj bi mreža služila pretoku informacij med Evropsko komisijo in državami članicami z namenom, da bi implementacija okvira EU ostala trajnosten, učinkovit in k rezultatom usmerjen proces. Mreža predstavlja tudi prostor za transnacionalno medsebojno učenje in izmenjavo izkušenj.

Kot pomoč državam članicam v smeri sprejemanja čim bolj učinkovitih ukrepov na tem področju je Svet EU decembra 2013 na podlagi poročil Komisije o stanju Romov v EU sprejel priporočilo državam članicam za boljšo integracijo Romov⁴¹. Gre za prvi pravni instrument EU na tem področju. Priporočilo poudarja štiri področja, na katerih so se voditelji držav članic EU zavezali k uresničevanju skupnih ciljev glede vključevanja Romov: dostop do izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvenega varstva in stanovanja. Za izvedbo ustreznih ciljnih ukrepov države članice poziva, naj za vključevanje Romov poleg sredstev EU dodelijo tudi sredstva iz javnih in zasebnih virov. Namensko financiranje je namreč ključni dejavnik, ki ga je Komisija opredelila v svoji oceni izvajanja nacionalnih strategij držav članic v preteklem letu. Poleg tega priporočilo daje smernice državam članicam v zvezi s horizontalnimi politikami vključevanja Romov, na primer, da zagotovijo izvajanje strategij na lokalni ravni, uveljavijo pravila proti diskriminaciji, izvajajo socialne naložbe, zagotovijo zaščito romskih otrok in žensk ter odpravljajo revščino.

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0173:FIN:SL:HTML>.

⁴⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:258:0006:0009:SL:PDF>.

⁴¹ Priporočilo Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:378:0001:0007:SL:PDF>; http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1226_sl.htm.

Decembra 2016 je Svet EU sprejel sklepe o pospešitvi procesa vključevanja Romov⁴², ki so potrdili zavezo držav članic in zahtevali, da Evropska komisija pripravi srednjeročni pregled okvira EU.

Pomembno je poudariti, da nobena od 28 držav članic EU tega področja nima urejenega s posebnim zakonom, Slovenija je s tovrstnim pristopom prva. Romska skupnost je v večini preostalih držav obravnavana skupaj z drugimi manjšinami v skupnem manjšinskem zakonu (če je priznana kot manjšina, v nekaterih državah nima tega statusa oziroma se opredelitve izrazov narodna, etnična skupnost oziroma manjšina od države do države razlikujejo, prav tako gre po večini za razlikovanje med staroselsko romsko skupnostjo in priseljenimi Romi). V nekaterih državah so splošna določila o tej tematiki v ustavah, zlasti ko je govor o nediskriminaciji in varstvu človekovih pravic, največkrat pa države rešujejo vprašanje pravic romske skupnosti v področni zakonodaji oziroma s posebnimi projekti oz. programi, ki so namenjeni izključno izboljšanju položaja romske skupnosti v državi.

V večini držav starih članic Evropske unije še vedno prevladuje prepričanje, da so Romi velika težava (številčno, politično, socialno in ekonomsko) vseh držav novih članic iz srednje in vzhodne Evrope ter da je njihov položaj povsod enako slab. Predvsem množična občila rada opozarjajo in pišejo o dejanski ali domnevni diskriminaciji Romov v teh državah in rada opozarjajo nanje kot na migracijsko nevarnost.

Treba se je zavedati, da pri tej tematiki ne moremo in ne smemo iskati vzornika v drugih državah članicah Evropske unije, saj nobena tega področja nima dejansko urejenega, povsod so z vprašanjem urejanja položaja romske skupnosti še vedno velike težave. Vsaka država članica Evropske unije in tudi Evropska unija kot celota se trudita to tematiko obravnavati in urediti po svoje, vsem pa naj bi bil vendarle skupen cilj izboljšati položaj romske skupnosti.

Predlog zakona se ne sprejema z namenom uskladitve slovenskega pravnega reda s pravom Evropske unije, ker določb pravnega reda Evropske unije na tem področju ni.

5. 1 Avstrija

Avstrija podobno kot Slovenija pozna delitev na avtohtone (staroselske) in alohtone (priseljene) Rome. Tako v Avstriji delijo Rome na tri skupine: število avtohtonih se ocenjuje na 5.000 oseb, od teh jih približno polovica živi na Gradiščanskem, polovica pa v drugih delih Avstrije, predvsem na Dunaju in v Linzu; druga skupina so Romi, ki so se v zadnjih desetletjih priselili iz držav nekdanje Jugoslavije (neavtohtoni) in katerih število se ocenjuje na približno 30.000–50.000; tretja skupina je občasno prisotna, gre pa za potujoče skupine Romov, ki prihajajo na ozemlje Avstrije iz drugih držav članic EU. Avtohtone Rome Avstrija obravnava kot manjšino, priseljene pa enako kot vse druge priseljenke v Avstriji in zato ne uživajo posebnih pravic.

Položaj in pravice manjšin so na podlagi avstrijske ustave določeni v Zakonu o etničnih skupinah iz leta 1976, ki etnične manjšine opredeljuje kot »skupine avstrijskih državljanov, ki živijo na delih avstrijskega ozemlja, katerih materni jezik ni nemščina in ki imajo svojo tradicijo«. Zakon poimensko ne našteva, katere manjšine izpolnjujejo ta merila in so tako priznane kot etnične manjšine.

Avstrijska ustava vsakemu posamezniku zagotavlja pravico do svobodnega združevanja in povezovanja. Romi so na podlagi te ustavne določbe in veljavne zakonodaje organizirani v številnih civilnodružbenih organizacijah (društvih). Političnega zastopstva ni ne na državni ne na lokalni ravni. Romska društva organizirajo kulturno dejavnost in prireditve, izdajajo časopise,

⁴² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15406-2016-INIT/en/pdf>.

zagotavljajo svetovanje Romom v zvezi s socialnimi vprašanji, odškodninami in drugim ter zagotavljajo dodatno izobraževanje za otroke v romskem jeziku.

Na podlagi zakona, ki ureja področje etničnih manjšin, je na zvezni ravni vzpostavljen poseben svetovalni odbor za romsko etnično manjšino, ki svetuje in pomaga tako zveznim kot tudi regionalnim oblastem. Sestavlja ga osem predstavnikov, ki jih zvezna vlada imenuje za štiri leta. Štirje predstavniki so imenovani na predlog društev avtohtone skupine Romov, preostali štirje pa na predlog cerkvenih organizacij in drugih organizacij, ki so povezane z avtohtono skupino Romov.

Avstrijska država daje romskim društvom finančno podporo za njihovo dejavnost v okviru proračunskega sklada za etnične manjšine, ki je namenjen vsem etničnim manjšinam, ki živijo in so aktivne v državi. Društva organizirajo kulturne dejavnosti in prireditve, izdajajo časopise ter zagotavljajo svetovanje Romov v zvezi s socialnimi vprašanji, odškodninami in drugim. Društvo Romano Centro na Dunaju izvaja tudi projekte za pospeševanje dodatnega pouka v romščini in prejme tudi največ sredstev.

V Avstriji ni posebnih segregiranih območij razen enega v Oberwartu (Burgenland). Socialna stanovanja pa so dostopna za vse brez razlikovanja.

Zagotavljanje socialnih stanovanj je v Avstriji v pristojnosti regionalnih oblasti, pogoj za kandidiranje za pridobitev socialnih stanovanj pa je dveletno stalno bivanje v državi. Enak dostop do socialnih stanovanj je zagotovljen tudi romski manjšini. Morebitno diskriminacijo na področju stanovanjskega trga država naslavlja prek različnih projektov, ki jih izvajajo nevladne organizacije.

Številne lokalne oblasti se trenutno ukvarjajo z vprašanjem zagotovitve možnosti bivanja za skupine potujočih Romov, ki občasno bivajo na ozemlju države. V zvezi s temi vprašanji je aktivno eno od društev (društvo Ketani), ki oblastem svetuje in posreduje v primeru sporov.

Avstrija je leta 2011 na podlagi Okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 sprejela svojo nacionalno strategijo.

5. 2 Francija

V Franciji manjšine oziroma narodne skupnosti nimajo posebnega statusa. Francija v imenu republikanskega univerzalizma nikoli ni želela priznati specifičnosti svojih manjšin (Korzičani, Bretonci, Alzačani, Baski ...), saj daje prednost enotni državi in meni, da je priznavanje etničnih, verskih, kulturnih in drugih skupnosti v nasprotju z vrednotami republike.

Francoska revolucija je prinesla koncept državljanstva, kjer so vsi prebivalci teritorija države njeni državljani in kot taki enaki pred zakonom. Prebivalci v Franciji so tako ali francoski državljani ali pa tujci z urejenim stalnim prebivališčem v Franciji.

Med francoskim državljanom in tujcem s stalnim prebivališčem formalno skoraj ni razlik. Glavna je v volilni pravici, ki je priznana izključno državljanom. Volilno pravico v Franciji imajo vsi polnoletni državljani, ne glede na spol, izvor, vero ali politično prepričanje. Volilna pravica se uresničuje v občini, kjer je volivec vpisan. Voli lahko na lokalnih, parlamentarnih in evropskih volitvah. Državljanji držav članic EU lahko volijo na občinskih in evropskih volitvah.

Manjšine oziroma imigrantske skupine nimajo svojih političnih zastopnikov ne na državni ne na lokalni ravni. Izjema so verske skupnosti, ki imajo svoja izvoljena svetovalna telesa (na primer

francoski muslimanski svet, judovski zbor ...), ki zastopajo interese svojih skupnosti na Ministrstvu za notranje zadeve, ki je pristojno tudi za verska vprašanja.

5. 3 Hrvaška

Na Hrvaškem po podatkih popisa iz leta 2011 živi 16.975 Romov, po nekaterih ocenah pa naj bi jih bilo na Hrvaškem od 30.000 do 40.000. Ti so povezani v številna romska društva, ki med seboj slabo sodelujejo. Po neuradnih podatkih je na Hrvaškem registriranih več kot 200 romskih društev, njihovo število pa nenehno narašča. Dejansko aktivnih je samo malo društev. Romska društva se združujejo v mreže društev, tako sta ustanovljeni dve mreži, Mreža romskih društev Hrvaške s sedežem v Zagrebu in Mreža romskih društev Hrvaške Slavonski Brod s sedežem v Slavonskem Brodu. Podatkov o dejanski aktivnosti teh mrež ni. Več društev v svojem imenu nosi naziv krovna/krovno, ki si ga društva nadenejo sama, kar je predvsem ambicija predsednikov društev in ne realnega stanja ter odraz članstva v društvih. Trenutni predstavnik v saboru Veljko Kajtazi je sprožil ustanovitev Sveta romske skupnosti kot krovne organizacije (društva) na Hrvaškem, ki naj bi po zadnjih podatkih združeval okoli 60 romskih društev.

Položaj narodnih manjšin na Hrvaškem ureja Ustavni zakon o pravicah narodnih manjšin (ustavni zakon), ki je bil sprejet leta 2002 in pomeni prelomnico na področju varstva manjšinskih pravic na Hrvaškem. V skladu z ustavnim zakonom je narodna manjšina skupina hrvaških državljanov, ki so tradicionalno naseljeni na ozemlju Republike Hrvaške ter se po etničnih, jezikovnih in/ali verskih značilnostih razlikujejo od drugih državljanov in jih vodi želja po ohranitvi teh lastnosti. Ustava Republike Hrvaške določa, da se Republika Hrvaška ustanavlja kot nacionalna država hrvaškega naroda in država pripadnikov narodnih manjšin Srbov, Čehov, Slovakov, Italijanov, Madžarov, Judov, Nemcev, Avstrijcev, Ukrajincev, Rusinov, Bošnjakov, Slovencev, Črnogorcev, Makedoncev, Rusov, Bolgarov, Poljakov, Romov, Romunov, Turkov, Vlahov, Albancev in drugih, ki so njeni državljani in se jim zagotavlja enakopravnost z državljani hrvaške narodnosti ter uresničevanje nacionalnih pravic v skladu z demokratičnimi normami OZN in držav svobodnega sveta.

V saboru imajo narodne manjšine osem predstavnikov, od teh ima srbska narodna manjšina tri predstavnike, saj je številčno največja, preostale narodne manjšine imajo pa pet predstavnikov (po enega predstavnika imata madžarska in italijanska narodna manjšina, enega predstavnika imata skupaj češka in slovaška narodna manjšina, skupaj enega predstavnika imajo avstrijska, bolgarska, nemška, poljska, romska, romunska, rusinska, ruska, turška, ukrajinska, vlaška in judovska narodna manjšina, skupaj pa imajo enega predstavnika tudi albanska, bošnjaška, črnogorska, makedonska in slovenska narodna manjšina).

Politična participacija je vzpostavljena tako na lokalni kot državni ravni. Na lokalni ravni imajo narodne manjšine, ki predstavljajo od 5 % do 15 % lokalnega prebivalstva, pravico do enega predstavnika – manjšinskega predstavnika v predstavniskem telesu lokalne samouprave. Če predstavljajo v občinah in mestih več kot 15 % lokalnega prebivalstva in v županijah več kot 5% prebivalstva, pa imajo pravico do sorazmerne zastopanosti v predstavniskih telesih. Poleg tega se pripadnikom narodnih manjšin v enotah lokalne samouprave, kjer imajo pravico do sorazmerne zastopanosti v predstavniskih telesih, zagotavlja tudi pravica zastopanosti v izvršnih telesih, tam je na primer podžupan iz vrst narodnih manjšin. Tovrstna zastopanost se uredi v statutu posamezne enote lokalne samouprave.

Pripadnikom narodnih manjšin je zagotovljena zastopanost v državni upravi in pravosodnih organih v skladu z določbami posebnih zakonov in drugih predpisov na področju politike zaposlovanja v teh organih, ob upoštevanju številnosti pripadnikov narodnih manjšin glede na celotno populacijo na območju, za katerega je pristojno posamezno telo državne uprave ali pravosodno telo. Pri zapolnjevanju delovnih mest v teh organih imajo pod enakimi pogoji

prednost pripadniki narodnih manjšin. Te določbe so vključene v posebnih zakonih, ki urejajo postopek zaposlovanja v javni upravi. V skladu z zakonom, ki ureja področje državne uprave, se za pripadnike narodnih manjšin zagotavlja pravica do zastopanosti na ministrstvih in vladnih službah, pri čemer se upošteva število pripadnikov narodnih manjšin glede na celotno hrvaško prebivalstvo, enako pa tudi v organih lokalnih (regionalnih) vlad, kjer se upošteva njihovo število glede na število vseh prebivalcev tiste enote lokalne samouprave. Zakon, ki ureja področje javnih uslužbencev, tudi določa, da se z načrtom zaposlovanja v javni upravi podpira dostopnost delovnih mest tudi za pripadnike narodnih manjšin ter se načrtuje zaposlovanje potrebnega števila javnih uslužbencev, ki pripadajo narodnim manjšinam. S tem naj bi se dosegla zastopanost v skladu z ustavnim zakonom in zakonom, ki ureja področje državne uprave. Ko se pripadniki narodne manjšine prijavljajo na javni razpis za zaposlitev v javni upravi, se morajo pod enakimi pogoji sklicevati na pravico prednosti pred drugimi kandidati, če želijo to pravico uveljavljati.

Pripadniki narodnih manjšin na področju sodelovanja v javnem življenju in upravljanja lokalnih zadev s ciljem izboljšanja, ohranjanja in zaščite položaja pripadnikov narodnih manjšin volijo svoje predstavnike v svete narodnih manjšin ali volijo posebne predstavnike narodnih manjšin v enotah lokalne samouprave. Pripadniki narodnih manjšin, ki v posamezni enoti lokalne samouprave predstavljajo najmanj 1, 5% vsega prebivalstva ter imajo več kot 200 pripadnikov v posamezni enoti lokalne samouprave in v enotah samouprave na regionalni ravni, kjer živi več kot 500 pripadnikov posamezne narodne manjšine, lahko oblikujejo svet narodne manjšine. Predstavniki narodne manjšine se imenuje v tistih enotah lokalne samouprave, kjer živi najmanj 100 pripadnikov posamezne narodne manjšine in niso izpolnjeni pogoji za oblikovanje sveta narodne manjšine.

Sveti narodnih manjšin so neprofitne pravne osebe, ki status pravne osebe pridobijo z dnem vpisa v register svetov, koordinacij svetov in predstavnikov narodnih manjšin, ki ga vodi ministrstvo, pristojno za področje uprave. Na volitvah v svete in predstavnike narodnih manjšin, ki so potekale leta 2011, je bilo izbranih 16 svetov romske narodne manjšine in 9 predstavnikov narodne manjšine. Dva ali več svetov narodnih manjšin, ki sta/so izbrana/izbrani v eni enoti lokalne samouprave, dva ali več svetov narodnih manjšin iz različnih enot lokalne samouprave, dva ali več svetov nacionalnih manjšin iz iste enote samouprave na regionalni ravni ter dva ali več svetov narodnih manjšin iz različnih enot samouprave na regionalni ravni lahko zaradi usklajevanja in spodbujanja skupnih interesov ustanovijo koordinacije svetov narodnih manjšin. Za področje celotne države se lahko ustanovijo koordinacije svetov narodnih manjšin, ki jih sestavljajo sveti narodnih manjšin iz enot samouprave na regionalni ravni, in sicer če je k tovrstnemu sodelovanju pristopila več kot polovica svetov narodnih manjšin na regionalni ravni.

Oblikovana je tudi Nacionalna koordinacija svetov romske narodne manjšine v Republiki Hrvaški s sedežem v Slavonskem Brodu.

V zadnjih letih je bil napredek narejen na področju uresničevanja kulturne avtonomije in ohranjanja jezika ter na področju vzgoje in izobraževanja, kjer se dejavnosti v okviru pristojnega ministrstva financirajo ločeno. Aprila 2012 je bil ustanovljen Urad Vlade Republike Hrvaške za človekove pravice in narodne manjšine, ki je združil dva že obstoječa urada: Urad za človekove pravice in Urad za narodne manjšine. Urad opravlja strokovne naloge na področju izvajanja politike promocije ter zaščite človekovih pravic in posebnih pravic narodnih manjšin na Hrvaškem. Spremlja usklajenost zakonodajnega okvira Republike Hrvaške z ustavo in mednarodnimi instrumenti ter predlaga spremembe in ukrepe za boljšo realizacijo in izboljšanje teh pravic.

Leta 2012 je hrvaška vlada sprejela Nacionalno strategijo za vključevanje Romov za obdobje od leta 2013 do leta 2020, na njeni podlagi pa leta 2013 tudi Akcijski načrt za uresničevanje

Nacionalne strategije za vključevanje Romov za obdobje od leta 2013 do leta 2015. Na področju urejanja bivalnih razmer pripadnikov romske narodne manjšine in varstva okolja je hrvaška vlada v akcijskem načrtu iz leta 2013 predvidela določene ukrepe, za katere je predvidela večinoma kontinuirano izvedbo (roki za izvedbo pri večini ukrepov niso natančneje določeni), sredstva za njihovo uresničevanje pa naj bi se zagotovila v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti (na različnih ravneh lokalne samouprave), v državnem proračunu in delno tudi iz evropskih sredstev (vendar pa nikjer sredstva niso številčno navedena).

5. 4 Madžarska

Na Madžarskem po popisu prebivalstva iz leta 2001 živi 190.000 Romov, po najbolj skromnih ocenah od 650.000 do 700.000, prevladujoča ocena različnih raziskovalcev pa je celo od 800.000 do 1.000.000. Na Madžarskem živijo že več stoletij razpršeno po vsej državi, več kot 60 % vsega romskega prebivalstva živi na podeželju, na segregiranih območjih, v slabih bivanjskih pogojih.

Madžarski parlament je 19. 11. 2011 sprejel Zakon o pravicah narodnosti na Madžarskem, ki je temeljni pravni akt za urejanje pravnega statusa narodnih manjšin v državi. Zakon uvaja številne spremembe glede sistema manjšinskih samouprav, financiranja dejavnosti manjšinskih civilnodružbenih organizacij, konsolidacijo financiranja manjšinskih medijev in šolstva ter ureditev zastopstva manjšin v madžarskem parlamentu. Med drugim tudi, da bo število pripadnikov manjšine na podlagi popisa prebivalcev postavljeno kot merilo za realizacijo določenih pravic, med njimi tudi obstoja in financiranja.

Dodatno je madžarski parlament 23. decembra 2011 sprejel Temeljni zakon o volitvah, na podlagi katerega lahko pripadniki narodnih skupnosti na Madžarskem, ki predstavljajo 13 priznanih narodnosti (Bolgari, Romi, Grki, Hrvati, Poljaki, Nemci, Armenci, Romuni, Srbi, Slovaki, Slovenci, Rutenijci in Ukrajinci), uveljavljajo ustavno pravico zastopstva narodnosti v parlamentu in oblikujejo narodnostne liste. Sprejeta sta bila tudi Zakon o javnem šolstvu in Zakon o lokalni upravi, ki sta tudi neposredno povezana z zagotavljanjem manjšinskih pravic.

5. 5 Nemčija

Nemška ustava v 3. členu zagotavlja enakost pred zakonom, ne glede na jezikovno, rasno in etnično poreklo, ne glede na versko ali politično prepričanje, spol ali invalidnost. Nemčija je leta 1995 podpisala Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin in jo ratificirala leta 1997, Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih pa je podpisala leta 1992 in jo ratificirala leta 1998.

V Nemčiji so z Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin zaščitene skupine nemških državljanov in državljanek – narodnih manjšin. Priznane so štiri narodne manjšine, in sicer Danci, Frizijci, Lužiški Srbi ter nemški Sinti in Romi (šteje se jih v eno skupino). Vse skupine razen Sintov in Romov so na nemškem ozemlju zgodovinsko naseljene na zaokroženem območju nekaterih zveznih dežel (Zvezna dežela Schleswig-Holstein, Zvezna dežela Saška ter Zvezni deželi Brandenburg in Spodnja Saška).

Statistični podatki na podlagi etnične pripadnosti se ne zbirajo, zato so na voljo le ocene o številu pripadnikov manjšin, ki živijo v Nemčiji. Medtem ko gre pri manjšinah za majhne skupnosti, pa priseljenci predstavljajo kar 18,6 % prebivalstva Nemčije.

Vse štiri uradno priznane manjšine prejemajo finančno podporo države, se pa obseg sredstev že nekaj let ni spremenil. Sredstva so neenakomerno porazdeljena, saj več finančne podpore dobijo bolj prepoznavne manjšine (Danci, ki so zaščiteni z Bonsko–Kopenhagensko deklaracijo

iz leta 1955, lužiški Srbi, ki so zaščiteni s Sporazumom o ponovni združitvi Nemčije, od leta 2000 pa je predvidena tudi podpora za Frizijce). V deželi Schleswig-Holstein so leta 2004 sprejeli Zakon o frizijskem jeziku in kulturi, ki je okrepil status Frizijcev v tem delu države. Znanje frizijskega in danskega jezika se v tem delu države priznava kot pozitivno in pomeni prednost pri zaposlovanju v javnih službah. Lužiška srbščina je kot jezik na nekaterih predelih Saške in Brandenburga dobro sprejet jezik in pomeni dodatno prednost pri iskanju zaposlitve, na drugih predelih pa znanja tega jezika ne spoštujejo.

Sprejet je tudi poseben ukrep na področju političnega življenja, in sicer da so stranke, ki v političnem življenju predstavljajo narodne manjšine, oproščene 5 % praga, ki ga morajo doseči za vstop v parlament. Na deželni ravni je prek ustanovitve Sekretariata za manjšine omogočeno sodelovanje narodnih manjšin ter izražanje njihovih mnenj in pogledov.

Sinti in Romi zastopajo svoje interese s pomočjo društev. Krovno društvo je Centralni svet nemških Sintov in Romov, povezuje pa devet deželnih društev ter sedem regionalno in lokalno delujočih institucij. Kot strokovna ustanova pri centralnem svetu deluje Dokumentacijski in kulturni center Sintov in Romov, ki se ukvarja z zbiranjem dokumentacije in znanstvenim raziskovanjem zgodovine, kulture in sedanosti manjšine, kulturnim delom, izobraževanjem, svetovanjem glede enakega obravnavanja in s stiki z javnostjo. Od leta 1991 se centralni svet in dokumentacijski center financirata iz državnih sredstev, dežele in občine pa dodatno podpirajo predvsem kulturne in socialne projekte.

Predstavniki 20 rodbin so v letih 1999/2000 ustanovili društvo Zveza Sintov Nemčije, ki je krovna organizacija devetih neodvisnih organizacij Sintov v Nemčiji. Zveza deluje v splošno dobro in se financira iz lastnih sredstev.

Zakona, ki bi temeljno urejal problematiko Sintov in Romov, ni. Uradna skrb za Sinte in Rome se kaže v podpori društvom, zvezne, deželne in občinske oblasti financirajo njihovo delo in projekte ter delovna mesta, ki jih skoraj večinoma zasedajo pripadniki manjšine, ki se ukvarjajo s svetovanjem in pomočjo glede vseh področij družbenega življenja (socialna vprašanja, izobraževanje, zaposlovanje, odškodnine za pregon med nacionalsocializmom, svetovanje za mladino, dekleta in ženske ...).

Izobraževanja v romščini v Nemčiji ni. Centralni svet nemških Sintov in Romov, Zveza Sintov Nemčije in druga društva nemških Sintov nasprotujejo uvajanju romščine v javne šole in še posebej razvoju pisne oblike tega jezika. Prav tako nasprotujejo ločenim šolam ali oddelkom izključno za Rome in Sinte. Sta pa zaradi zgodovinskih dogodkov v Nemčiji med nacistično vladavino zgodovina in kultura nemških Sinov in Romov del šolskega izobraževanja po vsej Nemčiji. Številne dežele so sprejele še dodatne ukrepe na tem področju, predvsem na področju predstavitve romske kulture, zgodovine in tradicije.

Kot je že bilo omenjeno, je glede ohranjanja jezika narodna manjšina Sintov in Romov v Nemčiji prepričana, da se mora njihov jezik uporabljati samo v njihovih družinah, in nasprotuje razvoju v pisni obliki. Poleg tega so nemški Sinti in Romi večinoma dvojezični, zato tudi v odnosih z nemškimi upravnimi organi uporabljajo nemščino. Centralni svet nemških Sintov in Romov izdaja posamezne članke o manjšini, vendar v nemščini. Ker Romi in Sinti živijo na območju celotne Nemčije, je tudi lastno televizijsko in radijsko oddajanje zaradi trenutnih razmer in ekonomskih razlogov zelo težavno. Glavni nalogi centralnega sveta sta tako dialog z elektronskimi in tiskanimi občili, s katerim želi doseči poročanje brez predsodkov, in ozaveščanje nemške javnosti na področju manjšin. V romščini del programa oddaja radijski program MultiKulti, ki pa je zaradi omenjenega odnosa nemških Romov in Sintov do jezika namenjen predvsem tujim Romom, ki živijo v Berlinu.

5. 6 Slovaška

Po nekaterih ocenah na Slovaškem živi okoli 380.000 Romov. Slovaška nima posebnega zakona o romski skupnosti. Njihov položaj ureja več področnih zakonov in drugih aktov. Na podlagi Okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 je Slovaška leta 2012 sprejela svojo nacionalno strategijo, ki je osnovni dokument na področju socialnega vključevanja Romov v državi. Strategija je namenjena več skupinam:

- Romom kot narodni manjšini,
- romskim skupnostim,
- marginaliziranim romskim skupnostim.

Večina ukrepov v strategiji je usmerjenih v marginalizirane romske skupnosti. Poudarek daje tudi vprašanjem usmeritve ukrepov v smeri, da bodo koristili tako romskemu kot večinskemu prebivalstvu.

Romskega političnega zastopstva na državni in lokalni ravni na Slovaškem praktično ni. Romske skupnosti nimajo ene krovne organizacije, ki bi združevala in zastopala interese vseh romskih skupnosti oziroma romskih organizacij v državi. Večina organizacij romske skupnosti je nevladnih organizacij, ki delujejo na lokalni ali regionalni ravni. Na Slovaškem je neprofitni sektor zelo močan, kar je razvidno iz velikega števila nevladnih organizacij, tako romskih kot neromskih, ki delajo z romskimi skupnostmi na različnih področjih (izobraževanje, socialno delo, delo z mladimi, na kulturnem področju,...).

Za romska vprašanja je na državni ravni pristojen urad pooblaščenca vlade za romske skupnosti, ki deluje v Bratislavi. Vlada je ustanovila tudi pet regionalnih pisarn v regijah, v katerih živi največ pripadnikov romske skupnosti. Dejavnost urada in pooblaščenca se financira iz državnega proračuna. Pooblaščenec za romske skupnosti ima v skladu s statutom vlogo svetovalnega organa vlade in je odgovoren neposredno vladi. V skladu s statutom vodi medresorsko komisijo za zadeve romskih skupnosti.

Na področju bivalnih razmer Romov je položaj zelo slab. Romi večinoma živijo v romskih naseljih, ki so brez pitne vode in urejene kanalizacije. Prav tako ni urejen lastniški status teh naselij. Vlada je leta 2005 sicer sprejela dolgoročni koncept bivanja za marginalizirane skupine prebivalstva in model njegovega financiranja za obdobje od leta 2007 do leta 2013, sredstva pa je zagotovila iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. S tem programom je do konca leta 2013 zagotovila 2900 najemniških stanovanj. Kljub temu državne oblasti na Slovaškem ugotavljajo, da tudi s tem programom veliko vprašanj še vedno ostaja nerešenih.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

- a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov: /
- b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov: /
- c) dokumentacija, ki jo mora stranka predložiti, povečanje ali zmanjšanje obsega dokumentacije z navedbo razlogov: /
- č) čas, v katerem bo stranka lahko uredila zadevo: /

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za: /

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo: /

6.4 Presoja posledic za socialno področje: /

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja: /

6.6 Presoja posledic za druga področja: /

6.7 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona: /

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Predlagatelj je osnutek predloga zakona predstavil na portalu e-demokracija 20. 11. 2017 in na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti 20. 11. 2017.

Vlada Republike Slovenije je s sklepom št. 01201-4/2017/4 z dne 11. 5. 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Članice in člani te medresorske delovne skupine so bili predstavnice in predstavniki pristojnih ministrstev in vladnih služb, pri delu medresorske delovne skupine pa je v skladu z vladnim sklepom sodeloval tudi Jožek Horvat Muc, predsednik Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

Urad Vlade RS za narodnosti je z dopisom št. 00701-1/2017/1 predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji poslal v javno obravnavo dne 20. 11. 2017 z objavo na portalu E-demokracija in z objavo na spletnih straneh Urada Vlade RS za narodnosti (pod zavihkom Aktualno in pod zavihkom Zakonodaja in dokumenti –Predpisi v pripravi – Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji). Zainteresirana javnost je lahko v 30 dneh po objavi posredovala svoje predloge k temu gradivu na elektronski naslov gp.un@gov.si. Rok za pripombe je bil 20. 12. 2017. Do vključno 20. 12. 2017 je Urad Vlade RS za narodnosti prejel odzive:

1. Jožeka Horvata Muca (elektronsko sporočilo z dne 20. 11. 2017);
2. Varuha človekovih pravic (dopis št. 0.1 – 28 / 2017 – 2 – AD z dne 11. 12. 2017);
3. Zveze za razvoj romske skupnosti (elektronsko sporočilo z dne 13. 12. 2017);
4. Zveze romskih skupnosti Slovenije Umbrella – Dežnik in Romskega informacijskega centra Slovenije Anglunipe (elektronsko sporočilo z dne 13. 12. 2017);
5. Jožeka Horvata Muca (elektronsko sporočilo z dne 14. 12. 2017);
6. Mestne občine Novo mesto (dopis z dne, prejet 18. 12. 2017);
7. Skupen odziv Amnesty International Slovenije, Društva za osveščanje in varstvo – center antidiskriminacije, Mirovnega inštituta, Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, Romskega informacijskega centra Anglunipe ter Zveze romske skupnosti Slovenije Umbrella–dežnik (elektronsko sporočilo z dne 18. 12. 2017);
8. Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (elektronsko sporočilo z dne 18. 12. 2017);
9. Skupnosti občin Slovenije (elektronsko sporočilo z dne 18. 12. 2017);
10. Občine Kočevje (dopis št. 095-1/2017-638-66 z dne 18. 12. 2017);
11. Občine Krško (dopis št. 007-1/2017 O301 z dne 18. 12. 2017);
12. Občine Lendava (dopis št. 007-0087/2017-2 z dne 15. 12. 2017, prejet 18. 12. 2017);
13. Francija Žoharja (elektronsko sporočilo z dne 19. 12. 2017);
14. Občine Brežice (dopis št. 007-15/2017 z dne 19. 12. 2017, prejet 20. 12. 2017);
15. Združenja občin Slovenije (dopis št. 007-1/2017 z dne 20. 12. 2017);
16. Društva za osveščanje in varstvo – center antidiskriminacije – OVCA in Boštjana Vernika Šetinca (elektronsko sporočilo z dne 20. 12. 2017).

Dne 4. 12. 2017 je v Mestni občini Novo mesto potekala 7. seja Komisije Skupnosti občin Slovenije za integracijo romske skupnosti, katere osrednja točka dnevnega reda je bila obravnava predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v

Republiki Sloveniji. Na sejo je Skupnost občin Slovenije poleg članov omenjene komisije povabila predstavnike tudi drugih občin, kjer živijo Romi.

Dne 14. 12. 2017 je v Ljubljani potekala izredna seja Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, na katero so bili poleg članic in članov sveta povabljeni tudi predstavniki ostalih zvez društev, v katere se združujejo društva, ki povezujejo pripadnike romske skupnosti. Osrednja točka dnevnega reda izredne seje sveta je bila obravnava predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji.

Obeh razprav, tako s predstavniki občin kot s predstavniki romske skupnosti, so se udeležili tudi mag. Lilijana Kozlovič, generalna sekretarka vlade, Snežana Džidić, namestnica generalne sekretarke vlade, in mag. Stanko Baluh, direktor Urada Vlade RS za narodnosti, ki so predstavili vsebino in namen zakona ter podali pojasnila v zvezi z izpostavljenimi dilemami.

Ključne pripombe, prejete v javni razpravi so se nanašale na naslednje vsebinske sklope:

- Svet romske skupnosti Republike Slovenije, njegovo sestavo ter pogoje, ki jih morajo izpolnjevati zveze društev, ki povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, ki živijo v Sloveniji;
- urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti in njenih pripadnikov ter v tem smislu zlasti na problematiko pravne in komunalne neurejenosti romskih naselij, neaktivnost občin pri urejanju bivanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti in s tem v zvezi na potrebno nadomestno ukrepanje države, na potrebo po jasnejši določitvi romskih naselij ter na vzpostavitev moratorija na prisilne izselitve;
- uvajanje razmejitev med konceptom posebnih pravic in posebnih ukrepov;
- teritorialno omejevanje uživanja posebnih pravic na območje 20-ih občin, kjer romska skupnost biva avtohtono;
- financiranje zvez društev, v katera se povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, in občin ter s tem v zvezi na potrebo po dodatnih finančnih sredstvih;
- zbiranje podatkov na etnični podlagi (predlog zakona bi bilo treba dopolniti z določbo, ki bi omogočala zbiranje in obdelovanje podatkov o narodnosti pripadnikov romske skupnosti);
- urejanje položaja Sintov.

Pripombe so bile upoštevane v največji možni meri, spremenjena in dopolnjena sta bila 4. člen (novi 5.a člen) in 6. člen (spremenjeni 10. člen) predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, pojasnila na večino pripomb pa so podana v uvodnem delu gradiva kot tudi v obrazložitvah k posameznim členom.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESEK PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki oziroma pravne osebe.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

mag. Lilijana Kozlovič, generalna sekretarka Vlade Republike Slovenije,
Snežana Džidić, namestnica generalne sekretarke Vlade Republike Slovenije,
Lidija Stebernak, državna sekretarka na Ministrstvu za okolje in prostor,
Barbara Radovan, generalna direktorica Direktorata za prostor, graditev in stanovanja,
Ministrstvo za okolje in prostor,
mag. Stanko Baluh, direktor Urada Vlade RS za narodnosti.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) se 3. člen spremeni tako, da se glasi:

»3. člen

»Republika Slovenija zagotavlja izvajanje posebnih ukrepov za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov ter za ustvarjanje pogojev za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti.«.

2. člen

Naslov nad 4. členom in 4. člen se spremenita tako, da se glasita:

»POSEBNE PRAVICE PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI IN POSEBNI UKREPI ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI

4. člen

(1) Republika Slovenija s tem zakonom, drugimi zakoni, podzakonskimi akti in akti samoupravnih lokalnih skupnosti ter s programi in ukrepi državnih organov ter organov samoupravnih lokalnih skupnosti zagotavlja uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti na področjih ohranjanja in razvijanja kulture in kulturne dediščine romske skupnosti, ohranjanja in razvoja jezika romske skupnosti, informativne, založniške in medijske dejavnosti romske skupnosti ter soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti.

(2) Pripadniki romske skupnosti posebne pravice uresničujejo na območjih občin, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost in se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, voli predstavnika romske skupnosti v mestni oziroma občinski svet.«.

3. člen

5. člen se spremeni tako, da se glasi:

»5. člen

(1) Ob upoštevanju specifičnih okoliščin, v katerih so nekateri pripadniki romske skupnosti v Republiki Sloveniji, s ciljem dviga njihove socialne vključenosti in z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin, v katerih so ti pripadniki, Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) z nacionalnim programom ukrepov sprejme posebne ukrepe za obdobje šestih let. Vlada pred sprejetjem nacionalnega programa ukrepov pridobi predhodno mnenje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

(2) Posebni ukrepi so začasni in so namenjeni pripadnikom romske skupnosti, ki so v manj ugodnem položaju na določenem področju ali v določenem okolju. Posebni ukrepi so utemeljeni na predhodnih analizah o obstoju manj ugodnega položaja ter so potrebno in primerno sredstvo za odpravo takšnega položaja.

(3) Vlada v nacionalnem programu ukrepov določi:

- cilje in ukrepe za doseg ciljev na posameznih področjih družbenega življenja, predvsem na področjih vzgoje in izobraževanja, trga dela in zaposlovanja, izboljšanja stanovanjskih pogojev, zdravstvenega varstva, socialnega varstva ter odpravljanja in preprečevanja diskriminacije;
- ministrstvo ali vladno službo, pristojno za izvajanje ukrepov iz prejšnje alineje;
- okvirni obseg sredstev za izvedbo ukrepov iz nacionalnega programa ukrepov in način njihovega zagotavljanja.

(4) Cilji posebnih ukrepov so zlasti:

1. na področju vzgoje in izobraževanja:
 - zagotavljanje pogojev za zgodnje vključevanje pripadnikov romske skupnosti v vzgojno-izobraževalni sistem;
 - dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti;
 - zmanjšanje in preprečevanje osipa pripadnikov romske skupnosti iz sistema vzgoje in izobraževanja;
 - zagotavljanje pogojev za ustrezno štipendijsko politiko pripadnikov romske skupnosti;
2. na področju trga dela in zaposlovanja:
 - zmanjšanje števila brezposelnih pripadnikov romske skupnosti;
 - povečanje zaposljivosti pripadnikov romske skupnosti;
3. na področju izboljšanja stanovanjskih pogojev: zagotavljanje pogojev za izboljšanje stanovanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti;
4. na področju socialnega varstva:
 - zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti;
 - izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti socialnovarstvenih storitev ter programov za pripadnike romske skupnosti;
5. na področju zdravstvenega varstva:
 - odpravljanje ovir pri koriščenju zdravstvenih storitev pripadnikov romske skupnosti v mreži zdravstvenega varstva;
 - oblikovanje dostopnih izobraževalnih zdravstvenih vsebin za pripadnike romske skupnosti;
6. na področju odpravljanja in preprečevanja diskriminacije: odpravljanje predsodkov in stereotipov do pripadnikov romske skupnosti s spodbujanjem ozaveščevalnih aktivnosti.

(5) Za izvedbo nacionalnega programa ukrepov vlada sprejme periodične načrte za obdobje dveh let, v katerih se določijo konkretni ukrepi, kazalniki, potrebna finančna sredstva, način njihovega zagotavljanja ter ministrstva in vladne službe, pristojne za izvajanje ukrepov. Prvi periodični načrt vlada sprejme hkrati z nacionalnim programom ukrepov, naslednja dva pa najpozneje en mesec pred iztekom veljavnega periodičnega načrta.

(6) Nacionalni program ukrepov in periodični načrt pripravi organ, pristojen za narodnosti, v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami.

(7) Vlada najpozneje dva meseca po izteku nacionalnega programa ukrepov in periodičnega načrta sprejme poročilo o njegovem izvajanju in ga predloži v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije. Poročilo na podlagi poročil pristojnih ministrstev in vladnih služb pripravi organ, pristojen za narodnosti.

(8) Vlada na podlagi poročil iz prejšnjega odstavka preverja utemeljenost posebnih ukrepov iz nacionalnega programa ukrepov ter upravičenost njihovega nadaljnjega izvajanja. Če vlada ugotovi, da je cilj izvajanja posebnih ukrepov dosežen, jih neha izvajati.

(9) Samoupravne lokalne skupnosti, na območju katerih živijo pripadniki romske skupnosti, sprejmejo lokalne programe ukrepov z namenom preprečevanja in odpravljanja

posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin pripadnikov romske skupnosti in s ciljem dviga njihove socialne vključenosti ter v svojih proračunih predvidijo za to potrebna sredstva.«.

4. člen

Za 5. členom se doda novi 5.a člen, ki se glasi:

»5.a člen

(1) Pogoje za urejanje ustreznih bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti zagotavljajo občine, na območju katerih so naselja, deli naselij ali posamična poselitve, kjer večinsko prebivajo pripadniki romske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: romska naselja), in Republika Slovenija.

(2) Za namen spremljanja stanja in urejanja bivalnih razmer v romskih naseljih ter priprave in izvajanja nacionalnega programa ukrepov iz prejšnjega člena, ministrstvo, pristojno za prostor, periodično izvaja pregled stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih, ki za posamezno romsko naselje vsebuje podatke o:

- njegovi lokaciji in obsegu;
- ocenjenem številu prebivalcev;
- številu priključkov na javni vodovod in številu objektov, ki se oskrbujejo samooskrbno;
- številu priključkov na javno kanalizacijsko omrežje in številu objektov, ki imajo odvajanje komunalne in padavinske odpadne vode urejeno z nepretočno greznico ali malo komunalno čistilno napravo oziroma na drug način v skladu s predpisi, ki urejajo odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode;
- tipu zbiranja in odvažanja komunalnih odpadkov;
- številu električnih priključkov.

(3) Občine, upravljavci gospodarske javne infrastrukture in izvajalci gospodarskih javnih služb ministrstvu, pristojnemu za prostor, na zahtevo posredujejo podatke iz prejšnjega odstavka.

(4) Občine za namen urejanja ustreznih bivalnih razmer v romskih naseljih izvajajo naslednje naloge:

- v skladu s predpisi, ki urejajo urejanje prostora, romska naselja vključijo v sistem poselitve ter načrtujejo njihov prostorski razvoj in urejanje ustreznih bivalnih razmer s pripravo in sprejetjem prostorskih aktov;
- v skladu s predpisi, ki urejajo opremljanje zemljišč s komunalno opremo, predpisi, ki urejajo izvajanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, in predpisi, ki urejajo oskrbo s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode, zagotavljajo pogoje za komunalno oskrbo, ki vključuje oskrbo s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode in dostop do javne poti ali ceste.

(5) Republika Slovenija lahko zagotavlja dodatna sredstva za sofinanciranje projektov, ki omogočajo prostorski razvoj in urejanje ustreznih bivalnih razmer v romskih naseljih.

(6) Za uresničevanje nalog občine iz četrtega odstavka tega člena se sredstva zagotavljajo v občinskem proračunu, za uresničevanje nalog države iz prejšnjega odstavka pa v proračunu Republike Slovenije.

(7) Če kljub izvajanju nalog iz četrtega odstavka tega člena bivalne razmere v romskih naseljih privedejo do škodljivih posledic za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje, sprejme vlada v sodelovanju z občinami, v katerih so ta

naselja, interventni program za ureditev bivalnih razmer, v katerem opredeli ukrepe, njihove nosilce ter roke, sredstva in vire za njihovo izvedbo.

(8) Če občina ne opravlja ali v nasprotju z zakonom opravlja naloge iz svoje izvirne pristojnosti in bi zaradi tega utegnile nastati škodljive posledice za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje v romskem naselju, pristojno ministrstvo o tem opozori pristojni občinski organ in mu predlaga način izvršitve posamezne naloge ter določi rok za njeno izvršitev, da se preprečijo navedene posledice.

(9) Če občina ne ravna v skladu z opozorilom in predlogom iz prejšnjega odstavka, pristojno ministrstvo občini naloži izvedbo naloge z odločbo. Če občina ne izvrši odločbe v določenem roku, opravi izvršbo v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, pristojno ministrstvo.«.

5. člen

6. člen se spremeni tako, da se glasi:

»6. člen

(1) Vlada imenuje posebno delovno telo, ki spremlja uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov iz 5. člena tega zakona.

(2) Delovno telo iz prejšnjega odstavka je sestavljeno iz najmanj osmih predstavnikov ministrstev in vladnih služb, štirih predstavnikov občin iz 4. člena tega zakona in štirih predstavnikov Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Delovno telo vodi predstavnik ministrstva ali vladne službe.

(3) Delovno telo iz prvega odstavka tega člena za svoje delovanje sprejme poslovnik.

(4) Ministrice oziroma ministri, ki so pristojni za izvajanje ukrepov iz nacionalnega programa ukrepov iz 5. člena tega zakona, vsak za svoje delovno področje določijo državnega sekretarja oziroma sekretarko (nadaljnem besedilu: državni sekretar) na ministrstvu, ki opravlja naloge koordinatorice oziroma koordinatorja (nadaljnem besedilu: koordinator) za področje romske skupnosti. V vladnih službah, ki so pristojne za izvajanje ukrepov iz nacionalnega programa ukrepov iz 5. člena tega zakona, opravlja naloge koordinatorja za področje romske skupnosti predstojnik vladne službe ali državni sekretar v vladni službi.

(5) Koordinator iz prejšnjega odstavka skrbi za izvajanje nalog, ki jih ima ministrstvo ali vladna služba na podlagi tega zakona, ter pri tem sodeluje z organom, pristojnim za narodnosti.«.

6. člen

10. člen se spremeni tako, da se glasi:

»10. člen

(1) Svet sestavljajo:

- predstavniki romske skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo,
- sedem predstavnikov zvez društev, ki povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, in

- trije predstavniki romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji.

(2) Predstavniki romske skupnosti iz prve alineje prejšnjega odstavka s pisnim soglasjem, ki ga v skladu z zakonom, ki ureja lokalne volitve, in ki je nepreklicno, podajo h kandidaturi za člana občinskega sveta, predstavnika romske skupnosti, podajo tudi soglasje za člana sveta.

(3) Postopek in način določitve predstavnikov zvez društev iz druge alineje prvega odstavka tega člena, ki izpolnjujejo pogoje iz četrtega odstavka tega člena, določi svet v statutu ob upoštevanju načela sorazmerne in enakopravne zastopanosti predstavnikov zvez društev v svetu. Postopek in način določitve predstavnikov romske skupnosti iz tretje alineje prvega odstavka tega člena določi svet v statutu ob upoštevanju zastopanja interesov, ki se nanašajo na položaj vseh pripadnikov romske skupnosti v Republiki Sloveniji.

(4) Zveze društev iz druge alineje prvega odstavka tega člena morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- zveza društev ima sedež v občini, v kateri se voli predstavnik romske skupnosti v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo;
- temeljni akt zveze društev med nameni in cilji delovanja zveze društev določa, da zveza društev opravlja naloge s področja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti iz 4. člena tega zakona ali naloge za uresničevanje posebnih ukrepov s področij iz 5. člena tega zakona;
- zveza društev je registrirana in mora delovati najmanj dve leti pred vsakokratnim konstituiranjem sveta;
- zveza društev je zadnji dve leti redno izvajala programe, projekte ali druge aktivnosti za uresničevanje namena in ciljev iz druge alineje tega odstavka in
- zveza društev ima izdelan program delovanja vsaj za prihodnji dve leti.

(5) Svet se na novo konstituira najpozneje v treh mesecih po vsakih rednih volitvah v občinske svete na svoji prvi seji, ko je potrjena več kot polovica mandatov članov sveta. Konstitutivno sejo skliče najstarejši član sveta, ki do izvolitve predsednika sveta vodi seje sveta.

(6) Člani sveta izmed sebe na tajnem glasovanju z večino vseh članov izvolijo predsednika oziroma predsednico (v nadaljnjem besedilu: predsednik) sveta. Predsednik sveta vodi, predstavlja in zastopa svet.

(7) Mandatna doba članov sveta se začne s potekom mandatne dobe prejšnjih članov sveta, traja pa do prve seje na novo oblikovanega sveta. Predstavniku romske skupnosti, ki mu preneha mandat v občinskem svetu, preneha tudi članstvo v svetu.

(8) Svet je sklepčen, če je na seji prisotna večina njegovih članov.

(9) Naloge sveta so zlasti:

- sprejemanje statuta in drugih aktov sveta;
- sprejemanje finančnega načrta in zaključnega računa;
- imenovanje delovnih teles in predstavnikov sveta v delovno telo iz 6. člena tega zakona;
- obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti;
- dajanje predlogov in pobud pristojnim organom v zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti;
- spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške, medijske in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti, ter dejavnosti za ohranjanje in razvoj romskega jezika;

- sodelovanje s predstavniki državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri skupnem obravnavanju problemov, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti, ter pri aktivnostih za iskanje in uresničevanje rešitev teh problemov;
- nudenje strokovne podpore predstavnikom romske skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo;
- sodelovanje, razvijanje in ohranjanje stikov z organizacijami romske skupnosti v Republiki Sloveniji in v drugih državah.

(10) Pri upravljanju z javnimi sredstvi svet upošteva predpise, ki v Republiki Sloveniji obvezujejo pravne osebe javnega prava in urejajo področja javnih financ, kadrovskega poslovanja in varstva osebnih podatkov.«.

7. člen

11. člen se spremeni tako, da se glasi:

»11. člen

(1) Svet z dvotretjinsko večino vseh članov sprejme statut in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) S statutom svet podrobneje določi postopek in način določitve predstavnikov iz druge in tretje alineje prvega odstavka prejšnjega člena ter naloge in pristojnosti sveta, organiziranost, način in oblike predstavljanja sveta v Republiki Sloveniji, volitve v organe sveta ter druga vprašanja, za katera tako presodi svet. S statutom se določijo tudi način in oblike sodelovanja sveta z organizacijami, društvi in zvezami društev, ki jih ustanavljajo pripadniki romske skupnosti za uresničevanje svojih posebnih pravic.

(3) Svet svoje poslovanje in druga vprašanja, ki jih je treba urediti za delovanje sveta, uredi s poslovnikom, ki ga sprejme z dvotretjinsko večino vseh članov in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

8. člen

13. člen se spremeni tako, da se glasi:

»13. člen

(1) Sredstva za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti iz 4. člena tega zakona se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije in v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti.

(2) Sredstva za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov iz 5. člena tega zakona se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, za financiranje lokalnih programov ukrepov iz devetega odstavka 5. člena pa v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti.«.

9. člen

V 14. členu se drugi odstavek črta.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

10. člen

(1) Vlada sprejme nacionalni program ukrepov iz spremenjenega 5. člena zakona v treh letih od uveljavitve tega zakona.

(2) Vlada spremeni in dopolni Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 v delu, ki se nanaša na 3. točko četrtega odstavka spremenjenega 5. člena zakona, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

(3) Samoupravne lokalne skupnosti sprejmejo lokalne programe ukrepov iz devetega odstavka spremenjenega 5. člena zakona v treh letih od uveljavitve tega zakona.

(4) Vlada imenuje delovno telo iz prvega odstavka spremenjenega 6. člena zakona v treh mesecih od konstituiranja novega sveta v skladu s šestim odstavkom tega člena.

(5) Ministrice oziroma ministri in predstojniki vladnih služb določijo koordinatorje za področje romske skupnosti v enem mesecu od uveljavitve tega zakona.

(6) Novi svet se konstituira v skladu s spremenjenim 10. členom zakona v treh mesecih po prvih rednih lokalnih volitvah po uveljavitvi tega zakona. Do konstituiranja novega sveta opravlja naloge obstoječi svet.

(7) Prvi statut sprejmejo v treh mesecih od uveljavitve tega zakona z dvotretjinsko večino na skupni seji obstoječi člani sveta in drugi predstavniki romske skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, in ki niso člani obstoječega sveta. Skupno sejo skliče predsednik sveta.

(8) Če prvi statut sveta ni sprejet v roku, ki bi omogočal konstituiranje sveta v skladu s šestim odstavkom tega člena, se novi svet konstituira in deluje v sestavi predstavnikov iz prve alineje prvega odstavka spremenjenega 10. člena zakona. Svet v tej sestavi deluje do konstituiranja sveta v skladu s spremenjenim 10. členom zakona. Svet v tej sestavi v treh mesecih od konstituiranja z dvotretjinsko večino sprejme prvi statut.

(9) Svet uskladi poslovnik s spremenjenim 11. členom zakona v enem mesecu od sprejema prvega statuta. «.

11. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št.

Ljubljana, dne

EVA 2016-1540-0001

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu (spreminja 3. člen zakona)

Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) je bil sprejet na podlagi 65. člena Ustave Republike Slovenije, ki določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. Zakon sledi tej določbi in v 1. členu opredeli predmet urejanja. Z zakonom se tako ureja položaj in opredeljujejo področja posebnih pravic romske skupnosti, določajo pristojnosti državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti ter opredeljuje način sodelovanja predstavnikov romske skupnosti pri uresničevanju njihovih pravic in obveznosti.

Dosedanji 3. člen zakona je določal, da Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic na področjih izobraževanja, kulture, zaposlovanja, urejanja prostora in varstva okolja, zdravstvenega in socialnega varstva, obveščanja in soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. S spremembo se vzpostavlja jasna ločnica med uresničevanjem posebnih pravic romske skupnosti kot manjšinske skupnosti, ki uživa posebno varstvo in posebne pravice na področjih, ki so izrecno navedena v spremenjenem 4. členu, na eni strani in med posebnimi ukrepi, ki jih mora sprejeti država na ključnih področjih družbenega življenja z namenom, da se izboljša in poveča socialna vključenost pripadnikov romske skupnosti v družbo, na drugi strani. Zaradi slabšega socialno-ekonomskega položaja, v katerem je romska skupnost in posledica katerega je socialna izključenost pripadnikov romske skupnosti, mora namreč država sprejeti tudi posebne ukrepe, ki so potrebni za izboljšanje njihovega položaja. V tem primeru ne gre za posebne pravice, ki pripadajo romski skupnosti kot manjšinski skupnosti in ki bi ohranjali identiteto, jezik, kulturo in kulturno dediščino romske skupnosti oziroma romski skupnosti omogočali sodelovanje v javnih zadevah, ki se nanašajo na urejanje njihovega položaja in uresničevanje njihovih posebnih pravic, temveč za posebne ukrepe države.

K 2. členu (spreminja 4. člen zakona)

Določba 65. člena Ustave Republike Slovenije vsebuje pooblastilo zakonodajalcu, da romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, kot posebni etnični skupnosti, poleg splošnih pravic, ki gredo vsakomur, z zakonom zagotovi še posebne pravice. Gre za zagotovitev posebnega (dodatnega) varstva, ki je v teoriji prava znano kot tako imenovana pozitivna diskriminacija ali pozitivno varstvo in pomeni, da pri urejanju posebnega položaja in posebnih pravic romske skupnosti zakonodajalec ni omejen z načelom enakosti, ki mu pri urejanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin prepoveduje vsako diskriminacijo, ki bi temeljila na narodnosti ali rasi ali na drugih okoliščinah. Romska skupnost kot manjšinska skupnost lahko ohrani svoje etnične značilnosti le tako, da ji večinski narod zagotovi posebne pravice.

S spremembo 4. člena zakona se definira območje, na katerem romska skupnost uresničuje svoje posebne pravice, ter opredeljujejo področja, na katerih romska skupnost uresničuje svoje posebne pravice. Tako v zvezi s prvim predlagano sprememba 4. člena določa, da pripadniki romske skupnosti svoje posebne pravice, ki jim pripadajo kot manjšinski skupnosti, uresničujejo na območjih občin, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnosti in v katerih se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, v občinski svet volijo predstavniki romske skupnosti. Zakon, ki ureja lokalno samoupravo, našteva 20 takšnih občin. V zvezi z drugim predlagano sprememba 4. člena določa, da Republika Slovenija romski skupnosti zagotavlja uresničevanje posebnih pravic na področjih ohranjanja in razvijanja kulture in kulturne dediščine romske skupnosti, ohranjanja in razvijanja jezika romske skupnosti, informativne, založniške in medijske dejavnosti romske skupnosti ter soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti, in sicer v skladu s tem zakonom, drugimi zakoni in drugimi pravnimi akti ter programi in ukrepi.

Posebne pravice romske skupnosti so na področju soodločanja v javnih zadevah v primeru lokalne ravni urejene z zakoni s področja lokalne samouprave, kjer je določena pravica romske skupnosti do predstavnitva v občinskih svetih občin, na območjih katerih živi avtohtono naseljena romska skupnost. Na področju soodločanja romske skupnosti v zadevah na državni ravni pa Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji ureja organiziranost romske skupnosti in ustanavlja krovno organizacijo romske skupnosti, ki predstavlja interese romske skupnosti v odnosu do državnih organov. Na področju ohranjanja in razvijanja kulture romske skupnosti zakon s področja uresničevanja javnega interesa za kulturo določa, da Republika Slovenija poleg javnih kulturnih programov in kulturnih projektov financira tudi tiste, ki so posebej namenjeni romski skupnosti. Zakon, ki ureja varstvo kulturne dediščine, še določa, da so dediščina dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki romske skupnosti ter drugi državljanke in državljani Republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, etnične pripadnosti, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Zakon, ki ureja knjižničarstvo, določa, da splošne knjižnice zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom romske skupnosti. Zakon s področja medijev določa, da Republika Slovenija podpira medije pri ustvarjanju in razširjanju programskih vsebin, ki so pomembne za uresničevanje pravic romske skupnosti, ki živi v Sloveniji. Zakon, ki ureja Radiotelevizijo Slovenija, pa določa, da javna služba po tem zakonu obsega tudi radijske in televizijske oddaje za romsko etnično skupnost.

V skladu z navedenim se ustrezno preoblikuje tudi naslov poglavja oziroma naslov nad 4. členom zakona.

K 3. členu (spreminja 5. člen zakona)

Pripadniki romske skupnosti imajo kot pripadniki manjšinske skupnosti posebne pravice, ki se nanašajo na ohranjanje njihove kulturne, etnične ali jezikovne identitete in na sodelovanje pri oblikovanju in sprejemanju odločitev, ki zadevajo njihov položaj. Nekateri pripadniki romske skupnosti pa so v Republiki Sloveniji, podobno kot v drugih evropskih državah, v slabšem socialno-ekonomskem položaju, katerega posledica je socialna izključenost. Z namenom izboljšanja položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji v smislu večje socialne vključenosti njenih pripadnikov v družbo mora Vlada Republike Slovenije sprejeti posebne pozitivne ukrepe za pospeševanje polne in učinkovite enakosti pripadnikov romske skupnosti, in sicer v obliki nacionalnega programa ukrepov za obdobje šestih let. Vlada nacionalni program ukrepov sprejme s ciljem dviga socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti in z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin, v katerih so. Podlaga za sprejem takšnega dokumenta je analiza, ki temelji na socialno-ekonomskih kazalnikih o obstoju manj ugodnega položaja pripadnikov romske skupnosti in ki utemeljuje potrebne in ustrezne ukrepe za odpravo takšnega položaja. Posebni ukrepi, sprejeti na podlagi tega zakona, so začasni in se jih po dosegu cilja preneha izvajati.

Posebni ukrepi po tem členu segajo zlasti na tista področja družbenega življenja, kjer se pripadniki romske skupnosti še vedno srečujejo z največ težavami in kjer so posebni ukrepi najbolj potrebni, da se pospeši in izboljša socialna vključenost pripadnikov romske skupnosti. Gre zlasti za področja vzgoje in izobraževanja, trga dela in zaposlovanja, izboljšanja stanovanjskih pogojev, zdravstvenega varstva, socialnega varstva ter odpravljanja in preprečevanja diskriminacije. Člen na teh področjih primeroma določa tudi cilje posebnih ukrepov, ki se jih zasleduje za povečanje socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti in izboljšanje njihovega položaja. Ukrepi v nacionalnem programu ukrepov morajo slediti tem ciljem in biti usmerjeni v njihovo doseganje. Vlada bo seveda lahko sprejemala samo takšne posebne ukrepe, ki ne bodo v nasprotju s področno zakonodajo.

Člen podrobneje opredeljuje obvezno vsebino nacionalnega programa ukrepov, in sicer navedbo ciljev in ukrepov za doseg ciljev na primeroma naštetih področjih družbenega

življenja, navedbo ministrstev in vladnih služb, pristojnih za izvajanje ukrepov, okvirni obseg potrebnih sredstev za izvedbo ukrepov in način njihovega zagotavljanja. Nacionalni program ukrepov bo pripravil organ, pristojen za narodnosti, v sodelovanju s pristojnimi ministristvi in vladnimi službami, pri čemer bodo posebne ukrepe za področja, določena v zakonu, glede na svoje pristojnosti pripravila pristojna ministristva in vladne službe.

Člen določa tudi, da vlada za konkretizacijo in izvedbo nacionalnega programa ukrepov sprejme dvoletne periodične načrte, v katerih se določijo konkretni ukrepi, kazalniki, potrebna finančna sredstva, način njihovega zagotavljanja ter ministristva ali vladne službe, pristojne za izvajanje ukrepov. Prvi periodični načrt vlada sprejme hkrati z nacionalnim programom ukrepov, naslednja dva pa najpozneje mesec pred iztekom veljavnosti vsakokratnega periodičnega načrta. Tudi predlog periodičnega načrta pripravi organ, pristojen za narodnosti, in sicer na podlagi vsebinskih prispevkov in ukrepov pristojnih ministristev in vladnih služb.

Člen določa še način in periodiko poročanja o izvajanju nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov. Poročila o izvajanju pripravlja organ, pristojen za narodnosti, in sicer na podlagi poročil pristojnih ministristev in vladnih služb. Vlada sprejme poročila najpozneje dva meseca po izteku periodičnih načrtov in nacionalnega programa ukrepov ter vsakokratno poročilo predloži v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije.

Ker so posebni ukrepi začasni, saj je njihov cilj izboljšanje socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti do točke, ko posebni ukrepi ne bodo več potrebni, ker se bo položaj romske skupnosti toliko izboljšal, Vlada Republike Slovenije na podlagi poročil o izvajanju nacionalnega programa ukrepov in na njegovi podlagi sprejetih izvedbenih periodičnih načrtov redno preverja utemeljenost izvajanja posebnih ukrepov. Če vlada ugotovi, da je cilj posebnih ukrepov dosežen, jih preneha izvajati.

Že Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) v 6. členu določa, da vlada za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti sprejme program ukrepov, s katerim se določijo obveznosti in naloge s področij vzgoje in izobraževanja, trga dela in zaposlovanja, ohranjanja in razvoja romskega jezika ter kulturne, informativne in založniške dejavnosti ter urejanja prostorske problematike romskih naselij in izboljšanja bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti. Program ukrepov se sprejme v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in Svetom romske skupnosti Republike Slovenije. Prav tako 6. člen Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) določa, da prej naštetih organi (ministristva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti) sprejmejo podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih predvidijo za to potrebna sredstva. S spremenjenim 5. členom se ohranja prvotni namen določb iz 4. in 5. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) ter prvih dveh odstavkov 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07), pri čemer se še natančneje definirajo namen sprejema nacionalnega programa ukrepov, njegova vsebina, cilji, ki jim morajo slediti v njem zapisani in predvideni ukrepi, ter izvedba, saj je s spremenjenim 5. členom predviden tudi sprejem dvoletnih periodičnih načrtov kot izvedbenih aktov nacionalnega programa ukrepov. Ohranja se poročanje Državnemu zboru Republike Slovenije.

Z devetim odstavkom spremenjenega 5. člena se samoupravnim lokalnim skupnostim, na območju katerih živi romska skupnost, nalaga obveznost (ki je sicer izhajala tudi iz drugega odstavka 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07)), da sprejmejo lokalne programe ukrepov. Tovrstni lokalni programi ukrepov so namreč prav tako pomembni za doseganje cilja dviga socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti ter preprečevanja in odpravljanja posledic manj ugodnih socialno-ekonomskih okoliščin romske skupnosti, saj se lahko z njimi naslovijo in odpravljajo konkretne težave in ovire v lokalni

skupnosti, kjer bivajo pripadniki romske skupnosti. Za izvajanje lokalnih programov ukrepov samoupravne lokalne skupnosti v svojih proračunih (občinskih proračunih) predvidijo za to potrebna sredstva, s čimer se zdaj v zakonu jasno ureja, kar je večina občin, na območju katerih živijo pripadniki romske skupnosti, že do zdaj uresničevala.

K 4. členu (doda se 5.a člen zakona)

Člen naslavlja problematiko urejanja ustreznih bivalnih razmer v romskih naseljih. Ker so te razmere v romskih naseljih povezane zlasti z vprašanji urejanja prostora in komunalne oskrbe, ki sta v izvorni pristojnosti občin, člen v prvem odstavku nalaga zagotavljanje pogojev za urejanje bivalnih razmer občinam, obenem pa nekatere s tem povezane naloge nalaga tudi državi, kar je podrobneje opredeljeno v nadaljnjih odstavkih.

Prvi odstavek tudi podaja opredelitev romskega naselja, ki pa je splošna. Zaradi relativno stihijske narave romskih bivalnih navad in vzorcev je težko govoriti o enotni tipologiji te poselitve oziroma bi bila njena opredelitev opisna do te ravni, da bi jo brez izključevanja določenih tipov težko oblikovali kot zakonsko definicijo. Zakon zato kot romsko naselje pojmuje vsako poselitve (pri čemer se naslanja na terminologijo zakona, ki ureja urejanje prostora), kjer večinsko prebivajo pripadniki romske skupnosti. Bolj kot s teoretsko opredelitvijo romskih naselij se zakon ukvarja s tistimi vidiki, ki jim je dejansko namenjen: identificiranju različnih funkcionalnih pomanjkljivosti, ki onemogočajo ustrezen bivalni standard v romskih naseljih. V ta namen v drugem odstavku določa, da se periodično izvaja pregled stanja prostorske problematike teh naselij, ki pa je ob osnovni opredelitvi lokacije in obsega naselij namenjena zlasti ugotavljanju teh pomanjkljivosti skozi podatke o komunalni opremljenosti oziroma komunalnih storitvah v romskih naseljih. Namen opredelitve romskih naselij je torej predvsem v popisovanju in spremljanju tistih kazalnikov, ki kažejo na kakovost bivalnih razmer v njih. V tretjem odstavku je zato tudi določena obveznost različnih subjektov, da ministrstvu nudijo za to potrebne podatke. Pregled stanja po posameznih naseljih pa je podlaga za oblikovanje ukrepov za izboljšanje bivalnih razmer v teh naseljih.

Četrty odstavek določa naloge, ki jih ima občina v zvezi z urejanjem ustreznih bivalnih razmer. Povezane so predvsem s prostorskim načrtovanjem, opremljanjem zemljišč s komunalno opremo in zagotavljanjem obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja in izpolnjevanjem drugih obveznosti iz predpisov, ki urejajo oskrbo s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode. Čeprav gre za izvirne naloge občin, ki jih morajo te izvajati že na podlagi drugih zakonov, jih zakon izrecno navaja kot še posebej pomembne, a v dosedanjem razvoju praviloma opuščene naloge za urejanje problematike bivanjskih razmer v romskih naseljih. Z vključitvijo naselij v sistem poselitve bodo romska naselja pridobila možnost ustreznega prostorskega razvoja v strateškem (prostorski razvoj namreč opredeljujejo prostorski strateški akti pa tudi drugi dokumenti razvojnega načrtovanja), še zlasti pa v izvedbenem smislu, ko se bodo zanje določali namenska raba in prostorski izvedbeni pogoji oziroma se bodo načrtovali posegi v prostor in potrebne prostorske ureditve. Občine imajo tako izrecno zahtevo, da ob pripravi prostorskih izvedbenih aktov prepoznajo in naslovijo tudi obstoj in bivanjsko problematiko romskih naselij. Drug oziroma naslednji vidik urejanja bivalnih razmer pa pomeni zagotavljanje komunalne oskrbe, ki jo odstavek definira kot oskrbo s pitno vodo, odvajanje odpadnih voda in dostop do javne poti ali ceste. Z izrecnim navajanjem obeh sklopov nalog jima zakon torej daje osrednjo vlogo pri urejanju bivalnih razmer v romskih naseljih, čeprav gre že v osnovi za obstoječe izvirne naloge občin. Za izvajanje teh nalog se tako uporabljajo vsi področni predpisi, ki urejajo prostorsko načrtovanje, opremljanje zemljišč s komunalno opremo in izvajanje obveznih gospodarskih javnih služb.

Ker so naloge po četrtem odstavku tudi sicer naloge iz izvorne občinske pristojnosti, država neposrednih izvedbenih nalog s prostorskim načrtovanjem in zagotavljanjem komunalne oskrbe nima, ji pa zato zakon v petem odstavku nalaga sofinanciranje projektov, ki omogočajo

prostorski razvoj in urejanje ustreznih bivalnih razmer. S tem državo tudi zavezuje k aktivnemu delovanju in reševanju razmer na tem področju ter pomoči občinam. Kot namreč izhaja iz šestega odstavka, se naloge po četrtem odstavku financirajo iz občinskega proračuna.

Določbe od prvega do šestega odstavka so torej namenjene določanju rednih nalog za urejanje ustreznih bivalnih razmer v romskih naseljih ter določanju s tem povezanih pristojnosti in financiranja. Določbe od sedmega do devetega odstavka pa naslavlajo ravnanje, ko pride do opustitve teh nalog ali do situacij, ki zahtevajo interventno ukrepanje.

Sedmi odstavek tako vladi nalaga in ji omogoča, da kadar neustrezne bivalne razmere v romskem naselju privedejo do škodljivih posledic za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje, v sodelovanju z občinami sprejme interventni program, v katerem določi potrebne ukrepe, njihove nosilce ter roke, sredstva in vire za izvedbo. S temi določbami je prepoznana možnost, da v romskem naselju pride do razmer, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje in ki jih ni možno nasloviti skozi redno izvajanje nalog po drugem odstavku ali celo kljub njim. Pri tem odstavku torej ne gre za opustitev dolžnega ravnanja občin in nadomestnega ukrepanja vlade, temveč za sodelovanje med vlado in občinami. Neustrezno delovanje ali neaktivnost občin namreč naslavljata naslednja odstavka. Kljub temu ta člen ne daje podlage za ukrepe, ki ne bodo v nasprotju z ostalo zakonodajo (npr. gradbeno zakonodajo). Vlada lahko sprejema samo takšne ukrepe, ki niso v nasprotju s področno zakonodajo. Ravno zato se v četrtem odstavku 5.a člena pri obveznosti občin glede nalog urejanja prostora in zagotavljanja obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja izrecno omenja predpise s tega področja. Posamična poselitve zapade pod te določbe enako kot kateri koli drug tip poselitve. V prvem odstavku novega 5.a člena se jo izrecno omenja le zato, ker bi pojem romskega naselja lahko pripeljal do razumevanja, da je posamična poselitve izključena iz materije predmetnega zakona, in da so romska naselja po tem zakonu lahko samo naselja v skladu z zakonom, ki ureja prostor. Tako kot znotraj območij naselij, tudi za posamično poselitve velja, da je gradnja možna zgolj na komunalno opremljenih stavbnih zemljiščih. Kaj komunalno opremljeno zemljišče je in kako ter pod kakšnimi pogoji se zagotavljajo obvezne gospodarske javne službe varstva okolja, definirajo predpisi s področja urejanja prostora, varstva okolja in upravljanja z vodami. Navedene določbe zato ne pomenijo, da bo v skladu s predmetnim zakonom občina dolžna zagotoviti javni vodovod do slehernega objekta, bodisi v naselju, bodisi v posamični poselitvi, kjer prebiva (večinsko) romsko prebivalstvo.

Osmi odstavek tako določa, da morajo pristojna ministrstva, torej vsako na svojem delovnem področju, občino obvestiti, kadar zaradi njenega nepravilnega opravljanja izvirmih nalog ali pa neaktivnosti v zvezi opravljanjem predpisanih izvirmih nalog iz četrtega odstavka 5.a člena tega zakona lahko pride do hujših posledic, in ji predlagati način izvršitve posamezne naloge ter zanjo določiti rok. Gre za razmerje resornih ministrstev do organov lokalne samouprave, ki je poznano že iz ureditve Zakona o lokalni samoupravi, in za prvi korak reševanja neustreznega delovanja ali pasivnosti občine.

Naslednji korak pa predstavlja deveti odstavek, po katerem pristojno ministrstvo občini, ki se v roku ne odzove na predlagan način izvedbe nalog, naloži izvedbo naloge z odločbo. Če občina tudi te odločbe ne izvrši, opravi pristojno ministrstvo izvršbo v skladu z določbami zakona, ki ureja upravno izvršbo, kar pomeni izvršbo na nedelarne obveznosti v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku.

Osmi in deveti odstavek sta pisana generalno in se nanašata na ukrepanje v primeru neizvrševanja izvirmih občinskih nalog, povezanih z urejanjem problematike romskih naselij iz četrtega odstavka 5.a člena tega zakona, vendar pa v področnih predpisih obstajajo tudi druge možnosti ukrepanja. Če občina ne bi sprejela prostorskega akta, je poleg določb tega člena

treba opozoriti še na možnost, ki jo ponujajo predpisi s področja prostorskega načrtovanja, ki v primeru nesprejema občinskih prostorskih aktov ter posledične ogroženosti življenja in zdravja ljudi državi omogočajo, da nadomestno ukrepa in sama sprejme te prostorske akte. Ta mehanizem ne predvideva izdaje odločbe, ampak daje državi možnost, da nadomestno ukrepa že po tem, ko ni odziva občine na podlagi poziva pristojnega ministrstva. Skupaj z določbami tega zakona torej obstaja več mehanizmov za doseganje izvajanja nalog glede urejanja bivalnih razmer v romskih naseljih, kar daje možnost izbire tistega pristopa, ki bo glede na okoliščine posameznega primera ustrežnejši, saj se med seboj ti mehanizmi ne izključujejo.

K 5. členu (spreminja 6. člen)

Spreminja se vsebina 6. člena zakona tako, da se sprejem programa ukrepov, njegova vsebina in izvedba natančneje določajo v spremenjenem 5. členu, zaradi česar se vsebina dosedanjih prvih dveh odstavkov 6. člena briše. S spremembami 6. člena se spreminja sestava posebnega vladnega delovnega telesa, ki ga imenuje vlada, in v skladu s spremembami in določbami v spremenjenem 5. členu tudi naloge posebnega delovnega telesa. S spremenjenim 6. členom se v prvem odstavku določi, da posebno delovno telo spremlja uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov iz 5. člena zakona. Drugi odstavek spremenjenega 6. člena pa spreminja sestavo delovnega telesa tako, da se poveča število predstavnikov ministrstev in vladnih služb tako, da njihovo število ni omejeno navzgor. Obravnava položaja romske skupnosti, priprava in oblikovanje potrebnih posebnih ukrepov za izboljšanje njihovega socialno-ekonomskega položaja in socialne vključenosti namreč spadajo v delovno področje večine ministrstev in vladnih služb in so izrazito horizontalne narave. V veljavnem 6. členu je bilo določeno, da vladno delovno telo sestavlja osem predstavnikov državnih organov, v praksi pa se je izkazalo, da obravnava položaja romske skupnosti spada v pristojnost in delovno področje več kot osmih ministrstev in vladnih služb, zaradi česar se uvaja predlagana sprememba, s katero število predstavnikov ministrstev in vladnih služb v tem delovnem telesu ne bo omejeno. V vladnem delovnem telesu so tudi štirje predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti iz spremenjenega 4. člena zakona in štirje predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Svet romske skupnosti Republike Slovenije sam predlaga svoje predstavnike v vladno delovno telo. S takšno sestavo je zagotovljena uravnoveženost delovnega telesa, saj interese romske skupnosti zastopa krovna organizacija romske skupnosti, težave, pobude, predloge in izkušnje na področjih uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti in ukrepov za dvig socialne vključenosti romske skupnosti pa lahko neposredno podajo tudi predstavniki občin, v katerih romska skupnost tradicionalno biva.

V spremenjenem 6. členu se z novima tretjim in četrtem odstavkom uvaja novost, s katero se bodo na pristojnih ministrstvih in vladnih službah na najvišji ravni vzpostavili koordinatorji, ki bodo pristojni za opravljanje nalog, ki jih ima posamezno pristojno ministrstvo ali vladna služba na podlagi tega zakona. To zajema tudi naloge ministrstev in vladnih služb, določene v nacionalnem programu ukrepov in periodičnih načrtih iz spremenjenega 5. člena zakona. Zaradi izrazito horizontalne narave in prepletenosti ter medsebojne povezanosti posameznih področij družbenega življenja, na katerih je treba sprejeti posebne ukrepe z namenom izboljšanja socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in dviga njihove socialne vključenosti, je tesno medresorsko sodelovanje ključnega pomena. To se bo poskušalo dodatno okrepiti z imenovanjem koordinatorjev na posameznih ministrstvih in vladnih službah, ki bodo znotraj posameznih ministrstev in vladnih služb ter v sodelovanju z drugimi pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami koordinirali in izvajali naloge, vezane na romsko skupnost. Potrebo po dodatnem okrepljenem medresorskem sodelovanju z imenovanjem koordinatorjev in kontaktnih oseb na posameznih ministrstvih in vladnih službah je Vlada Republike Slovenije prepoznala tudi ob sprejemanju Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za obdobje 2017–2021, ko je med drugim sprejela sklep, da se za izvajanje ukrepov in spremljanje njihovega uresničevanja na pristojnih ministrstvih zadolžijo državni sekretarji, za koordinacijo dela v zvezi z izvajanjem ukrepov in njihovim spremljanjem ter za sodelovanje z Uradom Vlade

Republike Slovenije za narodnosti pa pristojna ministrstva in vladne službe imenujejo kontaktne osebe.

K 6. členu (spreminja 10. člen zakona)

Spreminja se 10. člen zakona, ki ureja sestavo, delovanje in naloge Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: svet), torej organizacije, ki predstavlja interese romske skupnosti v razmerju do državnih organov, in sicer zlasti v delu, ki se nanaša na njegovo sestavo. Spremenjen 10. člen tako določa, da svet sestavljajo predstavniki romske skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo. V skladu z veljavno zakonodajo s področja lokalne samouprave je 20 občin, v katerih se v občinski svet voli predstavnik romske skupnosti. Ta je v skladu z določbo prvega odstavka spremenjenega 10. člena tudi član sveta. S pisnim soglasjem, ki ga v skladu z zakonom, ki ureja lokalne volitve in ki je nepreklicno, kandidat za predstavnika romske skupnosti v občinskem svetu poda h kandidaturi se šteje in razume, da poda tudi soglasje za člana sveta, kar spremenjeni 10. člen posebej določa v drugem odstavku. Osnovno izhodišče pri sestavi sveta, ki določa, da so njegovi člani vsi izvoljeni predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih občin, kjer romska skupnost biva avtohtono, je, da izvoljeni romski svetniki zastopajo interese in probleme romske skupnosti iz svojih lokalnih okoljih, ker jih glede na svojo funkcijo najbolje poznajo, si medsebojno izmenjajo izkušnje, si nudijo medsebojno podporo in pomoč ter interese romske skupnosti prenesejo naprej v odnosu do države.

Poleg tega prvi odstavek spremenjenega 10. člena določa, da svet sestavlja tudi sedem predstavnikov zvez društev, ki povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, pod pogoji, ki so določeni v četrtem odstavku spremenjenega 10. člena. Poleg prej navedenih članov sveta spremenjeni 10. člen še določa, da svet sestavljajo tudi trije dodatni predstavniki romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji. Ti predstavniki so lahko predstavniki zvez društev, društev, za romsko skupnost pomembnejši posamezniki iz romske skupnosti in tako dalje, za katere svet meni, da bi lahko pomembno prispevali h kakovostnejšemu delovanju in opravljanju dela sveta.

Spremenjeni 10. člen glede določitve predstavnikov zvez društev kot pogoj določa, da morajo zveze društev, katerih predstavniki so člani sveta, izpolnjevati pogoje, ki jih spremenjeni 10. člen določa v četrtem odstavku, pri čemer postopek in način določitve predstavnikov zvez društev, ki bodo člani sveta, prepušča svetu. Svet postopek in način določitve predstavnikov zvez društev, ki bodo člani sveta, uredi s statutom in pri tem upošteva načeli sorazmerne in enakopravne zastopanosti predstavnikov zvez društev v svetu. Glede na očitke romske skupnosti o neustrezni zastopanosti predstavnikov zvez društev v svetu je odločitev o tem razumno in smiselno prepustiti svetu oziroma romski skupnosti. Enako sta postopek in način določitve treh dodatnih predstavnikov romske skupnosti, ki bodo člani sveta, v celoti prepuščena svetu.

Spremenjeni 10. člen določa tudi pogoje, ki jih morajo izpolnjevati zveze društev, ki imenujejo svoje predstavnike v svet, pri čemer med pogoji določa, da mora imeti zveza društev sedež v občini, v kateri se voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo. S to določbo se sledi določbi iz spremenjenega 4. člena, s katerim se definira območje, na katerem romska skupnost uresničuje svoje posebne pravice. Spremenjeni 4. člen tako določa, da pripadniki romske skupnosti svoje posebne pravice, ki jim pripadajo kot manjšinski skupnosti, uresničujejo na območjih občin, v katerih se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, v občinski svet volijo predstavniki romske skupnosti. Spremenjeni 4. člen pa tudi določa, da pripadniki romske skupnosti uresničujejo svoje posebne pravice na področju soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti, pri čemer se na področju soodločanja romske skupnosti v zadevah na državni ravni za te potrebe ustanavlja Svet romske skupnosti Republike Slovenije. Med drugimi pogoji, ki jih

določa spremenjeni 10. člen in jih morajo izpolnjevati zveze društev, ki imenujejo svoje predstavnike v svet, zakon določa še, da mora temeljni akt zveze društev med nameni in cilji delovanja zveze društev določati, da zveza društev opravlja naloge s področja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti iz 4. člena zakona ali naloge za uresničevanje posebnih ukrepov s področij iz 5. člena zakona, da je zveza društev registrirana in mora delovati najmanj dve leti pred vsakokratnim konstituiranjem sveta, da je zveza društev zadnji dve leti redno izvajala programe, projekte ali druge aktivnosti za uresničevanje teh namenom in ciljev ter da ima izdelan program delovanja vsaj za prihodnji dve leti. Glede na vlogo in naloge, ki jih bo opravljal svet kot reprezentativna organizacija romske skupnosti, so pogoji, ki jih morajo izpolnjevati zveze društev, ki bodo imenovalle svoje predstavnike v svet, določeni z namenom, da se zagotovi sodelovanje v svetu tistim zvezam društev oziroma njihovim predstavnikom, ki dejansko aktivno delujejo na področjih uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti oziroma posebnih ukrepov. Pri tem se smiselno sledi pogojem, ki jih morajo izpolnjevati društva, ki želijo pridobiti status društva, ki na določenem področju deluje v javnem interesu.

Spremenjeni 10. člen spreminja mandat predsednika sveta tako, da njegovega mandata ne omejuje več na dve leti, ampak lahko svet s statutom določi trajanje mandata predsednika na celotno obdobje mandata sveta ali manj. S spremembami se spreminja tudi način sklica konstitutivne seje sveta, in sicer jo s spremenjenim 10. členom skliče najstarejši član sveta, ki do izvolitve predsednika sveta vodi seje sveta. Spremenjen je tudi način konstituiranja sveta, in sicer se s spremenjenim 10. členom svet na novo konstituira na svoji prvi seji, ko je potrjenih več kot polovica mandatov članov sveta, in ne več z izvolitvijo predsednika sveta. Tako se omogoči hitrejše delovanje sveta. Ohranja se določba, da se svet na novo konstituira najpozneje v treh mesecih po vsakih rednih volitvah v občinske svete. Z dopolnitvijo sedmega odstavka spremenjenega 10. člena se določa, da se mandatna doba članov sveta začne s potekom mandatne dobe prejšnjih članov sveta, traja pa do prve seje novega sveta. S tem se ohranja kontinuiteta delovanja sveta, pri zapisu mandatne dobe pa se sledi določbam zakona, ki ureja lokalno samoupravo, in se nanašajo na mandatno dobo članov občinskega sveta.

S spremembami se v 10. členu dopolnjujejo in spreminjajo tudi naloge sveta, in sicer tako, da se na novo dodajajo naloge, da svet sprejema statut, druge akte sveta, finančni načrt in zaključni račun ter voli delovna telesa in imenuje predstavnike sveta v delovno telo iz 6. člena zakona. Novi nalogi sveta sta tudi sodelovanje s predstavniki državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri skupnem obravnavanju težav ter pri aktivnostih za iskanje in uresničevanje rešitev za vprašanja, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti in nudenje strokovne podpore predstavnikom romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo. V praksi se je namreč izkazalo, da je aktivna participacija pripadnikov in predstavnikov romske skupnosti pri iskanju in uresničevanju rešitev za vprašanja, ki se nanašajo na njihov položaj ključnega pomena, in sicer glede sodelovanja z državnimi organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti. Prav tako je pomembno, da krovna organizacija romske skupnosti izvoljenim predstavnikom romske skupnosti v občinskih svetih nudi strokovno podporo in s tem pripomore k uresničevanju in izpolnjevanju njihovih nalog v lokalni skupnosti. Glede na to, da bodo člani sveta vsi izvoljeni predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih občin, si bodo z izmenjavo izkušenj, dobrih praks, svojih znanj, tudi težav, s katerimi se srečujejo, in pristopov, kako jih naslavlajo, lahko pomagali pri boljšem opravljanju nalog na lokalni ravni in v krovni romski organizaciji. Dve nalogi sveta sta dopolnjeni tako, da svet daje predloge in pobude pristojnim organom v zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti, ter da so naloge sveta sodelovanje, razvijanje in ohranjanje stikov z organizacijami romske skupnosti tako v Republiki Sloveniji kot v drugih državah.

Nalogi sveta, ki sta se nanašali na kulturno, informativno, založniško, medijsko in druge dejavnosti ter na ohranjanje in razvoj romskega jezika in kulture sta v spremenjenem 10. členu

združeni v skupno alinejo. Svet lahko v okviru razpoložljivih finančnih sredstev pripravlja in izvaja javne razpise za sofinanciranje programov oziroma aktivnosti zvez društev, v katere se združujejo pripadniki romske skupnosti, in javne razpise za sofinanciranje informativne dejavnosti romske skupnosti. Javni razpisi se pripravljajo in izvajajo na podlagi veljavnega Pravilnika o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije. Pri tem svet upošteva veljavne predpise, ki obvezujejo pravne osebe javnega prava v zvezi z javnimi financami, kadrovskim poslovanjem in varstvom osebnih podatkov. Pri tem mora svet zagotoviti tudi interesno nepovezanost in neodvisnost, kar pomeni, da v komisiji kot odločevalci ne morejo sodelovati osebe, ki s subjekti, v katerih sodelujejo (zveze društev, v katere se združujejo pripadniki romske skupnosti), morebiti kandidirajo na javnem razpisu. Svet nadzoruje porabo sredstev, dodeljenih v okviru javnih razpisov in spremlja izvajanje programov oziroma aktivnosti, ki se sofinancirajo.

K 7. členu (spreminja 11. člen zakona)

S spremenjenim 11. členom se določa, da svet s statutom, ki ga sprejme z dvotretjinsko večino vseh svojih članov, podrobneje uredi ključna vprašanja svojega delovanja, in sicer: določi postopek in način določitve predstavnikov zvez društev, ki so člani sveta in izpolnjujejo pogoje iz tretjega odstavka spremenjenega 10. člena, postopek in način določitve predstavnikov iz tretje alineje prvega odstavka spremenjenega 10. člena ter naloge in pristojnosti sveta, organiziranost, način in oblike predstavljanja sveta v Republiki Sloveniji, volitve v organe sveta ter druga vprašanja, za katera tako presodi. S statutom svet določi tudi način in oblike sodelovanja sveta z organizacijami, društvi in zvezami društev, ki jih ustanovljajo pripadniki romske skupnosti za uresničevanje svojih posebnih pravic. Na drugi strani svet svoje poslovanje in druga vprašanja, ki jih je treba urediti za delovanje sveta, uredi s poslovnikom, ki ga sprejme z dvotretjinsko večino vseh svojih članov. Oba akta, statut in poslovnik, svet objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

K 8. členu (spreminja 13. člen zakona)

Zaradi spremenjenih določb 4. in 5. člena zakona je treba ustrezno urediti določbe glede financiranja. V spremenjenem 13. členu se spreminja prvi odstavek tako, da jasno določi, da se sredstva za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti iz 4. člena tega zakona zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije in v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti. Samoupravne lokalne skupnosti na primer uresničujejo posebno pravico romske skupnosti, to je zastopstvo predstavnikov romske skupnosti v občinskih svetih. Drugi odstavek spremenjenega 13. člena določa, da se sredstva, ki so potrebna za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje nacionalnega programa ukrepov in periodičnih načrtov iz 5. člena tega zakona, zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, sredstva za financiranje lokalnih programov ukrepov iz devetega odstavka 5. člena pa v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti.

K 9. členu (spreminja 14. člen zakona)

S spremembo 14. člena zakona se črta dosedanji drugi odstavek. Sprememba je potrebna zaradi uskladitve z novosprejetim Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 71/17), ki v svojem spremenjenem 20. členu ne vsebuje več določbe o sofinanciranju občin s stalno naseljeno romsko skupnostjo za namen uresničevanja z zakonom določenih pravic romske etnične skupnosti. V primeru uveljavljanja ustavnih pravic avtohtone madžarske in italijanske narodne skupnosti gre za spremembo primerne porabe zaradi večjih stroškov iz naslova dvojezičnosti, ki jih v primeru romske skupnosti občine nimajo. Druge ustavne pravice, ki jih morajo občine zagotavljati pripadnikom romske skupnosti, pa se ne razlikujejo od obveznosti, ki jih imajo občine do vseh drugih prebivalcev. Izvajanje gospodarskih in negospodarskih javnih služb mora občina zagotavljati za vse prebivalce ne glede na njihovo poreklo. Na podlagi prej veljavne določbe Zakona o financiranju občin državni proračun občinam ni zagotavljal posebnih sredstev, ampak so se sredstva zagotavljala na podlagi

področnih zakonov ali politik (na primer iz naslova skladnega regionalnega razvoja sredstva za sofinanciranje urejanja komunalne infrastrukture v romskih naseljih).

K 10. členu (prehodna določba)

V prehodnih določbah so določeni roki za sprejem nacionalnega programa ukrepov in lokalnih programov ukrepov iz spremenjenega 5. člena zakona ter roki za ustanovitev vladnega delovnega telesa in imenovanje koordinatorjev iz spremenjenega 6. člena zakona. V prvem odstavku je določeno, da vlada sprejme nacionalni program ukrepov iz 5. člena zakona v treh letih od uveljavitve tega zakona. Vlada je 25. maja 2017 s sklepom št. 09501-5/2016/11 sprejela Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za obdobje 2017–2021, kar pomeni, da se njegova veljavnost izteče leta 2021 in da je zato smiselno in razumno pripravo novega nacionalnega programa ukrepov, ki bo zajemal ukrepe na področjih, ki so tudi sicer vključena v veljavni nacionalni program ukrepov, umestiti v obdobje, ki bo sovpadalo z iztekom aktualnega nacionalnega programa ukrepov. Ker so ustrezni stanovanjski pogoji oziroma izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti prvi pogoj za uspešno ukrepanje in učinkovitost posebnih ukrepov za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti na vseh drugih področjih družbenega življenja (zlasti pa na področjih vzgoje in izobraževanja, trga dela in zaposlovanja, zdravstvenega in socialnega varstva), se s prehodnimi določbami v drugem odstavku določa, da vlada spremeni in dopolni veljavni Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za obdobje 2017–2021 v delu, ki se nanaša na pripravo posebnih ukrepov s ciljem izboljšanja stanovanjskih pogojev romske skupnosti, in sicer v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona. Podlaga in izhodišče za to bo opravljeno delo Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov, ki jo je Vlada Republike Slovenije ustanovila 11. 5. 2017 s sklepom št. 01201-5/2017/6. Naloge omenjene medresorske delovne skupine so priprava pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih v Sloveniji, priprava pregleda in analiza dobrih praks urejanja prostorske problematike in bivalnih razmer Romov ter priprava predloga ukrepov (zakonodajnih, organizacijskih, finančnih) za ureditev prostorske problematike in izboljšanje bivalnih razmer Romov. Rok za izvedbo teh nalog je 31. 5. 2018.

Prehodne določbe tudi določajo, da prvi statut sveta, v katerem se v skladu s prvim, drugim in tretjim odstavkom 10. člena zakona in 11. členom zakona med drugim podrobneje določita postopek in način imenovanja predstavnikov zvez društev v svet in dodatnih treh predstavnikov romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, sprejmejo na skupni seji obstoječi člani sveta in drugi predstavniki romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, in ki niso člani obstoječega sveta. Skupno sejo skliče dotedanji predsednik sveta, določen je rok za sprejem prvega statuta, in sicer mora biti sprejet z dvotretjinsko večino v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona. S tako imenovano razširjeno sestavo sveta, v katero bodo poleg obstoječih članov sveta vključeni tudi vsi preostali predstavniki romskih skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, bodo tako v določanje postopka in načina imenovanja predstavnikov zvez društev in dodatnih treh predstavnikov romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, v svet kot tudi v določanje drugih vsebin, pomembnih za delovanje sveta, s sprejemom prvega statuta aktivno vključeni tudi vsi tisti predstavniki romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, in ki zdaj niso člani obstoječega sveta. Ta, razširjena sestava sveta, ki bo pred prvim konstituiranjem sveta po spremenjenih določbah določila postopek in način imenovanja predstavnikov zvez v svet, bo tako imela večjo legitimnost. V treh mesecih od uveljavitve tega zakona mora svet tudi uskladiti poslovnik z 11. členom zakona.

Prehodne določbe urejajo tudi situacijo, če prvi statut ne bi bil sprejet v roku, ki bi omogočal konstituiranje sveta v skladu s šestim odstavkom tega člena. Če bi se to zgodilo, se novi svet konstituirata in deluje v sestavi predstavnikov iz prve alineje prvega odstavka spremenjenega 10.

člena zakona, to je v sestavi vseh predstavnikov romske skupnosti, ki so izvoljeni v občinski svet v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo. V tej sestavi svet deluje le do konstituiranja sveta v skladu s spremenjenim 10. členom zakona. Določeno je tudi, da svet v tej sestavi prvi statut sprejme z dvotretjinsko večino v treh mesecih od konstituiranja.

S prehodnimi določbami je še določeno, da se novi svet konstituira v skladu z 10. členom zakona v treh mesecih po prvih rednih lokalnih volitvah po uveljavitvi tega zakona, do takrat pa opravlja naloge obstoječi svet. Skladno s tem vlada imenuje delovno telo iz 6. člena zakona v treh mesecih od konstituiranja novega sveta.

K 11. členu (končna določba)

Z navedenim členom je določeno, da zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

3. člen

Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic na področju izobraževanja, kulture, zaposlovanja, urejanja prostora in varstva okolja, zdravstvenega in socialnega varstva, obveščanja in soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti, s tem zakonom, drugimi zakoni, podzakonskimi akti in akti samoupravnih lokalnih skupnosti ter s posebnimi programi in ukrepi državnih organov ter organov samoupravnih lokalnih skupnosti.

PRISTOJNOST DRŽAVNIH ORGANOV IN ORGANOV SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI PRI URESNIČEVANJU POSEBNIH PRAVIC ROMSKE SKUPNOSTI

4. člen

(1) Republika Slovenija ustvarja pogoje za vključevanje pripadnikov romske skupnosti v sistem vzgoje in izobraževanja, zagotavlja pogoje za dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti in ustrezno štipendijsko politiko.

(2) Na področju trga dela in zaposlovanja Republika Slovenija namenja posebno skrb spodbujanju zaposlovanja, poklicnemu izobraževanju in usposabljanju pripadnikov romske skupnosti.

(3) Republika Slovenija spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti.

(4) Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) enkrat letno poroča Državnemu zboru Republike Slovenije o uresničevanju obveznosti iz prejšnjih odstavkov in iz 5. člena tega zakona.

5. člen

(1) Državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti zagotavljajo pogoje za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

(2) Urejanje prostorske problematike romskih naselij iz prejšnjega odstavka se uresničuje z načrtovanjem ustreznih prostorskih ureditev. Te prostorske ureditve se skladno s predpisi s področja urejanja prostora štejejo za prostorske ureditve lokalnega pomena, lahko pa tudi za prostorske ureditve državnega pomena, če da vladi pobudo za njihovo načrtovanje mestni oziroma občinski svet tiste občine, na območju katere je načrtovanje takšne prostorske ureditve potrebno, ali če vlada tako odloči sama.

(3) Vlada lahko sama sprejme odločitev iz prejšnjega odstavka in druge potrebne ukrepe za ureditev razmer v primeru, ko pravna in komunalna neurejenost romskih naselij v samoupravni lokalni skupnosti privede do hujšega ogrožanja zdravja, dalj časa trajajočega motenja javnega reda in miru ali trajnega ogrožanja okolja. V tem primeru lahko vlada z državnim prostorskim aktom poseže na območje katerekoli občine, prednostno pa na območje občine, ki ni izpolnila obveznosti iz prejšnjega odstavka. Za pripravo in sprejem takšnega

prostorskega akta se uporabi postopek, kot ga določajo predpisi s področja urejanja prostora za skrajšani postopek.

(4) Za uresničevanje nalog države iz tega člena se sredstva zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

6. člen

(1) Za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti vlada v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in Svetom romske skupnosti Republike Slovenije iz 9. člena tega zakona sprejme program ukrepov, s katerim se skladno s tem zakonom in področno zakonodajo določijo obveznosti in naloge iz 4. in 5. člena tega zakona, ki jih izvajajo pristojna ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti.

(2) Organi iz prejšnjega odstavka sprejmejo podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih predvidijo za to potrebna sredstva.

(3) Vlada imenuje posebno delovno telo, ki spremlja uresničevanje programa iz prvega odstavka tega člena. Pristojni državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti najmanj enkrat letno poročajo delovnemu telesu o uresničevanju programa iz tega člena.

(4) Delovno telo je sestavljeno iz osmih predstavnikov državnih organov, štirih predstavnikov samoupravnih lokalnih skupnosti na predlog samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona in iz štirih predstavnikov Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Delovno telo vodi predstavnik državnih organov.

(5) Delovno telo iz tretjega odstavka tega člena za svoje delovanje sprejme poslovnik, ki ga potrdi vlada.

10. člen

(1) Svet sestavlja enaindvajset članov, od tega štirinajst predstavnikov Zveze Romov Slovenije in sedem predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona.

(2) Sedem predstavnikov iz prejšnjega odstavka na tajnem glasovanju izmed sebe izvolijo predstavniki romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona. Vsak predstavnik ima pri glasovanju sedem glasov, pri čemer lahko posameznemu kandidatu nameni samo en glas. V svet so izvoljeni tisti predstavniki romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so prejeli največ glasov. Če predstavniku v svetu preneha članstvo, ga nadomesti oseba, ki je naslednja dobila največ glasov. Če takšne osebe ni, se po določbah tega odstavka izvoli nadomestnega člana. Pri volitvah po tem odstavku mora biti prisotna najmanj večina vseh predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona. Za organizacijo in izvedbo volitev poskrbi pristojni državni organ za narodnosti, ki je tudi odgovoren za zakonito in pravilno izvedbo volitev.

(3) Člani sveta izmed sebe na tajnem glasovanju z dvotretjinsko večino vseh članov sveta izvolijo predsednika oziroma predsednico (v nadaljnjem besedilu: predsednik) sveta. Predsednik sveta je izvoljen za obdobje dveh let. Predsednik sveta predstavlja in zastopa svet.

(4) Svet se na novo konstituira najkasneje v roku treh mesecev po vsakih rednih volitvah v občinske svete. Konstitutivno sejo skliče pristojni državni organ za narodnosti. Svet je na novo konstituiran z izvolitvijo predsednika sveta.

(5) Predstavniku romske skupnosti v svetu samoupravne lokalne skupnosti, ki mu preneha mandat v svetu samoupravne lokalne skupnosti, preneha tudi članstvo v svetu.

(6) Svet je sklepčen, če je na seji prisotna večina njegovih članov.

(7) Naloge sveta so zlasti:

- obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti;
- dajanje predlogov in pobud pristojnim organom;
- spodbujanje dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture;
- spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti;
- razvijanje in ohranjanje stikov z romskimi organizacijami v drugih državah.

11. člen

(1) Svet z dvotretjinsko večino vseh svojih članov sprejme poslovnik in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) V poslovniku sveta se uredijo zlasti naslednja vprašanja:

- naslov sedeža sveta;
- način sklicevanja sej;
- način notranje organizacije dela;
- način mednarodnega sodelovanja;
- sejnine in stroški sodelovanja na sejah sveta;
- podrobnejša pravila odločanja na sejah sveta;
- način obveščanja javnosti o delovanju sveta.

(3) Vlada poda predhodno soglasje k določbam poslovnika sveta, ki se nanašajo na sejnine in stroške sodelovanja na sejah sveta.

13. člen

(1) Sredstva za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, v finančnih načrtih neposrednih uporabnikov proračuna Republike Slovenije in kot sredstva, zagotovljena občinam iz prvega odstavka 7. člena tega zakona za financiranje prenesenih nalog.

(2) Obseg potrebnih sredstev se usklajuje z vladnim programom ukrepov za uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti in se določi v proračunu Republike Slovenije.

14. člen

(1) Sredstva za delovanje posebnih delovnih teles v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti se zagotavljajo v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti.

(2) Sredstva, ki jih za financiranje potreb pripadnikov romske skupnosti namenjajo občine, se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, skladno z določbami zakona, ki ureja financiranje občin.